

Apstiprinātas ar
Ministru kabineta
2011.gada 20.oktobra
rīkojumu Nr.542

Grozītas ar
Ministru kabineta
2012.gada 12.decembra
rīkojumu Nr.596

Grozītas ar
Ministru kabineta
2015.gada 22.aprīļa
rīkojumu Nr.207

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018.gadam

(informatīvā daļa)

Rīga, 2011

Saturs

	Saīsinājumi	3
1.	Ievads: Problēmas un mērķi	5
1.1.	Jēdzienu skaidrojumi	5
1.2.	Latvija – eiropiska nacionāla valsts	7
1.3.	Pēctecība un jauni izaicinājumi	8
1.4.	Politikas virsmērķis	9
2.	Politikas principi	9
3.	Situācijas raksturojums	10
3.1.	Pilsoniskā sabiedrība un integrācija	10
3.1.1.	Pilsoniskā līdzdalība	10
3.1.2.	Pilsoniskā izglītība	12
3.1.3.	Pilsonības jautājums	14
3.2.	Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa	14
3.2.1.	Latviešu valodas prasme un lietošana	14
3.2.2.	Latviešu valoda darba tirgū	16
3.2.3.	Latviešu valoda izglītībā	17
3.2.4.	Latviskā kultūrtelpa	18
3.3.	Saliedēta sociālā atmiņa	20
4.	Problēmu formulējums, kuru risināšanai nepieciešams īstenot noteiktu valdības politiku	24
5.	Politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji to sasniegšanai	25
6.	Politikas vidējā termiņa mērķi un rīcības virzieni	32
7.	Sasaiste ar nacionālajiem un starptautiskajiem normatīviem un tiesību aktiem, kā arī citiem attīstības plānošanas dokumentiem	33
8.	Piedāvātā risinājuma sākotnējais ietekmes novērtējums	36
9.	Turpmākās rīcības plānojumā paredzētie uzdevumi un pasākumi	37
10.	Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas institucionālais ietvars un galvenās atbildības	93
11.	Ietekmes uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem novērtējums	98
12.	Turpmākās rīcības pamatojums	102
13.	Pārskatu sniegšanas un novērtēšanas kārtība	103
	1.pielikums. Politikas rezultāti un to rezultatīvo rādītāju pasas	104
	Kopsavilkums	112

Saīsinājumi

AiM	Aizsardzības ministrija
ĀM	Ārlietu ministrija
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
CVK	Centrālā vēlēšanu komisija
EBF	Eiropas Bēgļu fonds
EK	Eiropas Komisija
EP	Eiropas Padome
ES	Eiropas Savienība
ERAF	Eiropas reģionālās attīstības fonds
ESF	Eiropas Sociālais fonds
EEZ	Eiropas Ekonomiskā zona
EEZ finanšu instrumenti	EEZ finanšu instrumenta grantu shēma „NVO fonds” 2009.–2014.gadam
ETVVPF	Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonds
IeM	Iekšlietu ministrija
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
JSPA	Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra
KM	Kultūras ministrija
KIS	Valsts aģentūra „Kultūras informācijas sistēmas”
KNMC	Kultūrizglītības un nemateriālā mantojuma centrs
LM	Labklājības ministrija
LNA	Latvijas Nacionālais arhīvs
LNB	Latvijas Nacionālā bibliotēka
LNMM	Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
LNVM	Latvijas Nacionālais vēstures muzejs
LOM	Latvijas Okupācijas muzejs
LR	Latvijas Republika
LTV	Latvijas Televīzija
LU	Latvijas Universitāte
LVA	Latviešu valodas aģentūra
LVK	Latvijas Vēsturnieku komisija
MK	Ministru kabinets
NATO	Ziemeļatlantijas līguma organizācija
NEPLP	Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome
NKC	Nacionālais Kino centrs
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	Nevalstiskās organizācijas
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
PROGRESS	ES nodarbinātības veicināšanas un sociālās solidaritātes programma PROGRESS 2007.–2013.gadam
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
TM	Tieslietu ministrija
UR	Uzņēmumu reģistrs
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VDI	Valsts darba inspekcija
VISC	Valsts izglītības satura centrs
VK	Valsts kanceleja
VKKF	Valsts Kultūrkapitāla fonds
VM	Veselības ministrija

Ikviens latvietis un Latvijas pilsonis (arī tie, kas nedzīvo Latvijā), ikviens Latvijas iedzīvotājs ir vajadzīgs Latvijai.

1. Ievads: Problēmas un mērķi

1.1. Jēdzienu skaidrojumi*

Nacionālā identitāte – personas identitātes daļa, kas vieno to ar citām personām, kurām ir līdzīgas nacionāli kulturālās pazīmes. Valoda, vērtību, uzvedības modeļu, kultūras simbolu kopums, sociālā atmiņa ir pamats, uz kura tiek veidota un uzturēta cilvēka piederība nācijai, nācijai piederīgo savstarpējā vienotība. Nacionālā identitāte ietver ideju par ikvienas nācijas unikalitāti, bet ne pārākumu, atšķirību no citām nācijām, ideju par nācijai piederīgo cilvēku savstarpējo kopību un ideju par nācijas nepārtrauktību.

Tauta – kopiena, kas, balstoties uz vienu vai vairākiem nacionāli kulturāliem kritērijiem (it sevišķi tādiem kā valoda, apdzīvotā teritorija, vēsture, dzīvesveids, kultūra), sevi uzskata par patstāvīgu kultūras kopumu.

Nācija – tauta, kurai ir sava nacionāla valsts vai kura cīnās, lai to iegūtu. Latvieši ir nācija kopš 20.gadsimta sākuma, kad latviešu tautā sāka izplatīties latviešu valstiskās pašnoteikšanās ideja. Tā īstenojās 1918.gadā, kad, izmantojot tautu pašnoteikšanās tiesības, tika nodibināta latviešu tautas nacionālā valsts – Latvija. Kā kultūras nācija latvieši izveidojās agrāk – 19.gadsimtā. Kultūras nācijas pazīmes: vienojoša nacionālā kultūra, valoda, kopības apziņa, kopīgas nacionālās intereses un gatavība tās aizstāvēt.

Nacionāla valsts – valsts, kuras nacionāli kulturālo identitāti nosaka tās valstsnācija. Valstsnācijas valoda ir valsts valoda - kopēja visu iedzīvotāju saziņas un demokrātiskās līdzdalības valoda, šīs nācijas kultūra, dzīvesveids, sociālā atmiņa ir kopēja visiem iedzīvotājiem. Tas neizslēdz to, ka nacionālā valstī blakus šiem kopējiem elementiem pastāv mazākumtautību valodas un kultūras.

Valstsnācija – nācija, kura izveidojusi savu nacionālo valsti un nosaka tās nacionāli kulturālo identitāti. Latvieši ir valstsnācija Latvijā.

Latvietis – cilvēks, kurš pēc vismaz viena nacionāli kulturāla kritērija (it sevišķi valoda, kultūra, izcelsme) un subjektīvās piederības izjūtas identificē sevi kā latviešu nācijai piederīgu. Jēdzieni „latvietis” un „latviešu nācija” ir plašāki nekā jēdziens „Latvijas pilsonis”, jo latviešu nācijai piederīgais var arī nebūt Latvijas pilsonis.

Mazākumtautības – Latvijas pilsoņi, kuri valodas un kultūras ziņā atšķiras no latviešu valstsnācijas, paaudzēm ilgi tradicionāli dzīvojuši Latvijā, ir piederīgi Latvijas valstij un sabiedrībai, bet vienlaikus vēlas saglabāt un attīstīt savu valodu un kultūru.

Latvijas pilsonis – persona, kam saskaņā ar likumu ir Latvijas pilsonība. Latvijas pilsoņu kopums, saskaņā ar Satversmes 64.pantu, ir kolektīvs valsts likumdevējs, kas sastāv no pilntiesīgajiem pilsoņiem.

*Pamatnostādņēs lietotie jēdzienu skaidrojumi ir uzskatāmi par orientieriem, kas labāk ļauj saprast pamatnostādņu tekstu un uzstādījumus. Šie skaidrojumi nav absolūti, un attiecas tikai un šīm pamatnostādņēm.

Latvijas tauta – Latvijas valsts suverēnās varas nesējs Satversmes 2.panta izpratnē. Latvijas tauta sastāv no visiem pilsoņiem, neatkarīgi no tautības, un latviešu nācijai piederīgajiem, neatkarīgi no tā, vai viņi ir pilsoņi. Visiem latviešu nācijas piederīgajiem ir jābūt tiesībām uz savas valsts pilsonību, kuru noformējot viņi iegūst tiesības piedalīties Latvijas valsts demokrātiskajā pārvaldīšanas procesā.

Imigranti – ārzemnieki, kas Latvijā dzīvo ar termiņuzturēšanās vai pastāvīgās uzturēšanās atļaujām, kā arī Latvijas nepilsoņi. Lisabonas līguma kontekstā tie ir „trešo valstu pilsoņi”. Latvijā ir trīs imigrantu grupas. Lielākā imigrantu grupa Latvijā ir bijušās PSRS pilsoņi, kas nonāca Latvijā PSRS okupācijas politikas rezultātā, un viņu pēcnācēji, kuriem t.s. Nepilsoņu likums, ir piešķīris īpašas privilēģijas salīdzinājumā ar citām imigrantu grupām (nepilsoņiem nav jāpieprasa uzturēšanās atļaujas vai darba atļaujas kā jaunajiem imigrantiem, nepilsoņiem ir tiesības naturalizēties un pievienoties Latvijas pilsoņu kopumam, tādējādi iegūstot visas tiesības arī vēlēšanu tiesības). Otrā imigrantu grupa ir pastāvīgi (ilglaicīgi) Latvijā dzīvojoši citu valstu pilsoņi, kuriem ir Savienībā (ES, EEZ un Šveices Konfederācija) neietilpstošas valsts pilsonība (visbiežāk Krievijas pilsonība, kas iegūta atsakoties no Latvijas nepilsoņa statusa). Trešā grupa: jaunie imigranti, kas ieradušies Latvijā pēc 1992.gada no valstīm, kuras neietilpst Savienībā (visbiežāk no bijušajām PSRS republikām).

Latvijas nepilsoņi – bijušie PSRS pilsoņi un viņu pēcteči, kuriem Latvijā saskaņā ar likumu nodrošināts īpašs statuss un kuriem ir tiesības individuālā kārtā naturalizēties.

Sabiedrības integrācija – visu Latvijā dzīvojošo cilvēku iekļaušanās sabiedrībā, neraugoties uz viņu nacionālo piederību un pašidentifikāciju. Integrācijas kopīgais pamats ir latviešu valoda, piederības sajūta Latvijas valstij, un tās demokrātiskajām vērtībām, cieņa pret Latvijas unikālo kultūrtelpu, kopīgas sociālās atmiņas veidošana. Sabiedrības integrācija veicina pilsonisko līdzdalību, kas ir vērsta uz sabiedrisko problēmu demokrātisku un racionālu risināšanu, stiprina indivīdu savstarpējo sadarbību un uzticību. Integrācija vienlaikus nozīmē valstsnācijas atvērtību un cieņu pret mazākumtautību savpatību un to tiesībām saglabāt savu atšķirīgo identitāti. Integrācijas uzdevums ir arī veicināt imigrantu iekļaušanos sabiedrībā, piedāvājot motivējošus līdzekļus un iespējas apgūt saliedētas sabiedrības kopējos pamatus.

Pilsoniskā līdzdalība – darbība sabiedrības labā, interešu aizstāvība un sabiedrības iesaistīšanās pašvaldības, valsts un ES politikas procesos ir svarīgs demokrātijas pamats. Pilsonisko līdzdalību realizē, iesaistoties dažādās organizācijās, politiskās partijās, piedaloties vēlēšanās, sapulcēs, gājienos un piketos, veicot brīvprātīgo darbu un ziedojot u.c.

Pilsoniskā sabiedrība – demokrātiskas valsts sabiedrības forma, kuru raksturo indivīda atbildība par sabiedrības un valsts kopīgām problēmām, māka sadarboties kopīgu mērķu sasniegšanai un līdzdalība lēmumu pieņemšanā ar demokrātisku institūciju palīdzību. Aktīva pilsoniskā sabiedrība sekmē kopējo valsts attīstību un nācijas saliedētību, līdzdalība tajā palielina katra cilvēka sociālo kapitālu.

Latviskā kultūrtelpa – latviešu valoda, vide, materiālā un nemateriālā kultūra, sociālā atmiņa un dzīvesveids (tradīcijas, simboli, vēsturiskie notikumi, vēstures personāži, kopīgi priekšstati, svinamās dienas, mākslas mantojums un jaunrade, komunikācijas veids, daba un attieksme pret dabu, gadsimtos veidotā kultūrvide, ģeogrāfiskie nosaukumi, būvniecības tradīcijas, krāsu izjūta utt.). Latvisko kultūrtelpu dažādos gadsimtos ir ietekmējušas un papildinājušas arī citu tautu kultūras, sniedzot savu pienesumu. Unikālā kultūrtelpa sekmē nacionālās identitātes nostiprināšanu, globalizācijas apstākļos uztur un stiprina piederības sajūtu Latvijai.

Divkopienu sabiedrība – to raksturo nošķirtība starp divām kopienām. Atšķirībā no nacionālas valsts, divkopienu sabiedrībā nav kopīgas valsts valodas, sabiedrības integrācija ir ļoti apgrūtināta, jo nenotiek uz kopīgu vērtību, kultūrtelpas, sociālās atmiņas pamata. Latvijā, okupācijas periodā izveidojoties lielā krievu valodā runājošai iebraucēju kopienai, ir vērojamas divkopienu sabiedrības pazīmes: nošķirtas informācijas telpas, politiskajā vidē vērojamā sašķeltība pēc nacionālajām pazīmēm, atšķirīgas sociālās atmiņas, valodas nošķirtība darba kolektīvos, skolās, bērnudārzos.

Kopīgās vērtības – latviešu valoda un latviskā kultūrtelpa, uzticība Rietumu demokrātiskajām vērtībām: indivīda brīvība un atbildība, tiesiskums, cilvēka cieņa, cilvēktiesības, iecietība pret atšķirīgo, pilsoniskā līdzdalība, ticība no apgaismības laikmeta mantotajām idejām par progresu un cilvēka spējām uzlabot pasauli.

Sociālā atmiņa – kopīga izpratne par vēsturi, pagātnes notikumiem un sociālpolitiskajiem procesiem, to interpretācija. Šo izpratni veido gan individuālās atmiņas, gan valsts politika, izglītības saturs, svētku dienas, piemiņas rituāli utt.

1.2. Latvija – eiropiska nacionāla valsts

Latvieši 20.gadsimta sākumā, izmantojot tautu pašnoteikšanās tiesības, izveidoja savu valsti, lai nodrošinātu latviešu nācijas pastāvēšanu un ilgstošu, demokrātisku pašnoteikšanos. Latvijā, tāpat kā ikvienā Eiropas valstī, ir valstsnācija, kas nosaka valsts nacionālo un kultūrvēsturisko identitāti, mazākumtautības un imigranti. Valstsnācijas nacionālā un kultūrvēsturiskā identitāte nosaka valsts nacionālo un kultūrvēsturisko identitāti, tā balstās uz kopīgu valodu, kultūru un sociālo atmiņu.

Latviešu valstsnācija kopā ar mazākumtautībām veido Latvijas tautu. Latviskā identitāte – latviešu valoda, kultūra, sociālā atmiņa – ir vienojoša visai Latvijas tautai. Tā ir kopējais pamats, kas saista visu Latvijas tautu, padarot to par demokrātiskās līdzdalības kopienu. Tādēļ Latvijas valsts un tautas interesēs ir gan padziļināt sabiedrību vienojošo latvisko identitāti, spēcinošot to mūsdienu globalizācijas apstākļos, gan arī paplašināt to, lai tajā varētu iekļauties arī mazākumtautības un imigranti.

Vienlaikus Latvijas interesēs ir saglabāt mazākumtautību savpatnību, jo tādējādi tiek saglabāta Latvijas tautas kulturālā daudzveidība. Latviskā kultūrtelpa ir bijusi atvērta, to dažādos gadsimtos ir bagātinājusi citu kultūru ietekme, tomēr tikai savienojums ar latviešu kultūru nosaka Latvijas unikalitāti, padara to atšķirīgu no jebkuras citas vietas pasaulē.

Latvijā, tāpat kā citās Eiropas valstīs, ir imigranti, kuru iekļaušana sabiedrībā ir valsts pienākums. Ja līdz šim tika pieņemts, ka imigrantu identitātes saglabāšanās ir īslaicīgs fenomens, tad arvien vairāk Eiropas valstīm nākas apzināties, ka segregētas grupas var dzīvot savās „paralēlajās pasaulēs” vairāku paaudžu garumā. Šai ziņā Latvija nav unikāla, kaut atšķirīgi bija vēsturiskie un politiskie apstākļi – Latvijas valsts bija okupēta un nevarēja imigrāciju nekādā veidā ierobežot. Līdzīgi citām Eiropas valstīm, vairums imigrantu šeit ieradās 20.gadsimta 50.–80. gados. Liela daļa no viņiem ir sekmīgi iekļāvušies sabiedrībā un pievienojušies Latvijas pilsoņu kopumam, tomēr vērā ņemama imigrantu daļa vēl aizvien norobežojas no šī procesa. Tas negatīvi ietekmē demokrātijas funkcionēšanu, rada spriedzi sabiedrībā un radikālisma riskus. Valstij ir jāsamazina šī izolācija, piedāvājot iespējas un prasmes iekļauties nacionālās valsts demokrātiskajā kopienā. Tam jābūt ilglaicīgam integrācijas politikas uzdevumam. Šīs politikas sekmes vai neveiksmes vistiešākajā veidā ietekmē demokrātijas kvalitāti Latvijas valstī.

Demokrācija Latvijā var labi funkcionēt tikai tad, ja visi Latvijas iedzīvotāji uzņemas atbildību par savu valsti un ar demokrātisku institūciju starpniecību piedalās sabiedrības problēmu racionālā risināšanā. Savstarpējās sadarbības un līdzdalības prasmes svarīgi apgūt gan

formālās izglītības procesā, gan piedaloties pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs un organizējot tās. Sabiedrības kopējo interešu vārdā valsts politikai jāveicina šādas aktivitātes. Aktīva un līdzdarbīga sabiedrība stiprina sabiedrības saliedētību un piederības apziņu Latvijas demokrātiskajai valstij. Integrācijas politikai ir jāveicina cilvēku sadarbība uz vispārēju pilsonisko vērtību pamata, kas nostiprināts Satversmē. Šīs pilsoniskās vērtības ir Latvijas nacionālās identitātes neatņemama sastāvdaļa.

Latvija ir Eiropas valstu saimē. Tās tagadne un nākotne ir cieši saistīta ar Eiropas tradīcijām, vērtībām, principiem. Katrai Eiropas valstij ir atšķirīga nacionālā identitāte, to saglabāt ir katras Eiropas valsts uzdevums.

Mūsdienu globalizācijas procesi rada jaunas, nepieredzētas iespējas. Tie nodrošina dažādu kultūru dialogu, sociālo mobilitāti, ekonomiskās iespējas. Vienlaikus globalizācija nes sevī vienādošanas draudus, nivelē atšķirības starp dažādām zemēm. Tādēļ lokālās un nacionālās unikalitātes izkopšana prasa aktīvāku valsts politiku, tas nepieciešams, lai veidotu noturīgu apzinātas piederības sajūtu. Valsts veido ietvaru, kurā demokrātija var darboties, un demokrātija nevar funkcionēt bez cilvēkiem, kas jūtas piederīgi attiecīgajai valstij un jūt atbildību par to.

Tādēļ piederības sajūta Latvijai, atbildība par to ir demokrātiskas Latvijas valsts, latviešu nācijas un visas Latvijas tautas ilgtspējīgas pastāvēšanas priekšnoteikums. Latvija ir vienīgā vieta pasaulē, kur var pilnvērtīgi attīstīties latviešu valoda un kultūra. Latviešu valoda un kultūra ir pašvērtība un vienlaikus resurss, lai cilvēkus piesaistītu Latvijai, tas ir Latvijas valsts pamats. To saglabāt, nostiprināt un attīstīt ir Latvijas sabiedrības un valsts atbildība un pienākums gan nākamo paaudžu priekšā, gan arī, lai dotu savu ieguldījumu pasaules daudzveidībā. Valstis, kas saglabā un attīsta savu nacionālo un kultūrvēsturisko identitāti, iegūst vērā ņemamas salīdzinošas priekšrocības globālajā pasaulē.

1.3. Pēctecība un jauni izaicinājumi

Latvijas valsts nacionālās identitātes un sabiedrības integrācijas politikai ir jāatbild gan uz jauniem 21.gadsimta izaicinājumiem, gan jāturpina pagājušā gadsimta 90.gados sāktais sabiedrības saliedēšanas darbs.

Latvija ir daļa no Rietumu politiskās un ekonomiskās telpas. Iestāšanās Eiropas Savienībā pavēra jaunas iespējas Latvijas cilvēkiem. Vienlaikus tas liek plašāk raudzīties uz nacionālās identitātes un sabiedrības integrācijas politikas uzdevumiem. Daudzi Latvijas iedzīvotāji ir devušies strādāt uz ārzemēm, gan apmetoties mītnes zemēs uz īsu laiku, gan plānojot tur palikt ilglaicīgi. Latvijas jaunieši izglītojas Eiropas un pasaules skolās un augstskolās. Nacionālās identitātes un sabiedrības integrācijas valsts politikai, tai skaitā pilsonības politikai, ir jā rūpējas par to, lai nostiprinātu nacionālo identitāti, piederības izjūtu Latvijai, piesaistītu tai ikvienu latvieti, ikvienu Latvijas pilsoni, neatkarīgi no tā, kur viņš atrodas, kā arī veicinātu atgriešanos Latvijā.

Mazākumtautības ir tradicionāla Latvijas sabiedrības daļa. Tās paaudzēm ilgi dzīvojušas Latvijā, uzskata sevi par piederīgām Latvijas valstij un sabiedrībai, vienlaikus saglabā savu atšķirīgo nacionāli kulturālo identitāti. Tās ir neatņemama Latvijas daļa, to dažādība bagātina Latvijas kultūrtelpu, to savpatnības saglabāšanas tiesības garantē Satversme. Nacionālās identitātes un integrācijas politikai jāveicina sabiedrības atvērtība mazākumtautību pienesumam, jāstiprina to piederība Latvijai.

Atjaunotās Latvijas divās dekādēs ir daudz paveikts, lai pārvarētu divkopienu sabiedrības realitāti, kas izveidojās Latvijas okupācijas laikā. Padomju Savienības apzināti veicinātās rusifikācijas politikas rezultātā, ar mērķi nostiprināt Latviju kā neatņemamu PSRS daļu, Latvijā piecdesmit gadu laikā ieradās 1,5 miljoni PSRS iedzīvotāju, no kuriem aptuveni puse palika dzīvot Latvijā. Pēc Padomju Savienības sabrukuma, pēkšņā nonāksana citā, neatkarīgā valstī radīja sabiedrībā spriedzi, kuru veido gan pamatā krieviski runājošo cilvēku pēcpadomju

„zaudētās dzimtenes” trauma un nedrošība par savām nākotnes perspektīvām Latvijā, gan latviešu nedrošība par izredzēm atjaunot, saglabāt un attīstīt latvisko kultūrtelpu. Šīs traumas būtiska sastāvdaļa ir konfliktējoša sociālā atmiņa, kas balstās padomju ideoloģijas interpretācijās par Latvijas okupāciju, Latvijas likteni Otrā pasaules kara laikā un dzīvi padomju režīmā.

Mērķtiecīga valsts valodas un izglītības politika – vienotas vispārējās izglītības sistēmas izveide, bilingvālās izglītības attīstība, latviešu valodas kā valsts valodas apguves nodrošinājums, pasākumi, kas veicināja pilsonības iegūšanu, ir devuši iespēju lielai padomju laika iebraucēju daļai, jo īpaši jaunajai paaudzei, sekmīgi iekļauties Latvijas nacionālajā valstī, papildināt pilsoņu kopumu. Tomēr okupācijas gadu desmitos apzināti veicinātā Latvijas iedzīvotāju nacionālā sastāva maiņa liek apzināties, ka sabiedrības integrācijas uzdevums būs ilglaicīgs, tam jābūt valsts politikas prioritātei daudzu gadu un gadu desmitu garumā. Vienlaikus nepieciešama aktīva un neatliekama valsts politika, lai saliedētu Latvijas sabiedrību, sekmētu cilvēku savstarpējo uzticēšanos un kopējo piederības apziņu, kas ir sabiedrības solidaritātes pamats, kā arī stingri vērštos pret sašķeltas divkopienu sabiedrības veidošanās iespēju. Tādējādi integrācija ir daudzpusējs process.

Latvijā uz dzīvi apmetušies arī Eiropas Savienības pilsoņi un jaunie imigranti. Integrācijas politikai savlaicīgi jāparedz un jādod iespēja šiem cilvēkiem apgūt latviešu valodu, iepazīt kopīgas vērtības un latvisko kultūrtelpu, lai neveidotos jaunas etniski nošķirtas sabiedrības grupas un nesaskaņas starpkultūru dialogā.

1.4. Politikas virsmērķis

Latvijas nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas mērķis ir stipra, saliedēta Latvijas tauta: nacionāla un demokrātiska kopiena, kura nodrošina tās vienojošā pamata – latviešu valodas, kultūras un nacionālās identitātes, eiropisko demokrātisko vērtību, unikālās kultūrtelpas – saglabāšanu un bagātināšanos Latvijas nacionālās demokrātiskās valsts līdzsvarotai attīstībai.

2. Politikas principi

Atvērtā latvietība

Latviešu valstsnācija ir iekļaujoša. Tai ir pienākums nostiprināt savu identitāti un vienlaikus būt atvērtai tiem, kas vēlas iekļauties. Tas nozīmē, ka par latvieti var ne tikai piedzimt, bet arī apzināti kļūt. Katra cilvēka izvēle nosaka, vai blakus latviskajai identitātei, kas ir kopēja, viņš vēlas saglabāt arī savu nacionālo savpatnību, mazākumtautības identitāti.

Atbildība un līdzdalība

Katrs Latvijas pilsonis un iedzīvotājs, katrs latvietis pasaulē nes sevī atbildības daļu par Latviju. Pilsoniskā līdzdalība sabiedrības kopējo problēmu racionālā risināšanā paaugstina gan cilvēka individuālo, gan sabiedrības kopējo sociālo kapitālu. Augsti attīstīta pilsoniskā sabiedrība ir pamats valsts politiskai, kulturālai, ekonomiskai un tehnoloģiskai attīstībai.

Piederība Eiropai

Latvija ir Eiropas valstu saimes locekle, un tās tagadne un nākotne ir cieši saistīta ar Eiropas tradīcijām, vērtībām un principiem. Latvijas valsts vērtību sistēmas pamatā ir uzticība fundamentālajām Eiropas vērtībām – demokrātijai, likuma varai, cilvēktiesībām. Eiropeskā identitāte ir vērtību identitāte, kas ir daļa no dažādo Eiropas nāciju nacionālās identitātes. Sabiedrības integrācijas politikai jāstiprina saikne starp latvisko un eiropisko identitāti, jāstiprina Eiropas kopējā sociālā atmiņa Latvijā.

Mazākumtautību savpatnības saglabāšana

Mazākumtautības un to kultūra ir neatņemama un svarīga Latvijas sabiedrības un kultūrtelpas sastāvdaļa. Latvijā jebkuram mazākumtautību pārstāvim ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību, valsts to atbalsta.

Katra cilvēka brīvā izvēle tiek respektēta, cilvēktiesības ievērotas

Sabiedrības integrācijas jomā ikviens indivīds ir brīvs un tiesīgs izvēlēties savu identitātes taktiku. Jebkura izvēle ir brīvprātīga un tiek respektēta. Latvijas valsts pienākums ir mijiedarboties un sadarboties ar visiem iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu izvēles. Valsts pienākums ir saliedēt sabiedrību uz kopīgo vērtību pamata, veicinot šo procesu ar demokrātiskiem līdzekļiem.

Identitātes ir papildinošas, nevis izslēdzošas

Latvijas sabiedrības nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politika uzsver identitāšu papildināšanās principu, saskaņā ar kuru dažādas identitātes nevis izslēdz, bet gan bagātina viena otru. Mazākumtautību identitātes pastāv un attīstās līdzās latviskajai identitātei. Indivīdam vienlaikus var būt vairākas identitātes (mazākumtautības, latviskā, eiropeskā, globālā).

3. Situācijas raksturojums

3.1. Pilsoniskā sabiedrība un integrācija

Aktīva pilsoniskā sabiedrība sekmē kopējo valsts attīstību, līdzdalība tajā audzē katra cilvēka sociālo kapitālu. Pilsoniskā sabiedrība veicina nācijas saliedēšanos gan uz nacionālu, gan demokrātisku vērtību pamata. Tādēļ Latvijas pilsoniskās integrācijas politikas uzdevums ir mazināt šķēršļus Latvijas pilsoniskās sabiedrības izaugsmei, veicināt iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības prasmes un iespējas iesaistīties sabiedrībai kopīgu jautājumu risināšanā.

3.1.1. Pilsoniskā līdzdalība

Pilsoniskā līdzdalība palīdz veidot noturīgu saikni starp indivīdu un valsti, tā vairo cilvēku atbildību par sabiedrību, kurā viņi dzīvo. Pilsoniskā līdzdalība aptver plašu darbību spektru: dalību vēlēšanās, politiskajās partijās un politiskajās organizācijās, arodbiedrībās, darba devēju organizācijās, NVO (biedrībās un nodibinājumos), profesionālajās asociācijās un pašpārvaldēs, tā ietver apvienošanās neformālās apvienībās, kā arī pulcēšanos savās un sabiedrības interesēs.

Latvijā ir attīstīta virkne politiskās līdzdalības mehānismu. Liela pilsoņu daļa pēdējā desmitgadē ir piedalījusies vairākos referendumos par valsts attīstībai būtiskiem jautājumiem. Tie ir uzlabojuši publiskās politikas kvalitāti arī tad, ja referendumā nav bijis kvoruma. Latvijas vēlētajū aktivitāte kopumā nav zemāka par vidējiem rādītājiem Eiropas Savienībā, tomēr, salīdzinājumā ar iepriekšējās desmitgades pirmo, pusi pilsoņu līdzdalība ir samazinājusies kā Saeimas, tā pašvaldību vēlēšanās.¹

Viens no būtiskākajiem nepietiekamas līdzdalības iemesliem ir iedzīvotāju neticība savām spējām ietekmēt sociālos un politiskos procesus. Tikai 15% respondentu uzskata, ka viņi

¹ 8.Saeimas vēlēšanās 2002.gadā piedalījās 71,51% vēletāju, 2006.gadā 9. Saeimas vēlēšanās piedalījās 60,98% vēletāju, 2010.gadā 10.Saeimas vēlēšanās piedalījās 63,12% vēletāju, bet 2011. gada 11. Saeimas vēlēšanās – 59,49% vēletāju. 2001.gada pašvaldību vēlēšanās piedalījās 61,98% vēletāju, 2005. un 2009.gada vēlēšanās attiecīgi 52,85% un 53,8% vēletāju

spēj ietekmēt lēmumu pieņemšanu valstī,² sabiedrībā ir ļoti zema uzticēšanās likumdevējam un valsts un sabiedrības institūcijām. 2010.gadā politiskajām partijām uzticējās 6% iedzīvotāju, valdībai – 20% un Saeimai – 15%.³ Latvijas iedzīvotājos valda pretrunīgs priekšstats par valsts lomu. No vienas puses, ir augsta neuzticība valsts institūcijām, no otras puses, tiek sagaidīts, ka valstij jāspēlē būtiska loma ekonomikā un citās dzīves jomās. Liela daļa Latvijas iedzīvotāju necenšas līdzdarboties publiskās politikas veidošanā, iesaistoties partijās.⁴ Vienlaikus jāatzīmē, ka Latvijā netiek izmantotas alternatīvas iespējas vēlētāju līdzdalības paaugstināšanai. Piemēram, valsts nenodrošina balsošanas iespējas, izmantojot modernās informācijas un komunikācijas tehnoloģijas; tās varētu vairojot līdzdalību atsevišķās sabiedrības grupās, it īpaši jauniešu un ārzemēs dzīvojošo Latvijas pilsoņu vidū.

2004.gadā spēkā stājās jauns tiesiskais regulējums, kas atviegloja nevalstiskā sektora darbību. Pēdējos piecos gados par 12% ir pieaudzis sabiedrisko organizāciju, to apvienību, biedrību un nodibinājumu skaits, un 2011.gada augustā Saskaņā ar UR sniegto informāciju Latvijā bija reģistrētas 14704 organizācijas. Tomēr šajās organizācijās ir apvienojusies salīdzinoši maza Latvijas iedzīvotāju daļa, turklāt tai ir tendence samazināties.⁵ Liela daļa nevalstisko organizāciju darbojas kultūras, sporta un atpūtas jomā (39%), bet daudz mazāk – cilvēktiesību aizstāvības, korupcijas apkarošanas, ekoloģisko problēmu risināšanas u. tml. jomās. Pastāv tendence veidoties lingvistiski nošķirtām – latviešu un krievvalodīgo – nevalstiskajām organizācijām.⁶ Latvijas nevalstiskās organizācijas aizvien vēl ir finansiāli un administratīvi vājas, neproporcionāli bieži tiek dibinātas Rīgā,⁷ un tām ir neliels biedru skaits. Turklāt tikai neliela daļa organizāciju ir finansiāli ilgtspējīgas.⁸ Tomēr sociālekonomiskās krīzes apstākļos tieši NVO nodrošināja pakalpojumus sociālajā un interešu izglītības jomā, kur valsts pārvaldes budžets bija ierobežots. Vienlaikus pilsoniskās sabiedrības organizācijas netiek pilnvērtīgi iesaistītas publiskās politikas veidošanā, kas samazina uzticību valsts pārvaldei. Ņemot vērā šīs problēmas, integrācijas rīcībpolitikai ir jāpilnveido tiesiskais un finansiālais regulējums, lai veicinātu biedrību institucionālo kapacitāti, NVO kvalitatīvu līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā, stiprinot tās kā sociālos partnerus, kā arī veicinātu valsts uzdevumu deleģēšanu biedrībām un nodibinājumiem jomās, kur tas ir pieļaujams un iespējams, it īpaši pilsoniskās izglītības jautājumos.

Līdzās nevalstiskajām organizācijām pilsonisko aktivitāti Latvijā raksturo arī jaunu līdzdalības formu attīstība – kopienu fondi, iedzīvotāju forumi, neformāla biedrošanās, sociālo mediju izmantošana. Tie nereti piedāvā oriģinālas pieejas sociālo un politisko problēmu risināšanai. Kā inovatīvu līdzdalības piemēru, kas saliedē dažādas sabiedrības grupas, var minēt Lielo talku (2004.gadā – 50 tūkstoši dalībnieku, 2011.gadā – 190 tūkstoši).⁹ Ziedošanas, filantropijas, brīvprātīgo darba un mecenātisma tradīcijas, kā arī privātā publiskā partnerība Latvijā arī ir uzskatāmas par jaunām līdzdalības formām, kas sākušas veidoties pēdējā

² *Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā*. Rīga: Latvijas Fakti, 2011, 7.lpp.

³ Standard Eurobarometer 74 (2010). Nacionālā ziņojuma galvenie rezultāti par Latviju. <http://tinyurl.com/3m6hhp9> (Sk. 02.08.2011.)

⁴ Par politisko partiju un to apvienību biedriem sevi atzīst tikai 1,2% iedzīvotāju. *Study on citizens participation in the Baltic Sea region*. Strömsborg: Council of the Baltic Sea States Working Group on Democratic Institutions, 2006. http://www.politika.lv/temas/pilsoniska_sabiedriba/11931/ (Sk. 02.08.2011.)

⁵ Ja 2003.gadā tādu personu, kas nav nevienas NVO biedrs, bija 53%, tad 2008.gadā jau 65,8%. Informatīvais ziņojums par valsts programmas „Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas programma 2005. – 2009. gadam” izpildi.

⁶ M.Golubeva, I.Ījabs. *Konsolidējot pilsoniskās sabiedrības dienaskārtību. Proaktīvs pētījums par latviešu un krievu pamatvalodas NVO sadarbības spējām*. Rīga: PROVIDUS, 2009, 2. lp. <http://tinyurl.com/3oq5rew> (Sk. 02.06.2011.)

⁷ 46% organizāciju ir reģistrētas Rīgā, 16% - Rīgas reģionā. Baltic Institute of Social Sciences. *Pārskats par NVO sektoru Latvijā. Pētījumu rezultātu atskaite*. Rīga: Sabiedrības integrācijas fonds, 2011, 21.lpp.

⁸ Turpat, 11.lpp.

⁹ *Lielās talkas rezultāti*. <http://www.talkas.lv/?page=567> (Sk. 02.06.2011.)

desmitgadē un aptver ievērojamu cilvēku skaitu. Tādējādi integrācijas politikai ne tikai ir jāveicina tradicionālā pilsoniskā līdzdalība, bet jāstiprina jauno līdzdalības formu ilgtspēja.

Demokrātija nevar pilnvērtīgi funkcionēt bez neatkarīgiem un kvalitatīviem plašsaziņas līdzekļiem. Ekonomiskās krīzes iespaidā samazinātā auditorijas pirkspēja un reklāmas ienākumu kritums negatīvi ietekmējuši plašsaziņas līdzekļu finansiālo patstāvību un neatkarību. Tāpēc izšķirīgi svarīgi ir nostiprināt neatkarīgus un profesionālus sabiedriskos plašsaziņas līdzekļus. Ir jāpalielina sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu klātbūtne interneta vidē, kuru izmanto aizvien vairāk cilvēku, it īpaši jaunieši. Pētījumi rāda, ka Latvijas informatīvajā telpā palielinās Krievijas elektronisko plašsaziņas līdzekļu tirgus daļa,¹⁰ tāpēc neatliekami jānostiprina arī Latvijas sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu loma krievvalodīgo auditorijā.¹¹

Pilsoniskās līdzdalības kontekstā valsts pienākums ir garantēt, ka neviens indivīds vai sabiedrības grupa netiek diskriminēti savas atšķirīgās identitātes dēļ un var līdzdarboties pilsoniskajā sabiedrībā. Šie indivīdi vai cilvēku grupas nespēj iekļauties sabiedrībā nabadzības, nepietiekamas izglītības, bezdarba, etniskās izcelsmes, seksuālās orientācijas, ģeogrāfiskās nošķirtības vai citu apstākļu dēļ, tādējādi nespējot īstenot savas tiesības un izmantot iespējas. Valsts pārvaldes uzdevums ir gan stiprināt jau pastāvošos sociālās drošības tīklus, gan piedāvāt inovatīvas rīcības, izmantojot visus vietējo kopienu resursus – tostarp, skolas, NVO, bibliotēkas, kultūras centrus un citas kultūras institūcijas, lai palīdzētu iekļauties sabiedrībā.

Latvijā ir izveidots institucionālais mehānisms diskriminācijas aizlieguma politikas ieviešanai un novērtēšanai, ir izveidota pretdiskriminācijas normatīvā bāze. Galvenā problēma ir sabiedrības attieksme: diskriminācija nereti netiek atpazīta, savukārt tad, kad tiek atpazīta, tā bieži netiek nosodīta. Šādā situācijā visaugstākais diskriminācijas risks ir noteiktām iedzīvotāju grupām, piemēram, romiem (čigāni). Tiesu prakse ir maza, nav regulāru pētījumu un informatīvu kampaņu, kas šo problēmu padarītu redzamu sabiedrības apziņā. Lai nodrošinātu iecietīgu un cieņpilnu attieksmi pret daudzveidību un atšķirīgo, sabiedrībā jāveicina pozitīva attieksme pret dažādību.

3.1.2. Pilsoniskā izglītība

Pilsoniskās izglītības uzdevums ir veicināt individuālo atbildību par valsts attīstību, kā arī iemācīt ikvienam indivīdam pilsoniskās līdzdalības prasmes, zināšanas, attieksmes un vērtības. Tas ir līdzeklis, kā stiprināt nacionālo un pilsonisko identitāti un izpratni par Latvijas sabiedrības vērtību kopumu.

Latvijas vispārīzglītojošo skolu programmās pilsoniskās izglītības jautājumi iekļauti dažādu sociālo zinību mācību priekšmetu saturā, tomēr Latvijas skolēnu sasniegumi pilsoniskajā izglītībā ir zemāki par citu ES valstu rādītājiem, un pēdējā desmitgadē tie ir pasliktinājušies. Rezultātā Latvijas jaunieši gan uz Baltijas, gan uz citu Eiropas valstu fona izceļas ar vājākām zināšanām par pilsoniskās sabiedrības sistēmu un principiem, kā arī par pilsonisko līdzdalību, savstarpējās sadarbības māku,¹² un tas izpaužas negatīvā attieksmē pret valstī.c. Kopumā skolās ar latviešu mācību valodu pilsoniskās izglītības rezultāti ir augstāki nekā skolās, kurās īsteno mazākumtautību izglītības programmas. Tas liecina par mazākumtautību skolu lielāku

¹⁰ 2005. gadā Pirmo Baltijas kanālu skatījās 9,7% no TV auditorijas, bet 2011. gadā 11,3%. TNS Latvia. *TV kanālu auditorijas dati*. <http://tinyurl.com/439ddqy> (Sk. 24.07.2011.)

¹¹ Jēdziens *krievvalodīgie* pamatnostādņēs tiek saprasts kā socioloģiska kategorija, kas apzīmē to respondentu vai Latvijas iedzīvotāju kopieni, kuri kā savu saziņas valodu ģimenē nosauc krievu valodu. Latvijas krievvalodīgo kopienu veido dažādas etniskās grupas, kas ne vienmēr krievu valodu uzskata par savu dzimto valodu.

¹² Latvijas skolēnu vidējie sasniegumi pilsoniskajā izglītībā (482 punkti) ir zemāki nekā Lietuvā (505 punkti) un Igaunijā (525 punkti). 2009. gada starptautiskajā pilsoniskās izglītības pētījuma rezultāti parāda, ka Latvijas skolēnu rezultāti ir statistiski nozīmīgi zemāki nekā Eiropas vidējie rādītāji. I. Čekse, A. Geske, A. Grīnfelds, A. Kangro. *Skolēnu pilsoniskā izglītība Latvijā un pasaulē. Starptautiskā pētījuma IEA ICCS 2009 pirmie rezultāti*. Rīga: LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Izglītības pētniecības institūts, 2010, 35. lpp. <http://www.ppf.lu.lv/v.3/eduinf/files/2010/gramata.pdf> (Sk. 24.07.2011.)

atsvešinātību no valsts. Latviešu un mazākumtautību skolēniem ir atšķirīgi priekšstati par viņu saikni ar Latviju un Latvijas pilsonību. Latviešu jauniešiem nacionālā un valstiskā identitāte nav savstarpēji izslēdzošas kategorijas. Turpretī mazākumtautību jaunieši nodala valsti no dzimtās vietas: viņos nostiprinās priekšstats, ka valstiskā identitāte apdraud etnisko identitāti.¹³ Valstij ir jāatbalsta tāda pilsoniskā izglītība, kas mazinātu šādu pretrunīgu priekšstatu veidošanos. Bilingvālā izglītības sistēma un obligātā 60% mācību priekšmetu mācīšana valsts valodā mazākumtautību vidusskolās ir uzlabojusi latviešu valodas zināšanas jauniešu vidē. Taču no pētījumiem var arī secināt, ka lingvistiskais nošķirums latviešu un mazākumtautību skolās ar krievu mācību valodu atražo kopienu nošķirtību, atsvešinātību un aizspriedumus.¹⁴

Pilsoniskās izglītības rezultātus Latvijas skolās ietekmē vismaz trīs dažādi faktori: tiešais apmācības process mācību stundās, ārpusstundu aktivitātes (t.sk. skolēnu pašpārvalde un līdzdalība dažādos projektos) un skolas kopējā pilsoniskā kultūra.¹⁵ Skolēnu pilsonisko attieksmi un aktīvu pilsonisko rīcību lielā mērā nosaka ne tik daudz pats mācību priekšmeta saturs, cik skolā valdošā gaisotne, kas atkarīga no direktoru un skolotāju darba stila un skolas atvērtības.¹⁶ Integrācijas politikas uzdevums ir atbalstīt demokrātiskas un atvērtas izglītības sistēmas veidošanos, kas veicinātu bērnu un jauniešu pašiniciatīvu, māku sadarboties, vairotu pilsoniskās līdzdalības prasmes un atbildības sajūtu par valstī notiekošo. Īpaši jāatbalsta jauniešu NVO darbība, jo tas nostiprina demokrātiskas līdzdalības prakses.¹⁷ Jāveicina arī ārzemēs dzīvojošo latviešu jauniešu pilsoniskās un organizēšanās aktivitātes gan ārzemēs, gan sadarbojoties ar Latvijā dzīvojošiem jauniešiem. Tāpat ir jānodrošina un jāveicina pilsoniskās izglītības apguve visās vecumu grupās Latvijā.

¹³ Sk. R.Rungule, I.Koroļova. Jauniešu iekļaušanās analīze identitātes un līdzdalības diskursu kontekstā. Grām.: L.Dribins (red.). *Sabiedrības integrācijas tendences un pretendences. Latvijas un Igaunijas pieredze. Etnisko attiecību aspekts*, Rīga: SFI, LU Akadēmiskais apgāds, 2008.

¹⁴ L.Curika. *Dalīta izglītība – dalīti pilsoņi?* Rīga: PROVIDUS, 2008/2009. <http://tinyurl.com/3ljlgxj> (Sk. 24.07.2011.).

¹⁵ I.Kunda, I.Strode. Pilsoņi, patrioti un citplanētieši: dažas dilemmas pilsoniskās izglītības praksē. Grām.: Latvijas Valsts Prezidenta Stratēģiskās analīzes komisija. *Pilsoniskās izglītība jēdziens, prakse un rezultāti: virzība uz darbībā balstītu modeli sabiedrības saskaņas veicināšanai*, Rīga, 2008.gada oktobris.

¹⁶ Sk. R.Rungule, I.Koroļova. Jauniešu iekļaušanās analīze identitātes un līdzdalības diskursu kontekstā. Grām.: L.Dribins (red.). *Sabiedrības integrācijas tendences un pretendences. Latvijas un Igaunijas pieredze. Etnisko attiecību aspekts*, Rīga: SFI, LU Akadēmiskais apgāds, 2008.

¹⁷ Salīdzinājumā ar 2009.gadu (3%) 2010.gadā ir palielinājies to jauniešu skaits (6%), kas nevēlas iesaistīties jauniešu organizācijās, it īpaši pasivitāte ir raksturīga cittautiešiem. 70% procenti jauniešu 2010.gadā nav iesaistījušies nevienā politiskā aktivitātē. *Jauniešu iespējas un dzīves kvalitāte Latvijā 2009.-2010.gada rezultāti*. Rīga: FACTUM, 2010. <http://tinyurl.com/3ghfwzu> (Sk. 24.07.2011.).

3.1.3. Pilsonības jautājums

Latvijas pilsonība ir pamats, lai veidotu noturīgu tiesisku saikni ar Latvijas valsti. Pilsonības politika nevar ignorēt 21. gadsimtā pieaugošo cilvēku mobilitāti. Tādēļ, lai saglabātu un nostiprinātu cilvēku piederību valstij, Latvijas pilsonības politikai vienlaikus ir jābūt gan principiālai, gan elastīgai. Nepieciešamas izmaiņas Pilsonības likumā, nodrošinot dubulpilsonības iespējas ar ES, EEZ un NATO dalībvalstīm. Dubulpilsonība ļautu saglabāt saikni ar dažādos laikos izceļojušiem pilsoņiem, mudinātu tos atgriezties Latvijā, vai, dzīvojot ārzemēs, dotu savu ieguldījumu Latvijai attīstībā.

Būtiska problēma joprojām ir samērā liels nepilsoņu skaits, kas 2011.gadā veido 14% no Latvijas iedzīvotāju skaita. Nepilsoņu īpatsvars kopš 20. gadsimta deviņdesmitajiem gadiem tomēr ir ievērojami sarucis.¹⁸ Interesi par naturalizāciju galvenokārt izrāda jaunieši, kuri Latvijas pilsonībā saredz iespējas, bet vecāka gadagājuma cilvēkiem ir viszemākā motivācija naturalizēties. Turklāt līdzdalības iespējas, kuras paplašina Latvijas pilsonība, daudziem nepilsoņiem nešķiet svarīgs iemesls, lai naturalizētos. Nepilsoņu skaita samazināšana arī turpmāk būs svarīgs integrācijas politikas uzdevums.

3.2. Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa

Latviešu valoda un kultūrtelpa veido nacionālās identitātes pamatu, tā stiprina piederību nācijai un Latvijas valstij. Tāpēc latviešu valodas un kultūrtelpas saglabāšana un nostiprināšana ir Latvijas ilgtermiņa attīstības prioritāte.¹⁹

3.2.1. Latviešu valodas prasme un lietošana

Latviešu valoda ir valsts valoda, tā ir demokrātiskās līdzdalības valoda un saziņas līdzeklis Latvijā, pamats saliedētai sabiedrībai. Latviešu valodas lietojuma samazināšanās būtu apdraudējums sekmīgai sabiedrības integrācijai.²⁰ Lai paaugstinātu Latvijas cilvēkkapitāla kvalitāti, valsts uzdevums ir nodrošināt, lai latviešu valodu prastu un lietotu visi Latvijas iedzīvotāji. Vienlaikus jāveicina angļu kā starptautiskās saziņas valodas, kā arī citu Eiropas Savienības oficiālo valodu prasmes.

Kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas ir realizēta pēctecīga latviešu kā valsts valodas politika. Būtiski pieaudzis latviešu valodas pratēju īpatsvars, kas padomju okupācijas laikā īstenotās mērķtiecīgās rusifikācijas politikas rezultātā bija ļoti zems.²¹ Kaut gan starp nelatviešiem valsts valodas prasmes līmenis ir atšķirīgs, kopējā tendence liecina par pastāvīgu tās uzlabošanos. Iepriekšējā desmitgadē visās mazākumtautību vecuma grupās ir palielinājies to cilvēku īpatsvars, kas latviešu valodu prot augstākajā līmenī, un samazinājies cilvēku skaits, kas

¹⁸ 1996.gadā Latvijā bija 27% nepilsoņu, 2006.gadā – 18%, bet 2011. gadā – 14%. Centrālās statistikas pārvalde.

¹⁹ Latvijas Republikas Saeima. Latvijas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (Latvija2030).

(Apstiprinātas 2010. gada jūnijā), 10.lpp.

²⁰ Latvijas Republikas Satversmes tiesa 2001.gada 21.decembra spriedumā valodas jautājumā ir nolēmusi: "Ievērojot to, ka globalizācijas apstākļos Latvija ir vienīgā vieta pasaulē, kur var tikt garantēta latviešu valodas un līdz ar to arī pamatnācijas pastāvēšana un attīstība, latviešu valodas kā valsts valodas lietošanas jomas sašaurinājums valsts teritorijā nav pieļaujams un var būt uzskatāms arī par valsts demokrātiskās iekārtas apdraudējumu."

²¹ 1989.gadā latviešu valodu prata 61,7% Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju, 2000.gadā – 79%, bet 2008.gadā – aptuveni 93%. Sk. V.Poriņa. *Valsts valoda daudzvalodīgajā sabiedrībā: individuālais un sociālais bilingvisms Latvijā*. Rīga: Latviešu valodas institūts, 2009, 125. lpp.; I.Mežs. *Latviešu valoda statistikas spoguļi*. Rīga: Karšu izd. "Jāņa sēta", 2004, 25.lpp.; *Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja*. Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2008. http://www.valoda.lv/downloadDoc_435/mid_510 (skatīts 10.08.2011.), 63. lpp.

latviešu valodu prot vāji.²² Viens no svarīgiem stimuliem mazākumtautībām apliecināt latviešu valodas prasmi ir saistīts ar ekonomisko faktoru, proti, iekļaušanos darba tirgū.²³

Sobrīd visplašākās iespējas apgūt latviešu valodu ir pamatskolas un vidusskolas skolēniem. Citām mērķa grupām ir fragmentāri pieejami apmaksāti latviešu valodas kursi, turklāt piedāvātās mācību programmas nav pielāgotas profesionālajai specifikai. Kopš 1990. Gada apmēram 75 000 cilvēku apguvuši latviešu valodu ārvalstu un valsts budžeta finansētās apmācībās. Tomēr latviešu valodas prasme daudziem nepilsoņiem, sevišķi vecumā pēc 60 gadiem, joprojām ir nepietiekama. Saskaņā ar PMLP datiem latviešu valodas pārbaudījumu 2008. Gadā nenokārtoja 28%, 2009.gadā – 38%, bet 2010.gadā – 43% pilsonības pretendenti. Viszemākās latviešu valodas prasmes ir Latgales reģionā, kur latviešu valodu brīvi pārvalda (brīvi runā, lasa un raksta) tikai 2% nepilsoņu.²⁴ Tas liecina par nepieciešamību valodas apmācībā lielāku uzmanību pievērst atsevišķām iedzīvotāju grupām, t.sk. studentiem, cilvēkiem, kuri vispārējo izglītību neiegūva bilingvāli, un vecākās paaudzes cilvēkiem.

Lai gan latviešu valodas prasmes pēdējos divdesmit gados ir nozīmīgi pieaugušas, tomēr vairākas tendences norāda, ka latviešu valodas lietošana publiskajā telpā neuzrāda līdzīgus panākumus. Krievu valodas pašpietiekamība publiskajā telpā, jo īpaši pilsētās, kurās liels mazākumtautību īpatsvars, ir acīmredzama. Mazāk nekā puse (47%) no krievvalodīgajiem respondentiem norāda, ka valsts un pašvaldību iestādēs viss notiek latviešu valodā, veikalos un pakalpojumu sfērā – 15%, bet privātajā uzņēmējdarbībā to atzīst 12% respondentu.²⁵ Sabiedrības integrāciju uz latviešu valodas pamata ietekmē arī latviešu pasivitāte komunikācijā ar cittautiešiem runāt latviski.²⁶ Tomēr vienlaikus latviešu valodas lietošanā novērojamas pozitīvas tendences – samazinās tā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju daļa, kas saziņā lieto vienīgi krievu valodu.²⁷ Kopumā ņemot, ikgadējās valodas prasmju un lietošanas aptaujas ir parādījušas, ka situācijās, kurās valodu lietošanu regulē formālā kārtība, piemēram, darba vietās, valsts valodas lietošana nostiprinās straujāk, taču situācijās, kurās valodas izvēle ir paša indivīda atbildība, piemēram, uz ielas, veikalā, sarunās ar draugiem, bieži tiek lietota krievu valoda.²⁸ Tādējādi rīcībpolitikai ir jāatbalsta atbilstošs valodas tiesiskais regulējums, efektīva tās ieviešana un kontrole, tālāka valodas apmācība, kā arī jāstiprina mazākumtautību motivācija publiskajā sfērā lietot latviešu valodu. Paralēli šiem politikas uzdevumiem būtiski ir latviešus motivēt saziņā ar krievvalodīgajiem izmantot valsts valodu. Lai to panāktu, nepieciešamas īpašas sociālas kampaņas.

²² Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2000; Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2008. http://www.valoda.lv/downloadDoc_435/mid_510 (skatīts 10.08.2011.), 22-23. lpp. Sal. sk. arī: V.Poriņa. Valsts valoda daudzvalodīgajā sabiedrībā: individuālais un sociālais bilingvisms Latvijā. Rīga: Latviešu valodas institūts, 2009, 172. lpp.

²³ VISC veic valsts valodas prasmes pārbaudi, izsniedzot apliecinājumus par latviešu valodas prasmi noteiktā līmenī.

²⁴ Latgalē 64% nepilsoņu respondentu ir vājas latviešu valodas prasmes (lieto atsevišķus teikumus un frāzes – 28%, prot dažus vārdus – 21%, valodu neprot 15%). Nepilsoņu viedoklis par Latvijas pilsonības iegūšanu. Rīga: PMLP, 2011. <http://tinyurl.com/3dx8zoy> (Sk. 24.07.2011.)

²⁵ Latvijas Republikas Ministru kabinets. Informatīvais ziņojums „Par Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2005.–2014.gadam īstenošanu no 2006.gada 4.oktobra līdz 2009.gada 31.decembrim. (Apstiprināts 2010. gada 27.augustā)

²⁶ Ja 2002.gadā uz ielas 76% latviešu respondentu galvenokārt vai tikai runāja latviešu valodā, 2008.gadā tādu bija 65%; darbā 2002. gadā galvenokārt vai tikai latviešu valodā runāja 69%, bet 2008.gadā – 57%. Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2008. <http://tas.id.lv/valoda> (skatīts 10.08.2011.), 20.lpp.

²⁷ 2004.gadā 31% no strādājošajiem nelatviešiem publiskajā telpā (darbā, ar draugiem, uz ielas, veikalā) lietoja vienīgi krievu valodu. Savukārt, 2008.gadā vairs tikai ap 20% strādājošo krievvalodīgo. Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2008. <http://tas.id.lv/valoda> (skatīts 10.08.2011.), 6., 9.lpp.

²⁸ Turpat, 7. lpp.

3.2.2. Latviešu valoda darba tirgū

Latvijas privātajos uzņēmumos, sevišķi Rīgā un Pierīgā, ir novērojama prakse pieprasīt krievu valodas zināšanas un tās lietošanu darba sfērā, kur tas nav attaisnojams darba specifikas dēļ. Tas darba tirgū rada diskriminējošus šķēršļus, īpaši latviešu jauniešiem, kuru krievu valodas prasme pēdējos 20 gados samazinās.²⁹ Tiesiskajam regulējumam un tā ieviešanas kontrolei jānodrošina, ka latvieši Latvijā netiek diskriminēti darba tirgū tādēļ, ka neprot krievu valodu vai darba sfērā nevēlas to lietot.

Viens no galvenajiem šķēršļiem, ar kuru darba tirgū saskaras mazākumtautības Latvijā, ir saistīti ar latviešu valodas prasmi. Šis šķērslis un arī etniskās norobežošanās tendences attur mazākumtautību pārstāvjus strādāt valsts pārvaldē.³⁰ Daļai mazākumtautību bezdarbniekiem ar zemām latviešu valodas prasmēm ir daudz mazāk iespēju no reģistrētajiem bezdarbniekiem kļūt par nodarbinātajiem un lielākas iespējas papildināt ilgstošo bezdarbnieku rindas.³¹ Tomēr darba tirgus nodrošina stimulu, lai atbilstošā līmenī apgūtu latviešu valodu.

Par jaunu izaicinājumu Latvijas integrācijas politikai kļūst jauno imigrantu integrēšana latviešu valodas telpā. Iebraucēji uzskata latviešu valodas prasmi par svarīgu pamatzināšanu līmenī, bet, tā kā ar valsts iedzīvotājiem viņiem ir iespēja kontaktēties arī krievu valodā, tad trūkst motivācijas mācīties latviešu valodu. Trešo valstu pilsoņu³² – jauno imigrantu kopumu (16 516) Latvijā veido cilvēki, kas pēc 1992.gada ieceļojuši galvenokārt no postpadomju valstīm.³³

Latviešu valodas prasmes trūkums samazina jauno imigrantu iespējas uzlabot savu profesionālo izaugsmi, sekot līdzi norisēm valstī un līdzdarboties sabiedrības dzīvē.³⁴ Imigrantu vājās valsts valodas prasmes un ierobežotais valodas apmācību piedāvājums rada nepieciešamību pēc atsevišķa rīcībpolitikas virziena, kura ietvaros ir jāattīsta integrācijas pasākumu sistēma gan pirms imigranta ierašanās Latvijā, gan tūlīt pēc uzturēšanās atļaujas saņemšanas.

²⁹ Vecuma grupā no 15 līdz 34 gadiem, kuru dzimtā valoda ir latviešu valoda, krievu valodu labi pārvalda 54%, visai vājas prasmes ir 38%, bet 8% krievu valodu nezina. *Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja*. Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2008. <http://tas.id.lv/valoda> (skatīts 10.08.2011.), 7. lpp.; Vispārīzglītojošās dienas apmācības programmās nedaudz vairāk par vienu trešdaļu (2007./2008.māc.gadā – 35,02%, 2010./2011.māc.gadā – 34,1%) skolēnu kā svešvalodu izvēlas mācīties krievu valodu. IZM Politikas koordinācijas departamenta npublicēti dati.

³⁰ M.Hazans. Etniskās minoritātes Latvijas darba tirgu no 1997. līdz 2009.gadam: situācija integrācijas virzītājspēki un šķēršļi. Grām: N. Muižnieks (red.). *Cik integrēta ir Latvijas sabiedrība?* Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2010, 125.- 159.lpp.; A.Pabriks. *Etniskās proporcijas, nodarbinātība un diskriminācija Latvijā*. Rīga: Nordik, 2002, 6.lpp.

³¹ Sk. M.Hazans. Etniskās minoritātes Latvijas darba tirgu no 1997. līdz 2009.gadam: situācija integrācijas virzītājspēki un šķēršļi. Grām: N. Muižnieks (red.). *Cik integrēta ir Latvijas sabiedrība?* Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2010, 147. lpp.

³² Trešās valsts pilsonis — persona, kas nav Latvijas Republikas, citas Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Šveices Konfederācijas pilsonis.

³³ 2011.gada 1.janvāri kopējais trešo valstu pilsoņu skaits ar termiņuzturēšanās un pastāvīgās uzturēšanās atļaujām ir 45 483, t. sk. Latvijā pastāvīgi dzīvojoši citu valstu pilsoņi – 28 967 (atteikušies no LR nepilsoņa statusa, pārsvarā ieguvuši Krievijas pilsonību), trešo valstu pilsoņi ar termiņuzturēšanās atļaujām – 7519 (no tiem 6154 no postpadomju valstīm), trešo valstu pilsoņi ar pastāvīgās uzturēšanās atļaujām – 8997 (no tiem 8175 no postpadomju valstīm). PMLP npublicēti dati.

³⁴ Sk. R.Kaša, D.Akule. *Imigrantu integrācija Latvijā: valsts valodas apguve un pilsoniskā izglītība*. Rīga: PROVIDUS, 2011.

3.2.3. Latviešu valoda izglītībā

Pēdējos 10 gados visos izglītības apguves līmeņos ir krities pieprasījums pēc izglītības iestādēm, kuras neīsteno mācību programmas tikai latviešu valodā. Tendences vedina domāt, ka šis samazinājums tikai daļēji ir saistāms ar vispārējo zemo dzimstību valstī un liecina par latviešu valodas kā izglītības valodas pakāpenisku nostiprināšanos.³⁵ 2010./11.mācību gadā kopējais skolēnu skaits bija 216 307, no tiem 26,2% mācījās mazākumtautību skolās un 9,8% - divplūsmu skolās. Būtiski latviešu valodas pozīciju nostiprināja 2004.gadā īstenotā izglītības reforma, kas paredzēja, ka, sākot ar 10.klasi, 60% mācību satura vidusskolā tiek mācīti latviski. Reformas rezultātā nav pasliktinājušās mazākumtautību skolēnu sekmes.³⁶ Turklāt mazākumtautību skolēnu vidū pieaug latviešu valodas lietošana uz ielas, veikalā, sabiedriskajā transportā un kontaktos ar latviešiem.³⁷ Pētījumi parāda, ka gan skolēniem, gan vecākiem, gan skolotājiem kopumā ir pozitīva attieksme pret bilingvālo izglītību.³⁸

Latviešu valodas prasmes apguve un lietošana jāatbalsta jau no mazotnes, tālab valsts uzdevums ir nodrošināt iespēju, ka jau pirmsskolas iestādēs visi mazākumtautību bērni var apgūt latviešu valodu tādā līmenī, lai varētu uzsākt mācības skolās ar latviešu valodu. Līdzās šim rīcībpolitikas virzienam ir jāveicina mazākumtautību vecāku vēlme savus bērnus sūtīt uz pirmsskolas izglītības iestādēm, kurās apmācības notiek latviešu valodā, nodrošinot speciālu pedagogu atbalstu valsts valodas pilnīgai apguvei. Efektīvas rīcībpolitikas priekšnosacījums pirmsskolas izglītības līmenī ir informācijas apkopošana par to, cik kvalitatīva ir latviešu valodas apguve mazākumtautību pirmsskolas izglītības iestādēs, vai valsts valodu māca latviešu valodas skolotāji, vai pamatskolas skolotāji vai pirmsskolas skolotāji, cik lielas ir grupas, kurās māca valodu, kā arī, cik izplatītas ir citas iespējas sagatavot bērnus izglītības ieguvei latviešu skolās. Visaptveroša pētījuma nav arī par mazākumtautību bērnu – pirmās klases skolēnu latviešu valodas prasmēm.

Mazākumtautību skolu izkliede nav viendabīga, un ne visur 2004.gada izglītības reforma ir sasniegusi vēlamos rezultātus – tie atšķiras dažādos reģionos. Tāpat ir sociāldemogrāfiskas grupas, kuras skeptiskāk izturas pret bilingvālo izglītību. Atsevišķi pētījumi liecina, ka krievvalodīgo vidū attieksmi pret bilingvālo izglītību vai izglītību tikai latviešu valodā nosaka valsts valodas prasmes pakāpe: jo tā ir zemāka, jo mazāk viņi atbalsta mācību priekšmetu mācīšanu latviešu valodā.³⁹

Pastāv tieša sakarība starp mazākumtautību skolēnu vecāku izglītības līmeni un vēlmi, lai bērni prastu latviešu valodu – vispārliciecināmo atbalstu (96%) pauž vecāki ar augstāko izglītību.⁴⁰ Vecākiem ar zemāku izglītības līmeni bērni ir nemotivētāki apgūt latviešu valodu, iespējams, tāpēc, ka viņiem arī ir mazāk iespēju pilnveidot latviešu valodas prasmes ģimenē. Savukārt augstskolu studentu samērā zemais valodas pašvērtējums liecina par nepieciešamiem uzlabojumiem bilingvālās izglītības sistēmā. Lielākās problēmas ar latviešu

³⁵ Salīdzinot skolēnu skaitu vispārīzglītojošajās dienās skolās 2000./01.m.g. ar 2010./11. m.g., skolās ar latviešu mācību valodu skolēnu skaits ir samazinājies par 31%, skolās ar krievu mācību valodu – par 50%, divplūsmu skolās gan programmās ar krievu mācību valodu, gan ar latviešu valodu skolēnu skaits ir samazinājies par 56%. 1992. gadā 46% no visiem bērniem apmeklēja bērnudārzus ar krievu mācību valodu, bet 2010. gadā – 24% bērnu. Avots: Centrālā statistikas pārvalde.

³⁶ B.Zepa. Izglītība sabiedrības integrācijai. Grām.: N.Muižnieks (red.). *Cik integrēta ir Latvijas sabiedrība?* Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2010, 193.–224. lpp.

³⁷ 2004. gadā latviešu valodu lietoja 39% skolēnu, bet 2010. gadā – 61%. *Vidusskolēnu pilsoniskās un lingvistiskās attieksmes, apgūstot mazākumtautību izglītības programmas.* Rīga: Baltic Institute of Social Sciences, 2010, 9.lpp.

³⁸ Turpat, 6., 31.lpp.

³⁹ V.Poriņa. *Valsts valoda daudzvalodīgajā sabiedrībā: individuālais un sociālais bilingvisms Latvijā.* Rīga: Latviešu valodas institūts, 2009, 152. lpp.

⁴⁰ Turpat, 159.lpp.

valodas lietošanu ir privāto augstskolu studentiem. Savukārt, zemākas valodas prasmes ir studentiem, kas beiguši profesionālās izglītības iestādes.⁴¹

Attīstot sabiedrības integrācijas rīcībpolitiku, ir jāņem vērā dažādas reģionālās un sociāldemogrāfiskās atšķirības. Īpaša uzmanība visos izglītības līmeņos pievēršama Rīgai un Latgales reģionam, kur krievu valodai ir augsts pašpietiekamības līmenis. Turklāt Latgales reģionā nav pieejama izglītība latgaliešu rakstu valodā, kas daudziem šī reģiona skolēniem ir viņu dzimtā un ģimenē lietotā valoda. Tāpēc Latgales skolēniem būtu jādod iespēja apgūt latgaliešu rakstu valodu kā izvēles vai obligāto mācību priekšmetu.⁴² Jāņem vērā, ka latviešu valodas lietojumu ietekmē arī sociālekonomiskie faktori, materiālais nodrošinājums, sociālās grupas, ar ko jaunieši sastopas ikdienā, un vispārējā pieejamība kultūrai.

Skolotājiem, kuri mazākumtautību skolās mācību priekšmetus māca bilingvāli vai latviski, tiek nodrošināts atbalsts latviešu valodas apguvē. Tomēr pedagogu centieni kvalifikācijas paaugstināšanā un latviešu valodas prasmes pilnveidē ir visai atšķirīgi, un ne vienmēr mācību priekšmetu apguvē latviski tiek nodrošināta pēctecība no pirmsskolas izglītības iestādes līdz vidusskolai.⁴³ Turpretī skolās ar latviešu mācību valodu ne visiem skolotājiem ir pieredze darbam ar dažādas etniskas izcelsmes skolēniem, un tas samazina viņu spējas kvalitatīvi strādāt ar šādu auditoriju.

3.2.4. Latviskā kultūrtelpa

Latviskās kultūrtelpas pamatu veido latviešu kultūra. Gadu simtos to ietekmējušas un bagātinājušas Latvijas mazākumtautības un citu valstu kultūras. Šis kopums un mijiedarbība veido latviskās kultūrtelpas īpašo pievilcību. Gan vēsturiski, gan mūsdienās latviskā kultūrtelpa ir daļa no Eiropas kultūrtelpas.

Nozīmīga loma kultūrtelpā ir profesionālajai mākslai. Tā ietekmē un veido nacionālo identitāti, stiprina piederību Latvijai, tai ir arī liels sabiedrības integrācijas potenciāls. Latvijas kultūras telpai piederīgas ir gan latviešu, gan cittautiešu izcilības, kuru vārdi pazīstami Eiropā un pasaulē. Novērtējot dažādas aktivitātes, ko valsts varētu veikt patriotisma stiprināšanā, vairākums iedzīvotāju (54%) par nepieciešamu atzīst kultūras atbalstīšanu, lai veicinātu izcilus panākumus.⁴⁴ Profesionālās mākslas ietvaros kā labs integrācijas mehānisms darbojas Latvijas kultūrizglītības sistēma – visu līmeņu mūzikas un mākslas skolas, kurās uz kopīgu mūzikas, mākslas vērtību bāzes integrējas dažādu tautību bērni un jaunieši, iekļaujoties latviskajā kultūrtelpā un pēc skolu absolvēšanas turpinot piedalīties tās veidošanā. Taču trūkst pētījumu, kas palīdzētu plānot kultūrizglītības iestāžu darbību tā, lai sekmētu sabiedrības integrāciju. Tāpat nepieciešama skaidra rīcībpolitika, kā izmantot profesionālās mākslas produktus (kinofilmas, teātra izrādes u.tml.) sabiedrības integrācijā.

Līdzās profesionālajai mākslai nozīmīgas līdzdarbošanās iespējas piedāvā amatiermāksla. Tā stiprina gan vietējo kopienu, gan nacionālo identitāti, kā arī veido platformu starpkultūru dialogam. Kultūras institūcijas (kultūras centri, bibliotēkas, muzeji, mūzikas/mākslas skolas) ietver sevī būtisku potenciālu veidot noturīgu piederību Latvijai gan latviešu, gan cittautiešu vidū. Kopēja, nāciju apvienojoša tradīcija latviešiem ir Dziesmu un deju svētki; jāveicina

⁴¹ Studenti norāda arī uz docētāju vājam latviešu valodas prasmēm. *Latviešu valodas prasme un lietojums augstākās izglītības iestādēs: mazākumtautību izglītības satura reformu rezultāti*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2010, 41.lpp.; *Latviešu valodas lietojums profesionālajā izglītībā- situācijas izpēte un ieteikumi* Rīga: Latviešu valodas aģentūra. 2010, 40.-41.lpp. (Pētījums atspoguļo Rīgas pārtikas ražotāju vidusskolas un Daugavpils Tirdzniecības skolas situāciju.)

⁴² I.Šuplinska, S.Lazdiņa. *Valodas Austrumlatvijā: pētījuma dati un rezultāti*. Via Latgalica: humanitāro zinātņu žurnāla 1.pielikums. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola, 2009, 315.lpp.

⁴³ *Latviešu valodas prasme un lietojums augstākās izglītības iestādēs: mazākumtautību izglītības satura reformu rezultāti*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2010, 13.lpp.

⁴⁴ *Latvijas iedzīvotāju aptauja. Situācija patriotisma jomā Latvijas sabiedrībā*. Rīga: SKDS, 2008

mazākumtautību iesaiste tajos gan individuāli, gan piedaloties mazākumtautību kolektīviem. Šis process īpaši veicināms tieši mazākumtautību jauniešu vidū.⁴⁵

Lai gan latviskajai kultūrtelpai piemīt liels integrācijas potenciāls, pastāv virkne šķēršļu, kas traucē to efektīvi izmantot. Formālās un neformālās izglītības programmās latviskā kultūrtelpa neparādās tās daudzveidībā, kur cittautieši var atrast savu sakņojumu un pienesumu, kas veido piesaisti Latvijai, ļautu identificēties un rosinātu līdzdarboties tās veidošanā. Daudzi mazākumtautību skolotāji uzskata, ka Latvijas mazākumtautības ir nepietiekami reprezentētas mācību grāmatās.⁴⁶ Būtiski ir arī apzināties, ka daļai Latvijas mazākumtautību pārstāvju sociālā atmiņa galvenokārt aptver tikai trīs paaudzes, un tiem, kas apmetās uz dzīvi Latvijā okupācijas laikā, trūkst saites, kas tos pēctecīgi vienotu ar vēsturiski Latvijā ilgstoši dzīvojošo krievu, ebreju, baltkrievu un citu mazākumtautību kopienām. Gan valstsnācības, gan mazākumtautību pārstāvjiem trūkst vēsturiskas zināšanu par mazākumtautību ieguldījumu Latvijas Republikas nodibināšanā un starpkaru Latvijas izaugsmē, kā arī agrāku vēstures periodu kultūrā. Izplatīta prakse mazākumtautību vidū ir arī asimilācija krievvalodīgajā vidē.⁴⁷ Tādējādi, no vienas puses, mazākumtautības netiek pietiekami iesaistītas latviskajā kultūrtelpā, bet, no otras puses, arī pašas mazākumtautības ne vienmēr ir pietiekami ieinteresētas apzināties etniskās grupas iesakņotību un vēsturiskumu. Integrācijas politikai jāievēro vienlīdzības princips attiecībā uz visu Latvijas mazākumtautību identitātēm un kultūrām. Mazākumtautību skolās nepieciešams atbalstīt iniciatīvas, kas vērstas uz šīs izzudušās sociālās atmiņas restaurēšanu un kas dod iespēju attīstīties latviskajā kultūrtelpā sakņotai mazākumtautību inteliģencei.

Latvijas iedzīvotāju piederības sajūtas veidošanos un integrāciju vienotā kultūrtelpā kavē arī starppgrupu aizspriedumi. Piemēram, samērā liela latviešu daļa (36%) uzskata, ka citu tautību cilvēki ar atšķirīgām tradīcijām un paražām nevar būt īsti piederīgi Latvijai pat tad, ja viņi šeit dzīvo jau daudzus gadu desmitus.⁴⁸ Savukārt liela krievvalodīgo daļa nevēlas atzīt latviešu kultūru kā latviskās kultūrtelpas un Latvijas nacionālās valsts vienojošo elementu. Uzskatu, ka Latvijas sabiedrības vienotība būtu jābalsta uz latviešu valodu un kultūru, akceptē divreiz vairāk latviešu nekā krievvalodīgo respondentu (89% pret 46%). Arī Latvijas kultūra patriotiskas jūtas krievvalodīgajos izraisa daudz retāk nekā latviešos.⁴⁹ Līdzīgi ir ar kultūras mantojumu un sasniegumiem mākslā un literatūrā – ar tiem vairāk lepojas latvieši nekā krievvalodīgie. Turpretī krievvalodīgie vairāk nekā latvieši tiecas lepoties ar to kultūras mantojumu, kas Latvijā ir veidojies, pateicoties citām tautām (67% pret 72%).⁵⁰ Tātad cieņu pret Latvijas kultūru krievvalodīgo vidū iespējams pozitīvi veicināt, ja kultūras izpratnē tiek akcentēts mazākumtautību devums. Pārliecinošs respondentu vairākums (85%) neatkarīgi no tautības atzīst, ka latviešiem ir jārespektē citas kultūras, ja viņi grib, lai citu tautu pārstāvji ir Latvijas patrioti. Tāpat visai liels cilvēku īpatsvars (47%) abās kopienās piekrīt, ka Latvijā jāveido tradīcijas, jāorganizē pasākumi, kas vienotu latviešus un citu tautu pārstāvjus.⁵¹ Sekmējot

⁴⁵ Aptuveni katrs piektais latviešu tautības skolēns ir bijis dziesmu svētku dalībnieks, kamēr krievu skolēnu vidū – tikai katrs divdesmitais. *Jauniešu identitātes veidošanās un līdzdalība*. Rīga: LU Filozofijas un socioloģijas institūts, 2005, 87.lpp.

⁴⁶ L.Curika. *Dalīta izglītība – dalīti pilsoņi?* Rīga: PROVIDUS, 2008/2009.

⁴⁷ Visvairāk pārkrievoto tautību vidū minami ebreji, baltkrievi, tatāri, ukraiņi, poļi un vācieši. Latvijā dzīvo 27,4% krievu, taču 2000.gada Latvijas tautas skaitīšanas dati rāda, ka krievu valodu par savu dzimto valodu uzskata 39,6% iedzīvotāju, tai skaitā 79,1% ebreju, 72,8% baltkrievu, 67,8% ukraiņu, 57,7% poļu. Šī valodas kopiena nekādā ziņā nav uzskatāma par mazākumtautību. Dodot specifiskas tiesības šai valodas kopienai, tiek likti šķēršļi mazākumtautību nacionālo identitāšu izkopšanai.

⁴⁸ B.Zepa. *Nacionālās identitātes dimensijas dažādu sabiedrības grupu skatījumā*. Rīga: Baltic Institute of Social Sciences, 2011.

⁴⁹ 32% Latvijas krievu sevi uzskata par Krievijas patriotiem, un lielākā daļa no viņiem dzīvo Rīgā un Pierīgā. *Latvijas iedzīvotāju aptauja. Situācija patriotisma jomā Latvijas sabiedrībā*. Rīga: SKDS, 2008.

⁵⁰ Turpat.

⁵¹ *Latvijas iedzīvotāju aptauja. Situācija patriotisma jomā Latvijas sabiedrībā*. Rīga: SKDS, 2008.

latviskās kultūrtelpas nostiprināšanos, integrācijas politikai ir jābalstās uz sabiedrībā akceptēto dažādo kultūru atzīšanas un dialoga principu.

Latviskā kultūrtelpas unikalitāti un bagātību veido lokālās un reģionālās atšķirības un to daudzveidība. Atbalstīt vietējās kultūrvēsturiskās unikalitātes, atšķirīgo tradīciju saglabāšanu ir valsts pienākums. Nozīmīga loma Latvijas identitātes veidošanā gan vēsturiski, gan šodien ir Latgalei. Latgaliešu valoda, kultūrvēsturiskais mantojums veido noturīgu reģionālu savpatnību, latgaliskās kultūrtelpas saglabāšana un tālāka attīstība ir Latvijas valsts interesēs. Latvijas kultūru ir ietekmējusi līvu kultūra, tradīcijas un valoda, to saglabāšana, bagātina Latvijas kultūrtelpu.

Veicinot piederības sajūtu latviskajai kultūrtelpai, par īpašu rīcībpolitikas virzienu uzskatāma ārzemēs dzīvojošo latviešu atbalstīšana. Latviešu trimda, kas izveidojās Rietumos Latvijas okupācijas rezultātā, ir ieguldījusi lielus personiskos līdzekļus un brīvprātīgo darbu latvietības saglabāšanā. Taču, paaudzēm nomainoties, atjaunotajai Latvijas valstij aizvien aktuālāks kļūst uzdevums iesaistīties un palīdzēt saglabāt ārzemēs dzīvojošiem latviešiem latvisko identitāti un piederību latviskajai kultūrtelpai. Latviešu diasporā darbojas kori, deju kopas, folkloras ansambļi, kas veido latvisku kultūras dzīvi savās mītnes zemēs, daži no tiem iesaistās Vispārējos Dziesmu un deju svētkos Latvijā, taču šo kolektīvu skaits Latvijā nav apzināts, un metodiskā palīdzība tiem ir nepietiekama. Ārzemju latviešiem ir ļoti ierobežota pieejamība Latvijas profesionālajai mākslai, necīgā skaitā notiek Latvijas teātru un koncertorganizāciju viesizrādes ārpus Latvijas. Trūkst informācijas par kultūras dzīves norisēm ārpus Latvijas un īpaši veidotu mācību un izglītojošo materiālu par latviešu kultūru un tradīcijām diasporas jaunajai paaudzei, kurai ir necīgas iespējas tikt ar vienaudžiem Latvijā un klātienē izzināt latvisko kultūrtelpu. No valsts puses netiek stimulēta viņu interese par Latviju, vēlēšanās veidot latvisko identitāti un piederību latviskajai kultūrtelpai, kas motivētu kādreiz atgriezties Latvijā.⁵² Nepieciešama ilglaicīga rīcībpolitika, kas ļautu ārzemēs dzīvojošajiem latviešiem, arī tiem, kas ilgstoši neplāno atgriezties, saglabāt savu identitāti un saiti ar Latviju. Pašreizējā situācijā trūkst arī padziļinātu pētījumu, lai saprastu ārzemju latviešu vajadzības, vēlmi un iespējas saglabāt piederību latviskajai kultūrtelpai.

3.3. Saliedēta sociālā atmiņa

Nacionālā identitāte sakņojas kopīgos priekšstatos par nācijas vēsturi. Sociālā atmiņa, kas veidojas no zināšanām un attieksmēm pret nozīmīgākajiem vēsturiskajiem notikumiem, vieno sabiedrību. Pareizi organizēta sociālā atmiņa piedāvā orientierus morāles normām, tā stiprina valstisko un ģeopolitisko piederības sajūtu. Sašķelta sociālā atmiņa nozīmē sašķeltu sabiedrību. Līdzšinējā integrācijas politika ir ignorējusi ar Latvijas vēstures izpratni saistītās problēmas, kā arī atmiņu politikas potenciālu sabiedrības integrācijā.⁵³

Kopš neatkarības atjaunošanas par nopietnu šķērslī saliedētas nacionālās un pilsoniskas identitātes veidošanai ir kļuvusi daļas krievvalodīgo iedzīvotāju atšķirīgā izpratne par padomju okupāciju un no tās izrietošajām sekām. Krievu valodā runājošo iedzīvotāju vidū pieaug tendence uzskatīt, ka Latvija Padomju Savienībai pievienojās brīvprātīgi: 2004.gadā tā domāja

⁵² 2011.gada Eiobarometra dati liecina, ka 62% Latvijas jauniešu vēlas strādāt kādā citā Eiropas valstī.

Flash Eurobarometer 319b: Youth on the move. The Gallup Organization, 2011. <http://tinyurl.com/3ulzhhp> (Sk. 27.08.2011.); No 2005.gada līdz 2010.gadam lielākā ilgtermiņa emigrācija notikusi tieši jauniešu vidū, īpaši darbaspējīgā vecumā no 20 līdz 34 gadiem. Kopumā minētajā laika periodā no Latvijas izbraukušas 5000 personas vecumā no 25 līdz 29 gadiem.

⁵³ Sk. I.Kunda. Vai sabiedrības integrācijas fonda atbalstītie projekti ir sekmējuši etnisko integrāciju Latvijā? Grām.: N.Muižnieks (red.). *Cik integrēta ir Latvijas sabiedrība?* Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2010, 61.–92. lpp.

44%, bet 2009.gadā – 55%.⁵⁴ Samērā liela latviešu daļa (29%) uzskata, ka par Latvijas patriotiem nevar būt cilvēki, kuri domā, ka pēc Otrā pasaules kara PSRS atbrīvoja Latviju. Savukārt krievu vidū tā domā retais (9%).⁵⁵ Daļas krievvalodīgo atšķirīgā attieksme pret padomju okupācijas periodu rada šķēršļus kopīgai staļinisma noziegumu izpratnei un upuru pieminēšanai, kam ir svarīga vieta latviešu sociālajā atmiņā.⁵⁶ Turklāt šāda izpratne disonē ar Eiropas sociālo atmiņu, kurā komunisms tiek atzīts par totalitāru režīmu un staļinisma noziegumi tiek nosodīti tāpat kā nacisma noziegumi.⁵⁷ Līdz ar to ievērojamas sabiedrības daļas atšķirīgā izpratne par Otrā pasaules kara notikumiem apdraud ne tikai Latvijas nacionālo identitāti, bet arī ģeopolitisko identitāti jeb piederību Rietumu pasaulei.

Arī skolēnu vidū atšķiras izpratne par Otrā pasaules kara notikumiem: 40% skolēnu, kam krievu valoda ir dzimtā valoda, uzskata, ka okupācija nav notikusi, bet latviešu skolēnu vidū tā domā tikai 12%.⁵⁸ Kaut gan mazākumtautību skolās Latvijas vēsturi apgūst pēc Ministru kabineta apstiprinātā standarta, pētījumi liecina, ka dažkārt skolēni ir ieguvuši sagrozītu skatījumu uz padomju okupāciju un Otro pasaules karu, kā arī agrākiem Latvijas vēstures periodiem.⁵⁹ Tādējādi kopīgas vēstures izpratnes mācīšana mazākumtautību izglītības iestādēs ir kritērijs, kas formāli tiek ievērots, tomēr bieži vien tas ne vienmēr tas nesasniedz vēlamo mērķi. Svarīgs uzdevums ir panākt, lai Latvijas vēsture tiek mācīta no Latvijā, nevis Krievijā izdotām grāmatām un materiāliem.

Par sašķeltību Latvijas sabiedrības sociālajā atmiņā liecina 16.marta un 9.maija atzīmēšanas regulāri izraisītā publiskā rezonanse. 61% latviešu atbalsta ideju, ka 16.marts jāatzīmē kā latviešu leģiona piemiņas diena, kamēr krievvalodīgo vidū šādu nostāju atbalsta tikai 17% respondentu. Turpretī 9.maiju jeb Uzvaras dienu par svinamu atzīst 69% krievvalodīgo un 32% latviešu.⁶⁰ Pēdējos piecos gados to atzīmējuši 59% krievvalodīgo un tikai 11% latviešu.⁶¹

Lai novērstu šo šķērslī sabiedrības integrācijā, ir nepieciešams izstrādāt valstiska līmeņa atmiņu politiku, kas tiktu īstenota konkrētu projektu veidolā. Demokrātiskās valstīs atmiņu politika ir specifisks rīcībpolitikas virziens, kas, neiejaucoties akadēmiskajā vēstures izpētē, mazina konfliktējošu vēstures reprezentāciju iespējas vairo nesaskaņas tagadnes sociālajās attiecībās. Šāda politika respektē viedokļu daudzveidību, bet tā vienlaikus principiāli nostājas pret vēstures faktu falsificēšanu.⁶² Efektīvas Latvijas atmiņu politikas mērķis būtu panākt, lai lielākajai sabiedrības daļai veidotos demokrātiskām vērtībām atbilstoša nostāja pret Latvijas okupāciju un no tās izrietošajām sekām. Svarīgs šādas politikas priekšnosacījums ir vēstures kā mācību priekšmeta kvalitāte izglītības iestādēs un regulāra labās prakses popularizēšana un aprobēšana gan latviešu, gan mazākumtautību vēstures skolotāju vidū. Tāpat ir nepieciešams

⁵⁴ V.Zelče. 1940. gads: notikums un izrāde. Pārdomas par pagātņi, sabiedrību, cilvēkiem un neatbildētiem jautājumiem. Grām.: M.Kaprāns un V.Zelče (red.). *Pēdējais karš: Traumas komunikācija*. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, Mansards, 2011, 58. lpp.

⁵⁵ *Situācija patriotisma jomā Latvijas sabiedrībā. Latvijas iedzīvotāju aptauja*. Rīga: SKDS, 2008, 37. lpp.

⁵⁶ Deportāciju piemiņas dienas pēdējos piecos gados ir atzīmējuši vidēji 18% latviešu respondentu un tikai 6% krievvalodīgo.

⁵⁷ Sk. 2006.gada 25.janvārī Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja pieņemto rezolūciju par totalitāro komunistisko režīmu izdarīto noziegumu nosodīšanu un 2008.gada 22.septembrī Eiropas Parlamentā pieņemto deklarāciju par 23.augusta pasludināšanu par Eiropas staļinisma un nacisma upuru atceres dienu.

⁵⁸ L.Curika. *Dalīta izglītība – dalīti pilsoņi?* Rīga: PROVIDUS, 2008/2009, 17. lpp. Par situāciju Rīgā sk. arī V.Makarovs, I.Boldāne. 20. *gadsimta vēstures pretrunīgo jautājumu pasniegšana Latvijas skolās un muzejos*. Rīga: PROVIDUS, 2008.

⁵⁹ M.Golubeva. Different history, different citizenship? Competing narratives and diverging civil enculturation in majority and minority schools in Estonia and Latvia. *Journal of Baltic Studies*. 2010, 41(3), - p.315–329; L.Curika. Op.cit. 15., 16.

⁶⁰ *Latvijas iedzīvotāju aptauja*. Rīga: SKDS, 2008. gada novembris. Pasūtītājs: LU Sociālo zinātņu fakultāte.

⁶¹ *Latvijas iedzīvotāju aptauja*. Rīga: SKDS, 2010. gada novembris. Pasūtītājs: LU Sociālo zinātņu fakultāte.

⁶² 40.gadu notikumu skaidrojums Latvijā ir nostiprināts „Deklarācijā par Latvijas okupāciju”, kuru Saeima pieņēma 1996.gada 22.augustā un „Deklarācijā par Latvijā īstenotā Padomju Sociālistisko Republiku Savienības totalitārā komunistiskā okupācijas režīma nosodījumu”, kuru Saeima pieņēma 2005.gada 12.maijā.

daudz sistemātiskāk skaidrot, ka no staļiniskajām deportācijām cieta veiksmīgākie, uzņēmīgākie un izglītotākie Latvijas pilsoņi, kuru vidū bija daudzi mazākumtautību pārstāvji. Vēstures politikas īstenošanā svarīgi ir arī prasmīgi izmantot citus sociālās atmiņas infrastruktūras elementus (kinofilmas, muzejus, jaunus medijus), uz kuru bāzes var saliedēt dažādās atmiņu kopienas. Par vienu no šādiem infrastruktūras objektiem, kuru valstij ir jāatbalsta ilgtermiņā, uzskatāms Latvijas Okupācijas muzejs; to pozitīvi vērtē gan latvieši (78%), gan arī ievērojama krievu valodā runājošo daļa (41%).⁶³

Rīcībpolitikas līmenī ir nepieciešams sekmēt pozitīvas attieksmes pret Latvijas Republikas dibināšanas dienas svinībām 18. Novembrī. Šobrīd tā ir vienīgā sabiedrību integrējošā svētku diena, kas saistīta ar Latvijas vēsturi. To atzīmē 66% latviešu un 46% cittautiešu.⁶⁴ Būtiski, ka arī jauniešu vidū valda izteikti labvēlīga attieksme: 18.novembri pozitīvi vērtē 98% latviešu skolēnu un 79% krievu skolēnu.⁶⁵ Sabiedrības pētnieku pamanītās problēmas ar 18. Novembra svētku organizēšanu un precīzu mērķauditoriju uzrunāšanu liecina, ka šīs svētku dienas potenciāls netiek pilnībā izmantots Latvijas sabiedrības konsolidēšanā un pozitīvas identitātes veicināšanā.⁶⁶ Svarīgi sociālajā atmiņā ir uzsvērt mazākumtautību pārstāvju lomu Latvijas valsts dibināšanā un starpkaru perioda izaugsmē. Līdzās 18.novembra svētkiem ir nepieciešams atbalstīt iedzīvotāju līdzdalību citās vēsturiski nozīmīgās atzīmējamajās dienās, kas izceļ būtiskus Latvijas valstiskuma pieturas punktus, neatkarības un demokrātijas identitāti: 11.novembris, 25.marts, 4.maijs, 14.jūnijs, 23.augusts.

Otrais pasaules karš Latvijas mazākumtautību sociālajā atmiņā ir atstājis traģiskus nospiedumus. Holokausta laikā tika iznīcināti 70 000 ebreju, kas bija Latvijas pilsoņi, vairāk nekā 20 000 tika deportēti no Rietumeiropas valstīm un nogalināti Latvijā. Pateicoties aktīvam ebreju nevalstisko organizāciju darbam, holokausts Latvijā tiek aktīvi pētīts un zināšanas tiek nodotas plašākai sabiedrībai. Sabiedrībā dominē negatīva attieksme pret latviešu dalību holokaustā.⁶⁷ Mazāk zināms par Latvijas iedzīvotājiem, kas bija ebreju glābēji. Nacistu režīms iznīcināja daudzus romu kopienas pārstāvjus. Otrā pasaules kara laikā Latvijā gāja bojā ap 2 000 Latvijas pilsoņu romu – apmēram puse no Latvijā dzīvojušajiem.⁶⁸ Līdz šim nav pietiekoši apzināts un izpētīts šīs traģēdijas apmērs, nav nostiprinājušies romu iznīcināšanas piemiņai veltīti pasākumi. Piemiņa par nacistu okupācijas noziegumiem pret Latvijas mazākumtautībām jānostiprina Latvijas tautas kopējā sociālajā atmiņā.

Latvijas vēsture ir daļa no Eiropas kopējās vēstures, taču vairumam iedzīvotāju nav priekšstata par Latvijas vēsturi līdz 20.gadsimtam.⁶⁹ Tas sašaurina nacionālās identitātes izpratni un nemudina to iztēloties plašākā kultūrvēsturiskā un ģeopolitiskā ietvarā – kā daļu no Eiropas vēstures. Pētījumi rāda, ka piederīgi Eiropai jūtas aptuveni 20% no Latvijas iedzīvotājiem.⁷⁰ Taču jauniešu vidū šis skaitlis ir ievērojami lielāks (50%).⁷¹ Eiropas vēsturiskais konteksts var kalpot par pozitīvas identitātes un integrācijas resursu. Tas tomēr tiek samērā reti izmantots, lai akcentētu pašapziņu veicinošus vēstures notikumus un personības, kas Latvijas cilvēkus raksturo kā radošus, veiksmīgus un inovatīvus. Rezultātā Latvijas vēsturiskie notikumi un cilvēki nav

⁶³ *Latvijas iedzīvotāju aptauja*. Rīga: SKDS, 2010. gada novembris, 39. lpp.

⁶⁴ B.Zepa (red.). *Mēs. Svētki. Valsts. Valsts svētku svinēšanas socioloģiskā izpēte*. Rīga: Baltic Institute of Social Science, 2008, 70.-71.lpp.

⁶⁵ Turpat

⁶⁶ *Patriotisms Latvijas sabiedrības skatījumā. Kvalitatīvais pētījums – fokusa grupu diskusijas*. Rīga: SKDS, 2008, 23.–26. lpp.

⁶⁷ *Latvijas iedzīvotāju aptauja*. Rīga: SKDS, 2008. gada novembris. Pasūtītājs: LU Sociālo zinātņu fakultāte.

⁶⁸ M.Vestermanis. Čigānu genocīds vācu okupētajā Latvijā (1941-1945). *Latvijas vēsture*. 1993, nr.4 (11), 37.-40.lp

⁶⁹ *Latvijas iedzīvotāju aptauja*. Rīga: SKDS, 2010. gada novembris. Pasūtītājs: LU Sociālo zinātņu fakultāte.

⁷⁰ B.Zepa. *Nacionālās identitātes dimensijas dažādu sabiedrības grupu skatījumā*. Rīga: Baltic Institute of Social Sciences, 2011.

⁷¹ *Jauniešu identitātes veidošanās un līdzdalība*. Rīga: LU Filozofijas un socioloģijas institūts, 2005.

nozīmīgs iemesls, lai iedzīvotāji lepotos ar savu valsti.⁷² Valsts politikas uzdevums ir veicināt iedzīvotāju dziļāku izpratni par Latvijas vēsturi un uz tās bāzes mērķtiecīgi vairot pozitīvas identificēšanās iespējas. Sekmīgas vēstures politikas īstenošanai ir nepieciešams palielināt valsts atbalstu tādu kultūras produktu radīšanai, kas popularizē Latvijas vēsturi kā daļu no Eiropas vēstures. Daudz aktīvāk šajā darbā jāiesaista sabiedriskie plašsaziņas līdzekļi, Latvijas vēstures liecības glabājošās institūcijas – Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Nacionālās vēstures muzejs, Latvijas Valsts arhīvs, Latvijas Nacionālās mākslas muzejs, reģionālie muzeji un bibliotēkas.

Arī Latvijas lokālās atmiņu kopienas var kalpot par stabilu pamatu kopīgas un nepolitizētas sociālās atmiņas veidošanā. Latvijas iedzīvotājiem visspēcīgākā piederības sajūta ir savam dzimtajam ciemam, pagastam vai pilsētai.⁷³ Turklāt lokālās identitātes līmenī nav pamanāmas būtiskas atšķirības starp latviešiem un mazākumtautībām. Tādēļ Latvijas skolās, izmantojot vietējās sociālās atmiņas infrastruktūru, ir īpaši jāveicina lokālās vēstures, t. sk. okupācijas laika notikumu, apzināšana, un šajā procesā ir mērķtiecīgi jāiesaista gan latviešu, gan mazākumtautību skolēni. Akcentējot pilsētas vai novada vēsturi un uzsverot vēsturē sakņoto oficiālo atzīmējamo dienu lokālo nozīmi, tiek stiprināta identificēšanās ar Latvijas vēsturi kā nacionālā, tā lokālā līmenī. Lokālās identitātes stiprināšanā ir svarīgi iesaistīt ārzemēs dzīvojošos latviešus, tā uzturot viņu piederību Latvijai.

⁷² Ar Latvijas vēsturi lepojas 30% latviešu un tikai 17% krievu. *Situācija patriotisma jomā Latvijas sabiedrībā. Latvijas iedzīvotāju aptauja*. Rīga: SKDS, 2008, 27. lpp.

⁷³ *Patriotisms Latvijas sabiedrības skatījumā*. Rīga: SKDS, 2008, 146.lpp.

4. Problēmu formulējums, kuru risināšanai nepieciešams īstenot noteiktu valdības politiku

Balstoties uz situācijas raksturojumu, turpmāk ir definētas galvenās identificētās sabiedrības integrācijas attīstību traucējošās problēmas.

- Liela Latvijas iedzīvotāju daļa netic savām spējām ietekmēt sociālos un politiskos procesus.
- Latvijas nevalstiskās organizācijas nav pietiekami finansiāli un administratīvi nostiprinātas un ilgtspējīgas.
- Nav izveidota visaptveroša diskriminācijas pārraudzības un novēršanas sistēma. Trūkst regulāru pētījumu un informatīvo kampaņu par sociālo atstumtību un diskriminācijas problēmām Latvijas sabiedrībā.
- Latvijas bērniem un jauniešiem ir nepietiekams pilsoniskās izglītības līmenis, tāpēc nepietiekamas savstarpējās sadarbības un līdzdalības prasmes.
- Pašreizējais pilsonības tiesiskais regulējums rada šķēršļus valstiskās saiknes saglabāšanai ar ārzemēs dzīvojošajiem latviešiem.
- Nepilsoņiem samazinās motivācija iegūt Latvijas pilsonību, naturalizācijas tempi palēninās, politiskās līdzdalības iespējas, kuras sniedz Latvijas pilsonība, nav pietiekama motivācija, lai naturalizētos.
- Lai gan latviešu valodas prasmes ir nozīmīgi pieaugušas, tomēr vairākas tendences norāda, ka latviešu valodas lietošana publiskajā telpā neuzrāda līdzīgus panākumus. Krievu valodas pašpietiekamība publiskajā telpā, jo īpaši pilsētās, kurās liels mazākumtautību īpatsvars, ir acīmredzama. Sabiedrības integrāciju uz latviešu valodas pamata ietekmē arī latviešu pasivitāte komunikācijā ar cittautiešiem runāt latviski.
- Nostiprinās prakse nepamatoti pieprasīt krievu valodas prasmes, kur tas nav attaisnojams darba specifikas dēļ. Tas latviešiem darba tirgū rada diskriminējošus šķēršļus.
- Mazākumtautību pedagogu centieni latviešu valodas prasmes pilnveidē ir atšķirīgi. Savukārt vispārējās izglītības iestādēs un augstākās izglītības iestādēs ar latviešu mācību valodu, pedagogiem nav pieredzes darbam ar dažādas etniskas izcelsmes izglītojamiem.
- Formālās un neformālās izglītības programmās latviskā kultūrtelpa neparādās tās daudzveidībā, kur cittautieši var atrast savu piesaisti Latvijai. Iedzīvotāju piederības sajūtas veidošanos un integrāciju vienotā kultūrtelpā kavē arī etniskie aizspriedumi.
- Nav mērķtiecīgas valsts programmas, kas atbalstītu ārzemēs dzīvojošo latviešu iespējas apgūt un saglabāt latviešu valodu, kultūru un tradīcijas. Ierobežota pieejamība Latvijas profesionālajai mākslai.
- Daļā sabiedrības valda uz nepatiesiem vēsturiskajiem faktiem balstīti priekšstati par Latvijas okupāciju un tās sekām. Tas šķeļ Latvijas sociālo atmiņu un kavē saliedētas sabiedrības veidošanos.
- Vairumam iedzīvotāju nav priekšstata par Latvijas vēsturi līdz 20.gadsimtam. Tas sašaurina nacionālās identitātes izpratni plašākā Eiropas identitātes kontekstā.

5. Politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji to sasniegšanai

1. tabula Politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji to sasniegšanai

Politikas rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	2007.-2011.	2014.	2018.
Pieaugusi skolēnu piederības sajūta Latvijai	Skolēnu īpatsvars (%) vispārīzglītojošo skolu mazākumtautību izglītības programmās, kas jūtas cieši vai ļoti cieši saistīti: <ul style="list-style-type: none"> • ar Latviju • ar Eiropu 	(2010) ⁷⁴ 30 51	50 60	75 70
Plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās	Saeimas vēlēšanās piedalījušos vēlētāju īpatsvars (%)	63,12 ⁷⁵ (2010)	65	68
	Iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka spēj ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā (%)	15,3 ⁷⁶ (2011)	18	21
	Jauniešu īpatsvars (%), kuri ir iesaistīti kādās brīvprātīgā darba aktivitātēs	12 ⁷⁷ (2009)	15 (2013)	35
	NVO vidējais skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā	6,6 ⁷⁸ (2011)	7,8	9,0
Palielinājusies ārpus Latvijas esošo Latvijas pilsoņu politiskā līdzdalība	Ārpus Latvijas vēlējušo skaits (personas) ⁷⁹	13917 (2010)	25000	45000
Palielinājusies mazākumtautību pārstāvju līdzdalība publiskajā sektorā, pieaudzis	Publiskajā sektorā nodarbināto īpatsvars (%), t.sk.: <ul style="list-style-type: none"> • mazākumtautību pārstāvji 	24,0 ⁸⁰	25	26

⁷⁴ Vidusskolēnu pilsoniskās un lingvistiskās attieksmes, apgūstot mazākumtautību izglītības programmas. Rīga: Baltic Institute of Social Sciences, 2010, 11.lpp. Šie paši rādītāji 2004.gadā attiecīgi - 70% un 25%.

⁷⁵ Vēlētāju aktivitāte, derīgo vēlēšanu aplokšņu un vēlēšanu zīmju skaits administratīvajās teritorijās. Centrālās vēlēšanas komisija. http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Sa10/aktiv/Novadi.pdf (sk.24.08.2011)

⁷⁶ Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā. Rīga: Latvijas Fakti, 2011, 7.lpp.

⁷⁷ Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009.-2018.gadam, IZM. Rīga, 2009, 66.lpp.

⁷⁸ Rādītājs aprēķināts, izmantojot statistikas datus. NVO sadalījums pa Latvijas reģioniem. Lursoft dati. <http://www.lursoft.lv/lursoft-statistika/Sabiedrisko-organizaciju-to-apvienibu-biedribu-un-nodibinajumu-dibinasanas-dinamika&id=41> (sk.09.08.2011); Iedzīvotāji – galvenie rādītāji (01.01.2011). Centrālās statistikas pārvalde. <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/iedzivotaji-galvenie-raditaji-30260.html> (sk.09.08.2011.)

⁷⁹ Vēlētāju aktivitāte, derīgo vēlēšanu aplokšņu un vēlēšanu zīmju skaits ārzemēs. Centrālās vēlēšanu komisijas. http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Sa10/aktiv/Arzemes_Valstis.pdf (sk. 24.08.2011)

⁸⁰ Mihails Hazans. Op.cit. 159.lpp.

Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas citām Latvijā dzīvojošajām tautībām		(2007)		
Samazinājies nepilsoņu skaits un paaugstinājies iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par pilsonības jautājumiem	Nepilsoņu īpatsvars starp Latvijas iedzīvotājiem (%)	14,61 ⁸¹ (2009)	12,1	9,8
	Naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonībā uzņemto personu skaits (personas gadā)	2336 ⁸² (2010)	5300	5500
Samazinājušās atšķirības dažādu etnisko grupu nodarbinātības līmeņos	Etnisko grupu īpatsvari starp ilgtermiņa bezdarbniekiem (%) ⁸³ : • krievi • romi	(2011)		
		31,6 0,8	29,5 0,6	27,4 0,4
Paaugstinājies Latvijas iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par diskriminācijas un iecietības jautājumiem	Tiesībsarga saņemto iesniegumu skaits par iespējamo diskrimināciju (iesniegumu skaits)	91 ⁸⁴ (2010)	200	200 ⁸⁵
Nodrošināta efektīva romu bērnu iekļaušanas sistēma vispārīgajās skolās	Romu tautības cilvēku īpatsvars, kas uzskata, ka romiem obligāti jāiegūst vismaz 9 klašu izglītība (%)	80 (2011) ⁸⁶	85	90
Pieaudzis Latvijas iedzīvotājiem kopējo informācijas avotu daudzums, liela daļa Latvijas iedzīvotāju regulāri saņem informāciju no Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem un uzticas tiem	Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kuri skatās latviski raidošos Latvijas televīziju kanālus: LTV1, LTV7, LNT, TV3 (%)	41,1 ⁸⁷	44	48
	Ziņu raidījumu vidējā auditorija tautību griezumā latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3 (%) ⁸⁸ , t.sk.: • latvieši • citu tautību skatītāji	(2011) 36,7 8,3	40 10	44 15
Uzlabojušās to iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda, latviešu valodas	Pilsonības saņemšanai latviešu valodas eksāmenu sekmīgi nokārtojušo īpatsvars pret eksāmenu kārtojušo skaitu (%)	57,1 ⁸⁹ (2010)	66	75

⁸¹ Pastāvīgo iedzīvotāju valstiskā piederība (01.01.2011.) IS09. Centrālās statistikas pārvalde.

⁸² Statistika: NATURALIZĀCIJA. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. <http://www.pmlp.lv/lv/statistika/Naturalizacija.html> (sk. 08.08.2011)

⁸³ Aprēķins veikts pēc NVA datiem (01.01.2011.) Statistika. <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=6&mid=330&txt=336&t=stat> (sk. 08.08.2011.); Mērķa indikators izraudzīts saskaņā ar attiecīgās etniskās grupas īpatsvaru kopējā iedzīvotāju skaitā (iedzīvotāju skaits uz 01.01.2011, CSP dati)

⁸⁴ Tiesībsarga 2010.gada ziņojums. Iesniegumu skaita dinamika 2007.g. – 304, 2008.g. – 320, 2009.g. – 181

⁸⁵ Ekspertu un Tiesībsarga biroja viedoklis. Sabiedrība tiek izglītotā par diskrimināciju un tās atpazīšanu. Tādēļ, no viena puses, apzinātas diskriminācijas gadījumu varētu būt mazāk, taču, no otras puses, cilvēki mērķtiecīgāk aizstāvēs savas tiesības diskriminācijas gadījumā.

⁸⁶ Turpat, 33.lpp.

⁸⁷ Turpat, 8.lpp.

⁸⁸ Turpat, 14.lpp.

⁸⁹ Aprēķins veikts, pamatojoties uz PMLP datiem http://www.pmlp.lv/lv/statistika/dokuments/Naturalizacija_1995_2010.pdf

prasmes				
Radīti apstākļi visaptverošai imigrantu integrācijas politikai	Integrācijas programmu apgūvē, t.sk. dažādu līmeņu valsts valodas apguves programmās, iesaistījušos cilvēku skaits (personas)	150 ⁹⁰ (2010)	300	600
	Aktīvi darbojošos imigrantu NVO un NVO, kas pārstāv viņu intereses, skaits (NVO skaits)	15 ⁹¹	18	22
Pieaugusi latviešu valodas prasme dažādās vecuma grupās un izglītības sistēmas līmeņos	Centralizētā valsts (latviešu valoda un literatūra) valodas eksāmena rezultāti 9.klasē pēc līmeņiem ⁹² (%):	(2011)		
	• B	12,93		
	• C	38,65		
	• D	27,34		
	Centralizētā valsts (latviešu valoda) valodas eksāmena rezultāti 12.klasē pēc līmeņiem ⁹³ (%):	(2011)		
	• B	18,80		
	• C	31,19		
	• D	26,32		
	Respondentu īpatsvars, kuru dzimtā valoda nav latviešu, latviešu valodas prasmes (%) (prot valodu labi un viduvēji)	75 ⁹⁴	78	80
Veicināta pašdarbības loma kultūrtelpas veidošanā un identitātes stiprināšanā, saglabājot pašdarbības māksliniecisko kolektīvu skaitu	Pašdarbības kolektīvu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (skaits)	1,7 ⁹⁵ (2011)	1,7	1,7
Palielinājusies Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai un iesaistīšanās kultūrtelpā	Mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dziesmu un deju svētku procesā (skaits)	52 ⁹⁶ (2008)	52 (2013)	52

⁹⁰ Dati no ES III valstu valstspiederīgo fonda Daudzgaļu programmas projektu rezultātiem

⁹¹ Saskaņā ar Kultūras ministrijas iekšējo datu bāzi

⁹² Valsts Izglītības satura centrs http://visc.gov.lv/eksameni/vispizgl/statistika/2011/dokumenti/ce_rezult_sadalijums_limenos.pdf

⁹³ Turpat

⁹⁴ Latvijas valodas situācijas sociolingvistiskā izpēte", 2009.gads (Latviešu valodas aģentūra)

⁹⁵ Rādītāja iegūšanai izmantoti dati no Kultūras ministrijas datu bāzes "Latvijas digitālā kultūras karte"

⁹⁶ Kultūrizglītības un nemateriālā mantojuma centra dati.

Stiprināta Eiropas dimensija Latvijas kultūrtelpā, līdzdarbojoties Eiropas kultūras tīklos un norisēs	Atbalstīti projekti ES programmu „Kultūra” un „Eiropa pilsoņiem” ietvaros (skaits)	22 ⁹⁷ (2010)	20	20
Izveidota atbalsta sistēma latviskās identitātes saglabāšanai un latviešu valodas apguvei	Latviešu „nedēļas nogales (svētdienas) skolu” skaits ārpus Latvijas (skaits)	30 ⁹⁸ (2010)	35	45
	Ārvalstīs dzimušo bērnu skaits, kuriem piešķirta Latvijas pilsonība (skaits)	2326 ⁹⁹ (2010)	2500	2500
Pieaugusi mazākumtautību dalība ar Latvijas vēsturi saistītajās atzīmējamajās dienās	Cittautiešu respondentu īpatsvars, kas atzīmē LR Proklamēšanas dienu (%)	46 ¹⁰⁰ (2008)	56	66

Citi īstenotās politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji to sasniegšanai

Uzlabojusies jauniešu izpratne par demokrātiju un līdzdalības prasmes	Palielinās jauniešu īpatsvars (%), kuri nepieciešamo informāciju par savām tiesībām, pienākumiem, atbildību un iespējām iegūst no izglītības iestādes ¹⁰¹	20 (2009)	45 (2013)	90 (2017)
	Mazākumtautību izglītības programmas apgūstošo skolēnu īpatsvars, kas uzskata, ka ir svarīgi iesaistīties politiskās un sabiedriskās aktivitātēs, aizstāvēt savas intereses un viedokļus (%)	27 ¹⁰² (2010)	35	45
Sekmēta plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās	Emocionālā piederības sajūta Latvijai atkarībā no tautības ¹⁰³ (%):	70,5	75	80
	<ul style="list-style-type: none"> • latvieši • krievi 	44,4	55	55
	Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā ziedojuši drēbes, mēbeles, pārtiku u.c. labdarības organizācijām (%)	17 ¹⁰⁴ (2011)	18	20

⁹⁷ Kultūras ministrijas dati

⁹⁸ Latviešu valodas aģentūras dati

⁹⁹ Pilsonības un imigrācijas lietu pārvaldes dati

¹⁰⁰ B.Zepa. (zin. red.) *Mēs. Svētki. Valsts. Valsts svētku svinēšanas socioloģiskā izpēte*. Rīga: Baltic Institute of Social Science, 2008, 71. lpp.

¹⁰¹ Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009.-2018.gadam. 70.lpp.

¹⁰² Vidusskolēnu pilsoniskās un lingvistiskās attieksmes, apgūstot mazākumtautību izglītības programmas, Rīga: Baltic Institute of Social Sciences, 2010. - 16.lpp. Rādītājs 2004.gadā – 42%

¹⁰³ B.Zepa, Nacionālās identitātes dimensijas dažādu sabiedrības grupu skatījumā. LU, 2011.gada 20.aprīlī

¹⁰⁴ Turpat, 11.lpp.

	Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā veikuši brīvprātīgo darbu (%)	10,2 ¹⁰⁵ (2011)	13	15
Palielinājusies mazākumtautību pārstāvju līdzdalība publiskajā sektorā	Publiskās pārvaldes darbinieku īpatsvars, kas uzskata, ka valsts iestādēm jātiecas piesaistīt darbiniekus no mazākumtautību vidus (%)	49 ¹⁰⁶ (2010)	54	60
Nodrošinātas iespējas Latvijas mazākumtautībām, saglabāt viņu etnisko identitāti	Aktīvi darbojošos mazākumtautību kultūras biedrību skaits (skaits)	55 ¹⁰⁷	55	55
Paaugstinājies Latvijas iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par diskriminācijas un iecietības jautājumiem	Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ar diskrimināciju saskārušies personīgi (%)	15 ¹⁰⁸ (2009)	14	13
	Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir bijuši liecinieki diskriminācijas gadījumam (%)	23 ¹⁰⁹ (2010)	23	23
	Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas zina savas tiesības diskriminācijas gadījumā (%)	24 ¹¹⁰ (2009)	30	40
	Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas atzīst, ka jūtas nekomfortabli, dzīvojot kaimiņos ar romu tautības pārstāvjiem (%)	59 ¹¹¹ (2008)	55	50
	Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka romiem ir mazas iespējas tikt pieņemtiem darbā (%)	27 ¹¹² (2007)	24	17
Nodrošināta efektīva romu bērnu iekļaušanas sistēma vispārīgglītojošās skolās	Romu tautības skolēnu īpatsvars, kas pamet mācības vispārīgglītojošajās skolās līdzekļu trūkuma dēļ (%)	39 (2011) ¹¹³	25	20
Attīstīts starpkultūru dialogs un tajā iesaistās visas sabiedrības integrācijas politikas mērķa grupas	Iedzīvotāju īpatsvars, kam ir labvēlīga attieksme pret citu tautību pārstāvjiem (%)	51 ¹¹⁴ (2007)	59	65

¹⁰⁵ Turpat, 11.lpp.

¹⁰⁶ M.Golubeva, I.Kažoka, O.Rastrigina, Dažādības vadība publiskajā sektorā: attīstīto valstu pieredze un Latvijas situācijas novērtējums. Rīga, 2011. 22.lpp.

¹⁰⁷ Kultūras ministrijas dati (01.07.2011.)

¹⁰⁸ ES vidējais rādītājs - 16%. Special Eurobarometer nr. 317. Op.cit. 23. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_317_en.pdf (Skatīts 18.07.2011.)

¹⁰⁹ ES vidējais rādītājs - 26% - no aptaujātajiem ir bijuši liecinieki diskriminācijas gadījumam iepriekšējā gada laikā. Turpat, 27.lpp.

¹¹⁰ Special Eurobarometer nr.317. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_317_fact_lv_en.pdf, 35.lpp. Vidējais ES rādītājs – 33%

¹¹¹ Special Eurobarometer nr.296. Discrimination in the European Union: perception, experiences and attitudes, European Commission, 2008.

121.lpp.http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_en.htm. Vidējais ES rādītājs - 56%

¹¹² Nacionālo minoritāšu konvencija – diskriminācijas novēršana un identitātes saglabāšana Latvijā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2007. 21.lpp.

¹¹³ Romu tiesības uz izglītību: īstenošanas situācija Latvijā. Rīga: IIC, 2011. – 30.lpp.

¹¹⁴ 2008.gada dati. Pētījums par sabiedrības integrācijas un pilsonības aktuālajiem aspektiem. Pētījuma pasūtītājs: ĪUMSILS. 28.lpp.

Pieaudzis Latvijas iedzīvotājiem kopējo informācijas avotu daudzums, lielākā daļa Latvijas iedzīvotāju regulāri saņem informāciju no Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem un uzticas tiem	Citu tautību skatītāju īpatsvars, kuri skatās latviski raidošos kanālus: LTV1, LTV7, LNT, TV3 (%)	13,0 ¹¹⁵ (2010)	15,0	20
	Citu Latvijā dzīvojošo etnisko grupu uzticēšanās līmenis informācijas avotiem ¹¹⁶ (%) <ul style="list-style-type: none"> • Latvijas sabiedriskajai televīzijai : <ul style="list-style-type: none"> ○ latvieši 88 ○ krievi 58 • Pirmajam Baltijas kanālam: <ul style="list-style-type: none"> ○ latvieši 27,6 ○ krievi 62 • Citiem Latvijā pieejamiem Krievijas kanāliem: <ul style="list-style-type: none"> ○ latvieši 33 ○ krievi 73 • Sabiedriskajam radio: <ul style="list-style-type: none"> ○ latvieši 73 ○ krievi 49,5 			
Latvijas iedzīvotāji publiskajā vidē (uz ielas/darbā) izmanto latviešu vai galvenokārt latviešu valodu	Latviešu respondentu īpatsvars, kuri lieto tikai latviešu vai, galvenokārt, latviešu valodu ¹¹⁷ (%): <ul style="list-style-type: none"> • uz ielas 65 • darbā 57 	(2008)		
	Strādājošo nelatviešu respondentu īpatsvars, kuri publiskajā telpā (darbā, ar draugiem, veikalā, uz ielas) lieto tikai krievu valodu (%)	20 ¹¹⁸ (2011)	18	15
Uzlabojušās to iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda, latviešu valodas prasmes	Mazākumtautību pārstāvju īpatsvars, kuri latviešu valodu prot vidējā un augstākajā līmenī (%)	72 ¹¹⁹ (2008)	75	78

¹¹⁵ Situācijas izpēte elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2012.-2017.gada izstrādei. Baltic Institute of Social Sciences. Rīga, 2011. 9.lpp.

¹¹⁶ I.Šulmane, Mediji un integrācija, N.Muižnieks (red.) *Cik integrēta ir Latvijas sabiedrība?* Rīga: Latvijas Universitāte, 2010. 231.lpp.

¹¹⁷ *Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja.* Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2008., 19.lpp.

¹¹⁸ Turpat, 6.lpp.

¹¹⁹ Turpat, 20.lpp.

Palielinājusies Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai un iesaistīšanās kultūrtelpā	Krievvalodīgo apmeklētāju īpatsvars latviešu teātra apmeklētāju skaitā (%)	25 ¹²⁰ (2008)	27	30
Lielākajai sabiedrības daļai ir vienota izpratne par Latvijas okupāciju	Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas uzskata, ka 1940.gadā Latvija brīvprātīgi iestājās Padomju Savienībā (%)	54,9 ¹²¹ (2009)	45	25
	Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas par sliktāko notikumu Latvijas 20.gadsimta vēsturē atzīst 1941. Un 1949.gada deportācijas (%)	13,2 ¹²² (2010)	18	25
	Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas pozitīvi vērtē Latvijas Okupācijas muzeju (%)	41,5 (2010) ¹²³	50	60
Latvijas iedzīvotāji sajūt ciešāku piederību Eiropas vēsturei un palielinās piederības sajūta Eiropas Savienībai	Samazinās respondentu īpatsvars, kas nemaz nejūtas piederīgi Eiropas Savienībai (%)	21,9% (2008) ¹²¹	15	10%
	Palielinās respondentu īpatsvars, kas jūtas piederīgi Eiropas Savienībai (%)	20,6 ¹²⁴ (2011)	25	30
Palielinās mazākumtautību iedzīvotāju skaits, kas sevi identificē ar 1918.gadā nodibināto demokrātisko Latvijas Republiku	Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas lepojas ar demokrātiskas Latvijas Republikas izveidi (%)	13,1 (2008) ¹²⁵	20	40

Papildus nepieciešamie rādītāji, lai raksturotu politikas rezultātus

Jauno imigrantu skaits, kas izgājuši latviešu valodas apmācību (personas)/ latviešu valodas pārbaudi sekmīgi nokārtojušo īpatsvars (%)
Bērnu, kuriem latviešu nav dzimtā valoda, latviešu valodas prasmes līmenis, uzsākot mācības skolā bilingvāli vai latviešu valodā ¹²⁶
Atšķirības gada ekvivalentajos ienākumu līmeņos starp latviešiem un citu etnisko grupu piederīgajiem
Latviešu un citu etnisko grupu pārstāvju īpatsvars, kas uzskata, ka dažādu etnisko grupu piederīgajiem Latvijā iespējas un stāvoklis sabiedrībā ir vienādi

¹²⁰ *Teātru apmeklējuma noteicošie faktori un mērķauditorijas identificēšana*, Baltic Institute of Social Sciences, 2008. 23.lpp.

http://www.km.gov.lv/lv/doc/starpozares/petijumi/teatru_apmeklejums.doc

¹²¹ Latvijas iedzīvotāju aptauja. SKDS, 2009. gads.

¹²² Latvijas iedzīvotāju aptauja. SKDS, 2010. gada novembris.

¹²³ Latvijas iedzīvotāju aptauja. SKDS, 2010. gada novembris.

¹²⁴ Latvijas iedzīvotāju aptauja. SKDS, 2008. gada septembris. Aizsardzības ministrijas pasūtīts pētījums

¹²⁵ B.Zepa. Nacionālās identitātes dimensijas dažādu sabiedrības grupu skatījumā. LU, 2011.gada aprīlis

¹²⁶ Latvijas iedzīvotāju aptauja. SKDS, 2008. gada novembris. Aizsardzības ministrijas pasūtīts pētījums

¹²⁶ Daugavpils pilsētas Izglītības pārvaldes Bilingvālās izglītības centra 2009.gada pētījums "1.klašu skolēnu latviešu valodas prasmes līmenis, uzsākot mācības mazākumtautību vispārīgā skolā" liecina, ka, ja bērni pirmskolas bērnu iestādē saņem latviešu valodas apmācību, tad ap 80% bērnu var uzsākt mācības bilingvāli vai latviešu skolā

Mācību gadu beigušo romu tautības bērnu skaita attiecība, pret mācību gadu uzsākušo bērnu skaitu vispārizglītošajās skolās
Pedagogu skaits (visos izglītības līmeņos), kas apmeklējuši kursus par starpkultūru dialogu un programmas, kuras attīsta skolotāju spējas strādāt ar un audzēkņiem, kuriem ir atšķirīgs latviešu valodas prasmju līmenis
Sekmīgi īstenoto pasākumu skaits kā % pret rīcības plāna aktivitāšu kopējo skaitu saskaņā ar nosprausto mērķi un plānoto budžetu
Pieaudzis Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas citām Latvijā dzīvojošajām tautībām
Skolēnu īpatsvars (%) vispārizglītojošo skolu latviešu izglītības programmās, kas jūtas cieši vai ļoti cieši saistīti (ar Latviju, ar Eiropu)
iedzīvotāju īpatsvars, kas piedalījušies piketos, mītiņos un demonstrācijas
Iedzīvotāju īpatsvars, kas ir piedalījušies streikos

6. Politikas vidējā termiņa mērķi un rīcības virzieni

1. Rīcības virziens: Pilsoniskā sabiedrība un integrācija

- 1.1. Attīstīt pilsonisko izglītību, izmantojot formālās un neformālās izglītības metodes.
- 1.2. Stiprināt tradicionālās un netradicionālās pilsoniskās līdzdalības formas.
- 1.3. Veicināt sociāli atstumto grupu iekļaušanos sabiedrībā un novērst diskrimināciju.
- 1.4. Stiprināt kvalitatīvu, demokrātisku informācijas telpu un palielināt plašsaziņas līdzekļu lomu integrācijā.

2. Rīcības virziens: Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa

- 2.1. Nodrošināt latviešu valodas lietošanu Latvijas publiskajā telpā.
- 2.2. Nostiprināt latviešu valodas prasmes ārzemēs dzīvojošiem latviešiem, mazākumtautībām, nepilsoņiem, jaunajiem imigrantiem.
- 2.3. Nostiprināt latvisko kultūrtelpu kā sabiedrību saliedējošu pamatu un veicināt piederību kultūrtelpai lokālajā, nacionālajā un Eiropas līmenī.
- 2.4. Nostiprināt ārzemēs dzīvojošo latviešu latvisko identitāti un piederību Latvijai.

3. Rīcības virziens: saliedēta sociālā atmiņa

- 3.1. Nostiprināt uz patiesiem faktiem balstītu un demokrātiskām vērtībām atbilstošu izpratni par Otro pasaules karu, kā arī padomju un nacistu okupāciju Latvijā.
- 3.2. Veicināt Latvijas lokālās un eiropeskās vēstures apzināšanu, izpēti un izpratni.

7. Sasaiste ar nacionālajiem un starptautiskajiem normatīviem un tiesību aktiem, kā arī citiem attīstības plānošanas dokumentiem

Pamatnostādnes ir izstrādātas ievērojot Latvijas Republikas Satversmes 2., 4., 91., 98., 99., 101, 102., un 114.pantā noteikto.

Pamatnostādnes ir izstrādātas ievērojot Deklarācijā par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību noteikto uzdevumu 8.1.apakšpunktu.

Pamatnostādnes ir izstrādātas saskaņā ar šādiem ES, EP un citiem Latvijai saistošiem starptautiskajiem tiesību aktiem:

- Lisabonas līgumu;¹²⁷
- Stokholmas programmu;¹²⁸
- EK paziņojumu „Eiropa 2020: stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”;¹²⁹
- ES Imigrācijas un Patvēruma paktu;¹³⁰
- ES Imigrantu integrācijas politikas kopējiem pamatprincipiem;¹³¹
- EK paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas dienaskārtība;¹³²
- ES Kopējiem romu iekļaušanas pamatprincipiem;¹³³
- EK paziņojumu par ES programmu attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām līdz 2020.gadam (2011.gada 5.aprīlis);¹³⁴
- ES Padomes secinājumiem par ES ietvaru nacionālajām stratēģijām romu integrācijai līdz 2020.gadam;¹³⁵

¹²⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:LV:PDF> (Skatīts 15.07.2011.)

¹²⁸ Stokholmas programma - atvērta un droša Eiropa tās pilsoņu un viņu aizsardzības labā (17024/09). Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis. Pieņemts 2009.gada 10./11.decembrī.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:LV:PDF> (Skatīts 15.07.2011.)

¹²⁹ Komisijas paziņojums. Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei. Brisele, 2010.gada 3.marta COM(2010). http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_LV_ACT_part1_v1.pdf (Skatīts 15.07.2011.)

¹³⁰ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/lv/08/st13/st13440.lv08.pdf> (Skatīts 15.06.2011.)

¹³¹ Tieslietu un iekšlietu padome 2004.gada 19.novembrī pieņēma secinājumus, kuros tika noteikti šādi kopējie pamatprincipi imigrantu integrācijas politikai ES (14615/04). Vairāk par imigrantu integrācijas politikas kopējiem pamatprincipiem skat. Kopīgā integrācijas programma - Ietvars trešo valstu pilsoņu integrācijai ES <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0389:FIN:LV:PDF>

¹³² Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals SEC (2011).

¹³³ Nacionālā pozīcija par Padomes secinājumu projektu par čigānu (romu) iekļaušanu pieņemšana apstiprināta MK (2009. gada 2. jūnijā MK sēdes protokols Nr. 37 53.§).

Par Kopējiem romu (čigānu) iekļaušanas pamatprincipiem skat. Padomes dokumentu 10394/09.

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st10/st10394.en09.pdf> (Skatīts 15.07.2011.)

¹³⁴ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions An EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020. http://ec.europa.eu/justice/policies/discrimination/docs/com_2011_173_en.pdf (Skatīts 15.07.2011.)

¹³⁵ Council conclusions on an EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020. 3089th Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs Council meeting Brussels, 19 May 2011.

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/122100.pdf (Skatīts 15.07.2011.)

Nacionālā pozīcija Eiropas Savienības Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju lietu ministru padomes 2011.gada 19.maija sanāksmē izskatāmajā jautājumā - Padomes secinājumi par Eiropas Savienības ietvaru nacionālajām stratēģijām romu integrācijai līdz 2020.gadam apstiprināta MK (2011.gada 17.maijā MK sēdes protokols Nr.31 54.§).

- ES Padomes direktīvu 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (2000.gada 29.jūnijs);¹³⁶
- ES Padomes direktīvu 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (2000.gada 27.novembris);¹³⁷
- ES Padomes direktīvu 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (2003.gada 22.septembris);¹³⁸
- ES Padomes direktīvu 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (2003.gada 25.novembris)¹³⁹;
- ES Padomes direktīvu (2004.gada 29.aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība;
- Eiropas Parlamenta 1983. gada 13. janvāra rezolūcija par situāciju Igaunijā, Latvijā un Lietuvā.

Pamatnostādnes ir izstrādātas ņemot vērā šādus Latvijai saistošus starptautiskos dokumentus:

- 1948.gada ANO Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju;¹⁴⁰
- 1950.gada Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju;¹⁴¹
- 1951.gada ANO Konvenciju par bēgļa status;
- 1961.gada Eiropas Sociālo Hartu;
- 1965.gada ANO Starptautisko konvenciju par visu veidu rasu diskriminācijas izskaušanu;¹⁴²
- 1966.gada ANO Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām;¹⁴³
- 1966.gada ANO Starptautisko paktu par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām;¹⁴⁴
- 1972.gada UNESCO Konvenciju par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību;¹⁴⁵
- 1992.gada ANO Deklarāciju par to personu tiesībām, kuras pieder pie nacionālām vai etniskām, reliģiskām un lingvistiskām mazākumgrupām;¹⁴⁶
- 1995.gada EP Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību;¹⁴⁷
- 2005.gada EP Vispārējo konvenciju par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai.¹⁴⁸

Pamatnostādnes ir izstrādātas, ņemot vērā mērķus un uzdevumus, kas ir izklāstīti šādos nacionālajos politikas attīstības dokumentos:

- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013.gadam (04.07.2006. MK noteikumi nr.564.);

¹³⁶ Eiropas Savienības *Oficiālais Vēstnesis L 180*, 19/07/2000 Lpp. 0022 – 0026.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lv/dd/20/01/32000L0043LV.pdf> (Skatīts 15.07.2011.)

¹³⁷ Eiropas Savienības *Oficiālais Vēstnesis L 303*, 02/12/2000 Lpp. 0016 – 0022. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:04:32000L0078:LV:PDF> (Skatīts 15.07.2011.)

¹³⁸ Eiropas Savienības *Oficiālais Vēstnesis L 251/12,03.10.2003.*

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:06:32003L0086:LV:PDF> (Skatīts 15.07.2011.)

¹³⁹ Eiropas Savienības *Oficiālais Vēstnesis L016*, 23/01/2004 Lpp.0044-0053 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0109:LV:HTML>, (Skatīts 15.07.2011.)

¹⁴⁰ <http://pro.nais.lv/naiser/text.cfm?Key=0240181948121032769> (Skatīts 15.07.2011.)

¹⁴¹ http://www.tiesibsargs.lv/lat/tiesibu_akti/eiropas_padomes_dokumenti/?doc=60 (Skatīts 15.07.2011.)

¹⁴² <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/jebkdisk.htm> (Skatīts 15.07.2011.)

¹⁴³ <http://www.mkparstavis.am.gov.lv/lv/@id=24> (Skatīts 15.07.2011.)

¹⁴⁴ <http://pro.nais.lv/naiser/text.cfm?Key=0240111966121632770> (Skatīts 15.07.2011.)

¹⁴⁵ <http://pro.nais.lv/naiser/text.cfm?Key=0240111972111632769> (Skatīts 15.07.2011.)

¹⁴⁶ http://www.tiesibsargs.lv/lat/tiesibu_akti/ano_dokumenti/?doc=91 (Skatīts 15.07.2011.)

¹⁴⁷ http://www.coe.lv/konv_sar.php?kid=161 (Skatīts 15.07.2011.)

¹⁴⁸ <http://pro.nais.lv/naiser/text.cfm?Key=0103012006030232775> (Skatīts 15.07.2011.)

- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (apstiprināts ar Saeimas 2010.gada 10.jūnija lēmumu nr.953/Lm9);
- Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007. – 2013.gadam (23.02.2007., MK rīkojums nr.111.);
- Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007. – 2013.gadam (27.09.2006., MK rīkojums nr.742.);
- Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006. – 2015.gadam. Nacionāla valsts (18.04.2006., MK rīkojums nr.264.);
- Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2005. – 2014.gadam (02.03.2005. MK rīkojums nr. 137.);
- Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas politikas pamatnostādnes 2005. – 2014.gadam (15.02.2005, MK rīkojums nr.98.);
- Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas programma 2008. – 2012.gadam (30.06.2008., MK rīkojums nr.366.);
- Valsts programma „Lībieši Latvijā” 2008. – 2012.gadam (04.08.2008. MK rīkojums Nr.463);
- Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009. – 2018.gadam (20.04.2009, MK rīkojums nr.246);
- Latvijas kopējais iekļaušanas memorands (apstiprināts ar 2004.gada 17.jūnijā pieņemto likumu „Par Kopējo sociālās iekļaušanas memorandu”);
- Konceptiju par vienota autentifikācijas mehānisma ieviešanas iespējām valsts informācijas sistēmās (30.03.2011. MK rīkojums Nr.140);
- Latvijas nacionālā reformu programma „ES 2020” stratēģijas īstenošanai (26.04.2010, MK protokols Nr. 27, 34 paragrāfs).

Pamatnostādņu izstrādē tiek ievēroti šādi Latvijas plānošanas reģionu teritorijas attīstības plānošanas dokumenti:

- Rīgas Reģiona attīstības programma 2005. – 2011.gadam (07.01.2005., apstiprināta Rīgas plānošanas reģiona attīstības padomes sēdē);
- Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006. – 2026.gadam (03.10.2007., apstiprināts Latgales plānošanas reģiona attīstības padomes sēdē);
- Zemgales plānošanas reģiona attīstības programma 2008. – 2014.gadam (16.09.2008., apstiprināta Zemgales plānošanas reģiona attīstības padomes sēdē);
- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2007. – 2013.gadam (19.09.2007., apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes sēdē);
- Kurzemes reģiona attīstības stratēģija 2004. – 2013.gadam (11.02.2004., apstiprināta Kurzemes plānošanas reģiona attīstības padomes.

8. Piedāvātā risinājuma sākotnējais ietekmes novērtējums

Kopš 2001. Gada Latvijas sabiedrības integrācijas politika tika īstenota saskaņā ar valsts programmu „Sabiedrības integrācija Latvijā”. Desmit gadu laikā ir identificēti vai radušies jauni draudi sabiedrības integrācijai: aktīvā Latvijas iedzīvotāju emigrēšana uz citām valstīm, pieaugošā imigrācija, latviešu valodas lomas samazināšanās publiskajā sfērā, sašķeltā sociālā atmiņa u. c. Pamatnostādņu uzdevums ir risināt šīs problēmas. Jaunajai politikai ir trīs rīcības virzieni: pilsoniskā sabiedrība, valoda un kultūrtelpa, sociālā atmiņa. Pamatnostādņēs noteiktie rīcības virzieni ietver galvenās nacionālās identitātes un sabiedrības integrācijas politikas sastāvdaļas. Uzdevumi, kas noteikti Pamatnostādņu mērķu sasniegšanai katrā no rīcības virzieniem, ir savstarpēji saistīti un papildinoši.

Pamatnostādņu īstenošanas rezultātā palielināsies Latvijas iedzīvotāju, it īpaši jauniešu, pilsoniskās zināšanas un prasmes, kas veicinās pilsonisko līdzdalību tās dažādajās izpausmēs. Tāpat jaunā politika akcentē nepieciešamību atbalstīt iedzīvotāju līdzdalības un pašpalīdzības iniciatīvas, palielināt iedzīvotāju un publiskās pārvaldes savstarpējo sadarbību un uzticēšanos, kā arī Latvijai piederīgo iedzīvotāju skaitu. Vienlaikus tiks atbalstīta ārzemju latviešu politiskā līdzdalība un saiknes stiprināšana ar Latviju.

Pamatnostādnes paredz stiprināt latviešu valodas prasmes, latviešu valodas lomu publiskajā telpā, nodarbinātībā un pirmskolas izglītībā. Turpmākās politikas ietvaros tiks veidota atbalsta sistēma bērniem, kuriem nav pietiekamas latviešu valodas prasmes un viņu vecākiem, skolām un skolotājiem, lai nevienam nebūtu šķēršļu mācīties skolās ar latviešu mācību valodu. Pamatnostādnes paredz arī stiprināt latvisko kultūrtelpu kā sabiedrības integrācijas platformu. Lai to nodrošinātu, valsts kultūrpolitikas veidotājiem būs sistemātiski jāizvērtē saistība starp sabiedrības dažādību un kultūras iestāžu (mūzikas skolu, mākslas skolu u. tml.) devumu sabiedrības integrācijā. Jaunās politikas rezultātā palielināsies nelatviešu interese un līdzdalība amatiermākslas pasākumos. Tāpat latviskajai kultūrtelpai būs daudz lielāka ietekme uz attiecību uzturēšanu ar latviešiem ārzemēs.

Nozīmīga sociālā problēma ir atšķirīgā izpratne par Latvijas okupāciju un Otro pasaules karu. Šādas atšķirības šķēļ sabiedrību. Īstenojot noteiktu rīcībpolitiku, sagaidāms, ka Latvijas mazākumtautību vidū nostiprināsies patiesos vēsturiskos faktos balstīta attieksme pret 20.gadsimta 40.gadu notikumiem un paplašināsies zināšanas par starpkaru Latviju. Tāpat nākamajos gados palielināsies valsts un pašvaldību atbalsts lokālās vēstures un Latvijas vēstures eiropeiskā mantojuma apzināšanai un popularizēšanai. Tas samazinās pagātnes iespējas šķēļt sabiedrību nacionālajā līmenī, bet palielinās vēstures kā integrācijas resursa potenciālu.

9. Turpmākās rīcības plānojumā paredzētie uzdevumi un pasākumi

2. tabula. Pamatnostādņēs paredzēto uzdevumu un pasākumu plāns

Nr. p.k.	Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbības rezultāti ¹⁴⁹	2012	2013		2014		2015		Finansējums un tā avoti
					Piešķirtais finansējums latos	Piešķirtais finansējums latos	Nepieciešamais papildu finansējums latos, lai pasākumus īstenotu plašākā apmērā	Piešķirtais finansējums latos	Nepieciešamais papildu finansējums latos, lai pasākumus īstenotu plašākā apmērā	Piešķirtais finansējums latos	Nepieciešamais papildu finansējums latos, lai pasākumus īstenotu plašākā apmērā	
1	Rīcības virziens mērķa sasniegšanai: PILSONISKĀ SABIEDRĪBA UN INTEGRĀCIJA											
1.1.	Pamatnostādņēs definētais politikas mērķis: Attīstīt pilsonisko izglītību, izmantojot formālās un neformālās izglītības metodes											
1.1.1.	Uzdevums: Pilsoniskās izglītības monitorings vispārizglītojošo skolu programmās	2012., 2015., 2018.	KM ¹⁵⁰ , IZM, AiM	2012.gadā veikts satura novērtējums par pilsoniskās izglītības jautājumu atspoguļošanu vispārējās izglītības programmās un izstrādāti priekšlikumi pilsoniskās izglītības satura pilnveidei								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.1.2.	Uzdevums: Bērnu un jauniešu pilsonisko zināšanu un prasmju pilnveidošana visu līmeņu izglītības programmās											
1.1.2.1.	Pasākumi: Atbalsts starpskolu pilsoniskajām iniciatīvām, tai skaitā sociālās atstumtības riskam pakļautajiem bērniem un jauniešiem (īpašs atbalsts iniciatīvām, kurās	Ik gadu	SIF, KM	2012.gadā atbalstīti 10–12 projekti. 2013.gadā un 2014.gadā atbalstīti 10–16 projekti. Atbalstāmās aktivitātes un pasākumi: • radošās darbnīcas un nometnes, tai skaitā no Latvijas izbraukušo iedzīvotāju bērniem;	82 500	60 000	50 000	0	110 000	0	110 000	2012.gadā no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"

¹⁴⁹ Aplūkotie tiešie darbības rezultāti attiecināti tikai uz rīcības politiku turpmākajiem diviem gadiem (2012–2013). Pēc plānošanas dokumenta pirmā posma vides un ietekmes novērtējuma tiks izstrādāts pamatnostādņu īstenošanas plāns nākamajam periodam – 2014.–2015.gadam.

¹⁵⁰ Pirmā norādītā institūcija ir galvenā atbildīgā par uzdevuma vai pasākuma izpildi un budžeta turētāja.

	<p>veidojas dialogs starp latviešu un mazākumtautību, kā arī divplūsmu skolu skolēniem).</p> <p>Izveidota ārpuskolas pasākumu programma, lai veicinātu sadarbību starp dažādu tautību skolēniem, tai skaitā starp ārzemēs dzīvojošiem latviešu bērniem un jauniešiem. Sadarbības mērķis ir veicināt pilsonisko un demokrātisko līdzdalību, stiprināt nacionālo, lokālo un eiropeisko identitāti, kultūras un sociālās atmiņas attīstību</p>			<ul style="list-style-type: none"> • skolēnu zinātniski pētniecisko darbu izstrāde (tai skaitā skolēnu iesaistīšana iedzīvotāju atmiņu pierakstīšanā, ekspedīcijas, novadpētniecība u.c.); • diskusijas, forumi, debašu klubi; • konkursi, viktorīnas, akcijas; • izglītojoši pasākumi, kas sekmē latviešu un mazākumtautību kultūras, vēstures un valodas zināšanu apguvi; • kultūras un sporta pasākumi; • apkārtnes sakopšanas talkas 								miem". 2013.gadā piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.1.2.2.	Latvijas filmu rādīšana skolās un/vai bibliotēkās, kurām seko izglītojoša diskusija par pilsoniskās sabiedrības un sabiedrības integrācijas jautājumiem	Ik gadu	KM, LNB, NKC	<p>2012.gadā filmu rādīšana skolēniem vismaz vienu reizi gadā katrā Latvijas plānošanas reģionā.</p> <p>2013.gads 22 vietas (skola, bibliotēka/kultūras nami u.c., 1 vieta vidēji LVL 250)</p> <p>2014.gads 22 vietas (skola, bibliotēka/kultūras nami u.c., 1 vieta vidēji LVL 250)</p>		0	5500	0	5500	0	5500	2012.gadā piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. 2013.gadā nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.1.3.	Uzdevums: Iedzīvotājiem pieejama un saprotama informācija un komunikācijas infrastruktūra pilsoniskās sabiedrības efektīvai līdzdalībai politikas veidošanā											

1.1.3.1.	Pasākumi: Informatīvas kampaņas par līdzdalības iespējām lēmumu pieņemšanas procesos, iesaistot pašvaldības un to resursus (bibliotēkas, kultūras centrus, muzejus, skolas, NVO)	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, VK	Notikusi vismaz 1 informatīvā kampaņa gadā								2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.1.3.2.	Ministru kabineta mājaslapā sadaļā "Viegli lasīt" nodrošināt informāciju vieglajā valodā un audioierakstā par sabiedrības līdzdalības iespējām lēmumu pieņemšanā Ministru kabinetā	2014.	VK, KM									Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.1.4.	Uzdevums: Attīstīt pilsonisko izglītību mūžizglītības programmā											
1.1.4.1.	Pasākumi: Pasākumi izpratnes veidošanai par pilsoniskām prasmēm	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, IZM	Noticis viens apmācību seminārs par pilsoniskām prasmēm gadā								2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.1.4.2.	Pasākumi publiskajā sektorā strādājošajiem par sabiedrības līdzdalības lomu lēmumu pieņemšanā	Ik gadu	VK, KM	2012. un 2013.gadā noticis vismaz viens pasākums publiskā sektora darbiniekiem par sabiedrības līdzdalību								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.	Pamatnostādnes definētais politikas mērķis: Stiprināt tradicionālās un netradicionālās pilsoniskās līdzdalības formas											
1.2.1.	Uzdevums: Veicināt iedzīvotāju politisko											

	līdzdalību										
1.2.1.1.	Pasākumi: Likumprojekta "Grozījumi "Pilsonības likumā"" pieņemšana, pieļaujot dubultpilsonību ar ES, EEZ un NATO dalībvalstīm	2011., 2012.	IeM, LM, TM, KM, ĀM	Iesniegts likumprojekts "Grozījumi Pilsonības likumā"							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.1.2.	Elektroniskās nobalsošanas iespējas nodrošināšana un Vēlētāju reģistra ieviešana Saeimas vēlēšanās	2013., 2014.	IeM, TM, CVK, ĀM, SM, VARAM	Elektroniskās nobalsošanas iespējas nodrošināšana – 2013.gads; Vēlētāju reģistra ieviešana Saeimas vēlēšanās, termiņš – 2014.gads							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.1.3.	Iespēja pilsoņu kopumam ierosināt Saeimas un domes sēžu darba kārtību	2012.	VARAM, KM, IeM, CVK	Izvērtēts tiesiskais regulējums un pieņemti attiecīgi grozījumi tiesību aktos							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.1.4.	Sabiedrības līdzdalība politikas veidošanas un īstenošanas procesā pašvaldību, valsts pārvaldes un Eiropas Savienības līmenī	Ik gadu	Ministri- jas, pašvaldī- bas	2012. un 2013.gadā pilnveidota sistēma sabiedrības iesaistei dažādu līmeņu politikas izstrādes un īstenošanas mehānismos (sabiedriskajās apspriedēs, konsultatīvajās padomēs, darba grupās, ietverot pasākumus, kas vērsti uz dažādām mērķa grupām). 2013.gadā īstenoti pasākumi Eiropas Pilsoņu gada ietvaros							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.2.	Uzdevums: Atbalstīt pasākumus (semināri, sabiedriskās diskusijas un apspriedes, interneta lapu attīstība, informatīvi materiāli), kuru mērķis ir sekmēt pilsoņu īpatsvara pieaugumu Latvijā un nepilsoņu motivāciju iegūt Latvijas pilsonību	Ik gadu	KM, SIF, IeM	Uzlabota PMLP mājaslapas sadaļa par naturalizācijas jautājumiem. Organizētas informatīvās dienas par naturalizācijas iespējām un nosacījumiem. Izdoti informatīvi materiāli par naturalizācijas procedūru. Izveidots interneta resurss – naturalizācijas eksāmena e-tests sagatavošanās procesa atbalstam							2012–2015: ETVVVPF 2013–2016: EEZ finanšu instruments
1.2.2.1.	Diskusijas par LR pilsonības jautājumu, tai	2012.	KM, ĀM, IeM	Notikusi diskusija un, balstoties uz diskusijas rezultātiem, veikti							Piešķirto budžeta

	skaitā attiecībā uz nepilsoņu bērniem			attiecīgi pasākumi								līdzekļu ietvaros
1.2.3.	Uzdevums: Veicināt jauniešu pilsonisko līdzdalību ¹⁵¹											
1.2.3.1.	Pasākumi: Atbalstīt jauniešu formālo un neformālo līdzdalību sabiedriskajos procesos (sk. 1.2.5.7.)	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, IZM, JSPA	Notikuši 2 pasākumi gadā								Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.2.3.2.	Atbalstīt jauniešu starpvalstu iniciatīvas pilsoniskās līdzdalības, interešu izglītības un mācību pieredzes jomā	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, IZM, JSPA	Notikuši 2 pasākumi gadā								Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.2.3.3.	Ministru prezidenta, ministru un augsta līmeņa ierēdņu viesošanās skolās 1.septembrī un izglītības sistēmā svarīgos notikumos	Ik gadu	VK	10 augsta līmeņa ierēdņi viesojušies skolās 1.septembrī vai citos izglītībai nozīmīgos datumos								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.3.4.	Jaunsargu kustības stiprināšana	Ik gadu	AiM	Jaunsargu instruktoru 12 slodžu apjoma palielināšana. Laikā no 2012. līdz 2014.gadam 1000 jaunsargiem nodrošināts aprīkojums un jaunieši piedalās ikgadējās nometnēs	105 267	201 585	0	230 566	0	246 579	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.3.5.	Centralizētā eksāmena vēsturē pielīdzināšana naturalizācijas eksāmena Latvijas vēstures zināšanu pārbaudes prasībām	2013.	IZM, IeM (PMLP)	Veikti grozījumi tiesību aktos, lai eksāmenu Latvijas un pasaules vēsturē pielīdzinātu naturalizācijas eksāmena Latvijas vēstures zināšanu pārbaudes prasībām								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.4.	Uzdevums: Nevalstisko organizāciju darbības apstākļu uzlabošana											
1.2.4.1.	Pasākumi: Programmas "Latvijas	2012.	FM, KM,	Tiek pieņemts programmas								Piešķirto

¹⁵¹ Uzdevums atbilstoši Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2009.–2018.gadam mērķiem

	NVO fonds" tiesiskā regulējuma izstrāde un NVO attīstības un ilgtspējas nodrošināšana		VK, SIF	"Latvijas NVO fonds" tiesiskais regulējums								budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.4.2.	Programmas "Latvijas NVO fonds" izveide (tai skaitā NVO kapacitātes celšanas un administrēšanas pasākumi un rīcības plāna 1.1.2.1., 1.2.5.6., 1.2.5.7. un 2.3.1.4.pasākums)	Sākot ar 2013.	SIF, KM, FM, VK	Sākot ar 2014.gadu – mērķpasākumi NVO kapacitātes celšanai visos plānošanas reģionos un atbalsts darbības nodrošināšanai – 10 projektu gadā. (Sk. rezultatīvos rādītājus 1.1.2.1., 1.2.5.6., 1.2.5.7.; 2.3.1.4, tai skaitā: 2012.gadā programmas "Latvijas NVO fonds" finansējums – LVL 104 500; 2013.gadā programmas "Latvijas NVO fonds" finansējums – LVL 342 500; 2014.gadā programmas "Latvijas NVO fonds" finansējums – LVL 342 500.)	80 000	30 000 390 000 *152	0	110 000 390 000 *	0	110 00	2012.gadā no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem". 2013.gadā piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. Nepieciešams papildu budžeta finansējums	
1.2.4.3.	Rokasgrāmatas aktualizēšana sabiedriskā labuma organizāciju darbam	2014.	FM, KM								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros	
1.2.4.4.	Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2009.–2014.gada programmas "NVO fonds" darbības novērtējums	2015.–2016.	SIF, KM								2015–2016: EEZ finanšu instruments	
1.2.4.5.	NVO kapacitātes stiprināšanas aktivitātes, kas veicina organizāciju savstarpējo sadarbību, sekmējot starpternisku NVO sadarbības tīklu izveidi	2013.–2016.	KM, SIF	Noticis 1 pasākums gadā							2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, nepieciešams papild-	

¹⁵² Šeit un turpmāk ar zvaigznīti (*) atzīmēts finansējums, kāds konkrētajam pasākumam ir norādīts ar Ministru kabineta 20.10.2011. rīkojumu Nr.542 apstiprinātajā rīcības plānā. Šīs summas nav iekļautas aprēķinātajā nepieciešamā finansējuma kopsummā.

1.2.4.6.	Veicināt NVO savstarpējo sadarbību un sadarbību ar publisko pārvaldi, nodrošinot informācijas pieejamību par dažādu jomu NVO (izstrādāt vienotu NVO sektora klasifikāciju; lai nodrošinātu ziņu par attiecīgā subjekta piederību kādai no nevalstisko organizāciju sektora darbības jomām ierakstīšanu Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros un nodrošinātu to publisku pieejamību, normatīvajos aktos noteikt attiecīga ieraksta izdarīšanas tiesisko pamatojumu, attiecīgo ziņu tiesisko statusu un publiskošanas kārtību; atkarībā no normatīvajos aktos iekļautā regulējuma izstrādāt un ieviest attiecīgu tehnisko risinājumu)	2012.–2014.	KM, TM	KM – 2012.gadā sagatavota vienota nevalstisko organizāciju sektora klasifikācija; TM – 2013.gadā izstrādāts tiesiskais regulējums, lai nodrošinātu ziņu par attiecīgā subjekta piederību kādai no nevalstisko organizāciju sektora darbības jomām ierakstīšanu Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros un nodrošinātu to publisku pieejamību; TM – 2014.gadā nodrošināta tādu datu ierakstīšana un uzturēšana attiecīgajā Uzņēmumu reģistra vestajā reģistrā, kuri ļauj identificēt un atlasīt biedrības un nodibinājumus pēc darbības jomas							du budžeta finansējums	
1.2.4.7.	Nevalstisko organizāciju iesaistes mehānismu lēmumu pieņemšanas procesā valsts pārvaldē audits un vadlīniju izstrāde rīcībpolitikai, kas sekmē pilsonisko līdzdalības formu attīstību	2012.	VK	2012.gadā veikts pētījums un notikusi prezentācija	15 000							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.5.	Uzdevums: Tradicionālo un netradicionālo											

	pilsoniskās līdzdalības formu attīstība											
1.2.5.1.	Pasākumi: Semināri par publiskā un nevalstiskā sektora sadarbības un partnerības veicināšanu (sk. 1.2.5.7.)	2014., 2017.	KM, VK									Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.5.2.	Ziedošanas, mecenātisma un filantropijas tradīciju attīstības veicināšana (sk. 1.2.5.7.)	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF	Notikusi viena informatīvā kampaņa gadā. Noticis viens informatīvs seminārs NVO sektoram								Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.2.5.3.	Atbalsts iedzīvotāju pašiniciatīvām un ģeogrāfisko kopienu attīstībai (sk. 1.2.5.7.)	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, VARAM, pašvaldības	Atbalstīti 2 projekti katru gadu								Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.2.5.4.	Sociālo mediju lomas popularizēšana pilsoniskajā līdzdalībā	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, VK, VARAM	Noticis viens seminārs NVO sektora pārstāvjiem gadā. Noticis viens seminārs publiskās pārvaldes darbiniekiem gadā								Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.2.5.5.	Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas un sabiedrības integrācijas reģionālo koordinātoru sistēmas izveide	Ik gadu, sākot ar 2015.	KM, VARAM, pašvaldības	Izveidota sistēma, katrā plānošanas reģionā darbojas koordinators								Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.2.5.6.	Ģimenes apmaiņas programma latviešu un mazākumtautību bērniem un jauniešiem	Ik gadu	SIF, KM	2012.gadā atbalstīti 5 projekti. 2013. un 2014.gadā atbalstīti katru gadu 10 projekti. Īstenojot pasākumu, notikusi informācijas popularizēšana, ģimeņu atlase, nodrošināta bērnu uzturēšanās viesģimenēs līdz 12 dienām, kuras ietvaros kopā tiek apmeklēti kultūras, sporta pasākumi vai citas izklaidējošas aktivitātes. Noticis kopīgs noslēguma pasākums visām ģimenēm, kuras piedalījušās apmaiņas programmā	22 000	12 500	31 500	0	44 000	0	44 000	2012.gadā no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem". 2013.gadā piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. Nepieciešams papildu budžeta finansējums

1.2.5.7.	Pilsoniskās līdzdalības veicināšana – atbalsts pilsonisko zināšanu, prasmju un attieksmju attīstībai, atbalsts pilsonisko līdzdalības formu attīstībai, tai skaitā ģeogrāfisko kopienu attīstībai; atbalsts aktivitātēm, kas sekmē iecietību un mazina diskrimināciju. Sk. 1.2.4.2. (pasākuma ietvaros tiek atbalstīti uzdevuma 1.2.5. pasākumi)	Ik gadu, sākot ar 2013.	SIF, KM, VARAM, pašvaldības	<p>2013.gadā un 2014.gadā atbalstīti 7–10 projekti katru gadu. Projektu ietvaros atbalstītas šādas aktivitātes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • semināri, apmācības vai citi pasākumi (sabiedriskās diskusijas un apspriedes, tikšanās ar amatpersonām, informācijas pasākumi u.c.) dažādām sabiedrības grupām, lai sekmētu iedzīvotāju aktīvu pilsonisku līdzdalību; • bezmaksas konsultācijas NVO ar to darbību saistītos jautājumos un projektu iesniegumu sagatavošanā; • aktuālākās informācijas sniegšana reģiona NVO; • iedzīvotāju forumu organizēšana; • kopienu filantropijas attīstība; • iedzīvotāju iesaistīšana brīvprātīgo darbā nevalstiskajās organizācijās; • reģiona iedzīvotāju izpratnes veicināšana par līdzdalību ES līmenī; • infrastruktūras nodrošināšana vietējām NVO, pilnvērtīgi izmantojot reģionālos sociālos atbalsta centrus (bibliotēkas, muzejus, kultūras namus), sniedzot pakalpojumus arī maznodrošinātajiem; • NVO līdzdalība dažādos NVO sadarbības tīklos; • reģiona nevalstisko organizāciju datubāzes izveide un/vai uzturēšana un aktualizēšana. <p>2013.gadā no EEZ finanšu instrumenta atbalstīti 50 iedzīvotāju pašiniciatīvu un ģeogrāfisko kopienu attīstību veicinoši projekti</p>		40 000	110 000	0	150 000	0	150 000	2013.gadā piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. Nepieciešams papildu budžeta finansējums. 2013–2016: EEZ finanšu instruments
1.2.6.	Uzdevums: Atbalsts brīvprātīgo darbam											

1.2.6.1.	Pasākumi: Atbalsts pasākumiem, kas sekmē sabiedrības izpratni par brīvprātīgo darba būtību un vērtību (tai skaitā apzinot iespējas brīvprātīgo darba ekonomiskās vērtības aprēķināšanā)	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, FM	Gadā vidēji 350 cilvēki pirmo reizi iesaistījušies brīvprātīgo darbā							2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.2.6.2.	NVO kapacitātes stiprināšana, lai nodrošinātu iespējas labvēlīgas vides izveidei brīvprātīgo iesaistīšanai NVO	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, IZM	Notikuši 10 pasākumi gadā							2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.2.6.3.	Atbalsts pasākumiem, kas veicina dažādu paaudžu sadarbību brīvprātīgā darba ietvaros	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, IZM, LM	Notikuši 2 pasākumi gadā							2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.2.7.	Uzdevums: Izveidot nacionāla līmeņa koordinējošu sistēmu imigrantu līdzdalības atbalstam										
1.2.7.1.	Pasākumi: Nacionālais integrācijas centrs imigrantu līdzdalības atbalstam, tai skaitā līdzdalībai nepieciešamās informācijas pieejamība (vienota mājaslapa, informatīvie materiāli, konsultācijas)	2012.–2013.	KM, IeM (PMLP)	Izveidota atbalsta sistēma trešo valstu pilsoņiem, kuru koordinē KM īstenota projekta vienība – Nacionālais integrācijas centrs							2012–2015: ETVVPF

1.2.7.2.	Nacionāla līmeņa konsultatīvā padome ar imigrantu un viņu organizāciju pārstāvju līdzdalību	Regulāri, sākot ar 2012.	KM, IeM (PMLP), IZM, LM, VM, ĀM, pašvaldības	Izveidota konsultatīvā padome, kuras sastāvā darbojas gan ministriju un pašvaldību pārstāvji, gan nevalstisko organizāciju pārstāvji un trešo valstu pilsoņi								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.7.3.	Tiesiskā regulējuma regulāra izvērtēšana un nepieciešamo tiesību aktu izstrāde trešo valstu pilsoņu pamattiesību nodrošināšanai (nodarbinātības, izglītības, veselības aprūpes, sociālās palīdzības u.c. jautājumos)	2012., 2013., turpmāka jos gados – ja nepieciešams	KM, IeM, LM, VM, IZM	Izvērtēts tiesiskais regulējums un pieņemti attiecīgi grozījumi tiesību aktos vai pieņemti jauni tiesību akti								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.7.4.	Pasākumi, kas veicina bēgļu un personu, kurām piešķirts alternatīvais statuss, integrāciju	Ik gadu	KM, IeM, LM, IZM	Īstenoti atbalsta pasākumi bēgļu un personu, kurām piešķirts alternatīvais statuss, integrācijai, tai skaitā iespēja apgūt latviešu valodu, uzlabota piekļuve izglītībai, sniegts atbalsts veselības aprūpes un sociālo jautājumu risināšanā								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. EBF
1.2.8.	Uzdevums: Veikt situācijas analīzi par pilsoniskās līdzdalības procesu											
1.2.8.1.	Pasākumi: Veikt pētījumu par pilsoniskās līdzdalības attīstību Latvijā, identificējot indikatorus pilsoniskās līdzdalības regulāram monitoringam Latvijā	2013.	KM, SIF, VK	Publicēts pētījums, identificēti indikatori								EEZ finanšu instruments
1.2.8.2.	Veikt monitoringu par pilsoniskās līdzdalības procesu attīstību, šķēršļiem un izaicinājumiem, tai	2015., 2017.	KM, VK	Ik gadu nodrošināts pilsoniskās sabiedrības darbības tiesiskās vides novērtējums un identificēti uzlabojumi								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros

	skaitā nodrošināt regulāru pilsoniskās sabiedrības darbības tiesiskās vides novērtējumu un identificēt uzlabojumus											
1.2.8.3.	Veikt pētījumus par pilsonības statusu (tai skaitā dubulpilsonību) Latvijā	2013.	IeM	Publicēts pētījums								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.2.8.4.	Pētījuma izstrāde par administratīvo šķēršļu identificēšanu un mazināšanu NVO darbībā (tai skaitā finansējuma efektīvā apgūvē, gada pārskatu sagatavošanā, grāmatvedībā)	2014., 2015.	KM, SIF	Publicēts pētījums								2014–2016: EEZ finanšu instruments
1.2.8.5.	Pētījums par NVO sektoru Latvijā	2014., 2015.	KM, SIF	Publicēts pētījums								EEZ finanšu instruments
1.2.9.	Uzdevums: Informācijas sistēmu un elektronisko pakalpojumu attīstība											
1.2.9.1	Pasākums: Daudzvalodu korpusa un mašīntulkošanas infrastruktūras izveide e-pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai	2012.–2013.	KM (KIS)	2013.gadā nodrošināts, ka ikvienu mājaslapu no latviešu valodas var pārtulkot angļu un krievu valodā								ERAF
1.3.	Pamatnostādnes definētais politikas mērķis: Veicināt sociāli atstumto grupu iekļaušanos sabiedrībā un novērst diskrimināciju											
1.3.1.	Uzdevums: Iekļaut sabiedrībā personas, kuras ir atstumtas nabadzības un ģeogrāfiskās nošķirtības dēļ											
1.3.1.1.	Pasākumi: Atbalstīt NVO, bibliotēku un kultūras/tautas namu kā	Ik gadu, sākot ar 2014.	KM, LM, VARAM,							700 000 *		Nepieciešams papildu budžeta finansējums

	<p>sociālā atbalsta centru sadarbību un nodrošināt pieeju kultūras pasākumiem, īpaši maznodrošinātajiem (piemēram, kultūras pasēs, interneta pieejamības bezmaksas punkti bibliotēkās), cilvēkiem ar redzes traucējumiem.</p> <p>Programmas līdzfinansējums sociālā atbalsta funkcijām nepieciešamo grāmatu, periodisko izdevumu, elektronisko informācijas resursu iegādei 832 pašvaldību bibliotēkām (832 bibliotēkas x 500 latu gadā) – 416 000 latu.</p> <p>Programmas līdzfinansējums apmācību un pasākumu organizācijai (832 x 341,35 latu gadā) – 284 000 latu</p>											
1.3.1.2.	Atbalsta pasākumi sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām, tai skaitā romiem, sociālo pakalpojumu un veselības aprūpes pakalpojumu pieejamībā un nodrošināšanā	Ik gadu, sākot ar 2014.	LM, KM									Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.3.1.3.	Atbalstīt jauniešu centru pasākumus sociāli atstumto jauniešu grupām	2012.–2017.	JSPA	Atbalstīts darbs ar jaunatni pašvaldībās								Šveices finanšu instruments
1.3.2.	Uzdevums: Regulāri izglītojoši un	2013.–2015.	KM, IeM, ĀM	Notikuši vismaz 5 pasākumi gadā								2012–2015: ETVVPF

	informatīvi pasākumi par imigrāciju un trešo valstu pilsoņu integrāciju dažādām sabiedrības mērķa grupām, tai skaitā informatīvi pasākumi ar imigrantu līdzdalību un pasākumi plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem										
1.3.3.	Uzdevums: Informēt sabiedrību un apmācīt dažādu palīdzošo profesiju speciālistus ¹⁵³ par iecietību un sociālo atstumtību, starpkultūru kompetencēm, tiesu praksi attiecībā uz diskrimināciju										
1.3.3.1.	Pasākumi: Semināri, balstoties uz pētījuma par Latvijas pretdiskriminācijas tiesību aktiem, to piemērošanu un tiesu praksi rezultātiem (sk. 1.3.4.1.pasākumu)	2013., 2014.	KM, LM, TM, Tiesībsarga birojs, SIF	2013.gadā notikuši 6 semināri, kopumā apmācīti 120 juristi, tiesneši, advokāti un prokurori. 2014.gadā notikuši 4 semināri reģionos un 2 Rīgā, kopā apmācīti 180 cilvēki							2012–2014: indikatīvi – PROGRESS
1.3.3.2.	Semināri par dažādības vadību un nediskrimināciju dažādām mērķa grupām	2013., 2014.	KM, LM, SIF	2013.gadā notikuši 3 semināri, kopumā apmācīti 40 augsta līmeņa vadītāji. 2014.gadā notikuši 4 semināri reģionos un 2 Rīgā, kopā apmācīti 180 cilvēki							2012–2014: indikatīvi – PROGRESS
1.3.3.3.	Apmācības darba devējiem un personālvadības speciālistiem par dažādības vadības principiem, ieguvumiem un labo praksi	2014.	KM, LM, SIF	2012.gadā notikuši 4 semināri reģionos un 1 Rīgā, kopā apmācīti 125 cilvēki. 2013.gadā notikuši 4 semināri reģionos un 1 Rīgā							Nepieciešams papildu budžeta finansējums

¹⁵³ Palīdzošo profesiju speciālisti – darbinieki, kuri veic profesionālu darbību sociālajā, izglītības un veselības jomā, piemēram, sociālie darbinieki, izglītības personāls (psihologi, pedagogi), mediķi un citi publiskās pārvaldes darbinieki.

1.3.3.4.	Radoši pasākumi bērniem un jauniešiem par iecietību un nediskrimināciju	2013., 2014.	KM, SIF, LNB, LM, Tiesībsarga birojs	2013.gadā notikuši 3 radoši pasākumi bērniem un jauniešiem. 2014. gadā notikusi "Bērnu žūrija"							2012–2014: indikatīvi – PROGRESS
1.3.3.5.	Informatīva kampaņa plašsaziņas līdzekļos "Iecietība un vienlīdzīgas iespējas"	2013., 2014.	KM, LM, SIF	2013.gadā notikusi informatīvā kampaņa. 2014.gadā notikusi kampaņa radio, TV, internetā, drukātajos plašsaziņas līdzekļos, sociālajos medijos u.c.							2012–2014: indikatīvi – PROGRESS
1.3.3.6.	Apmācību kursa "Starpkultūru komunikācija" īstenošana valsts pārvaldes, pašvaldību un NVO darbinieku kompetences un prasmju pilnveidošanai veiksmīgam darbam ar imigrantu mērķauditoriju	Regulāri, sākot ar 2014.	KM, SIF	Īstenots apmācību kurss (1.līmenis) ik gadu 60 valsts pārvaldes, pašvaldību un NVO darbiniekiem. Īstenots apmācību kurss (2.līmenis) ik gadu 45 valsts pārvaldes, pašvaldību un NVO darbiniekiem							2012–2015: ETVVVF
1.3.4.	Uzdevums: Pretdiskriminācijas pārraudzības un novērtēšanas sistēmas attīstība										
1.3.4.1.	Pasākumi: Novērtēts diskriminācijas novēršanas tiesiskais regulējums un attīstīta pretdiskriminācijas pārraudzības un novērtēšanas sistēma	2013., 2014.	KM, LM	2013.gadā izveidota starpministriju un citu ieinteresēto pušu, tai skaitā NVO darba grupa. 2013.gadā pieņemts MK lēmums par atbildīgo ministriju diskriminācijas novēršanas jomā. Sākot ar 2014.gadu, reizi divos gados iesniegts MK Informatīvais ziņojums par diskriminācijas novēršanas pilnveidošanas iespējām, kā arī nodrošināta ieviešana atbilstoši MK lēmumam							2012–2014: indikatīvi – PROGRESS
1.3.4.2.	Izveidota statistikas datu vākšanas sistēma par diskriminācijas izpaušmēm pret	Ik gadu, sākot ar 2014.	KM, LM, SIF	2013.gadā izstrādāta statistikas datu iegūšanas un apkopošanas sistēma par romu situāciju sociālekonomiskajās dzīves jomās							2012–2014: indikatīvi – PROGRESS. Sākot ar

	dažādām sabiedrības grupām			(nodarbinātībā, izglītībā, veselības aprūpē un piecā mājoklī). Apkopoti statistikas dati par dažādām sabiedrības grupām dažādos griezumos, piemēram, etniskajā griezumā izglītības un nodarbinātības jomā							2015.gadu, nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.3.4.3.	Pilnveidotas metodes, kas vērstas uz diskriminācijas atpazīšanu un dažādības vadības pieejām. Pētnieku darbs – Ls 9 000; publicēšanas un maketēšanas darbi (tikai internetā) – Ls 500; prezentācijas un citi administratīvie izdevumi – Ls 500	2012., 2014., 2016., 2018.	KM, LM, SIF	2012.gadā veikta situācijas testēšana diskriminācijas novēršanas jomā (pētījums). 2014.gadā izstrādāts valsts un pašvaldību pakalpojumu sniegšanas standarts darbam ar dažādiem klientiem					10 000*		2012–2014: indikatīvi – PROGRESS. Sākot ar 2014.gadu, nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.3.4.4.	Sabiedriskās domas aptaujas par Latvijas iedzīvotāju zināšanām, prasmēm un attieksmēm pret diskriminācijas novēršanas un iecietības jomā	2013., 2015., 2017.	KM, LM, SIF	2013.gadā publicēts pētījums par Latvijas iedzīvotāju zināšanām, prasmēm un attieksmēm pret personām, kuras visvairāk saskaras ar neiecietību un diskriminējošu attieksmi							2013: indikatīvi – PROGRESS. Sākot ar 2015.gadu, piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.3.4.5.	Pētījums "Latvijas nacionālo minoritāšu līdzdalība publiskajā sektorā dažādības vadības pieejas perspektīvā"	2012.	KM, LM	Elektroniski publicēts pētījums latviešu valodā, notikusi pētījuma prezentācija							2012: indikatīvi – PROGRESS
1.3.4.6.	Pētījums "Latvijas nacionālo minoritāšu etniskās identitātes saglabāšanas problēmas un perspektīvas saistībā ar Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo	2014.	KM, LM								2014: indikatīvi – PROGRESS

	minoritāšu aizsardzību īstenošanu"											
1.3.5.	Uzdevums: Starpkultūru dialoga prasmju attīstības veicināšana izglītībā											
1.3.5.1.	Pasākumi: Veikt Latvijas augstskolu akreditēto programmu u.c. Latvijas izglītības iestāžu mācību programmu izpēti par starpkultūru dialoga mācīšanu	2014.	KM, IZM									Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.3.5.2.	Zinātniski praktiska konference par starpkultūru dialoga un iecietības jautājumiem	2015.	KM, IZM									Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.3.6.	Uzdevums: Atbalsta pasākumi romu integrācijai, izglītības un nodarbinātības līmeņa paaugstināšanai, kā arī veselības un sociālās aprūpes un mājokļu pakalpojumu pieejamības jomā											
1.3.6.1.	Pasākumi: Paaugstināt romu tautības bērnu izglītības līmeni, nodrošinot atbilstošas mācību programmas un metodiku, un paplašināt iespējas romu kopienas pārstāvjiem, kuri pārsnieguši obligātās izglītības ieguves vecumu, iesaistīties izglītības procesā ¹⁵⁴	Ik gadu	KM, SIF, LM, VARAM, IZM, pašvaldības	2012.gadā noticis 1 seminārs Rīgā romu tautības skolotāju palīgu apmācībai 15 dalībniekiem. 2012. un 2013.gadā izveidota ilgtermiņā valsts institūciju un pašvaldību koordinēta sistēma skolotāju palīgu romu nodrošināšanai. 2013.gadā notikuši izglītojoši semināri romu ģimenēm par izglītības priekšrocībām un nodarbinātību un diskusijas par skolu apmeklētību								Nepieciešams papildu budžeta finansējums

¹⁵⁴ Pasākums saskaņā ar Izglītības attīstības pamatnostādņem 2007.–2013.gadam, 38.lpp.

1.3.6.2.	Dialoga attīstība starp romu kopienas pārstāvjiem, sociālajiem partneriem un NVO (sadarbības projekti romu integrācijai, mentoringa programmas izveide un īstenošana, romu NVO pārstāvju apmācība)	Ik gadu	KM, LM, IZM, VARAM, pašvaldības	2012.gadā izveidota sadarbības platforma starp romu kopienas aktīvistiem un NVO un darba devējiem	0	3 000	0	2 000	0	2 000	Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.3.6.3.	Romu profesionālo iemaņu situācijas izpēte un paaugstināšana, romu iekļaušanās darba tirgū un uzņēmējdarbības veicināšana	2013.	LM, KM, EM	Publicēts pētījums par romu situāciju darba tirgū		7 300*					Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.3.6.4.	Pētījums (gadījumu izpēte) "Romu kopiena un cilvēktiesības Latvijā" (pieeja izglītībai, mājokļiem, veselības aprūpei, dažādiem pakalpojumiem, nodarbinātība u.c.)	2013.	KM, LM	Publicēts pētījums latviešu valodā, kopsavilkums angļu valodā, izdotas brošūras par pētījuma rezultātiem latviešu un angļu valodā, un notikusi prezentācija par pētījuma rezultātiem	0	10 100					2012: indikatīvi – PROGRESS
1.3.6.5.	Atbalsta pasākumi dzīvokļa jautājuma risināšanā romu ģimenēm, balstoties uz pētījumu secinājumiem (sk. 1.3.4.1., 1.3.4.2., 1.3.4.3., 1.3.6.4. pasākumu)	Ik gadu, sākot ar 2013.	EM, KM, pašvaldības	Balstoties uz 1.3.6.4.pasākumā minētā pētījuma rezultātiem, nodrošināta turpmākā nepieciešamā rīcība: notikusi atbildīgo un iesaistīto personu diskusija par iespējamo turpmāko rīcību jautājuma risināšanā par romu pieeju mājoklim; veikti romu kopienu informējoši un izglītojoši pasākumi; nodrošināta pašvaldību palīdzozo profesiju pārstāvju apmācība darbam ar romu kopienu; izvērtēta nepieciešamība veikt grozījumus esošajā tiesiskajā regulējumā par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. 2012–2014: indikatīvi – PROGRESS. 2012–2016: EEZ finanšu instruments

1.3.6.6.	Apaļā galda diskusija par romu izglītību	2013.	KM, LM, IZM, SIF	2013.gadā noorganizētas 5 reģionālas diskusijas par romu integrāciju								2013: indikatīvi – PROGRESS
1.3.6.7.	Nacionāla līmeņa konsultatīvā padome ar romu integrāciju un viņu organizāciju pārstāvju līdzdalību	Regulāri, sākot ar 2012.	KM, IeM, IZM, LM, VM, ĀM, EM, VARAM, pašvaldības, NVA	Izveidota konsultatīvā padome, kuras sastāvā darbojas gan ministriju un pašvaldību pārstāvji, romu NVO un eksperti								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.	Pamatnostādnes definētais politikas mērķis: Stiprināt kvalitatīvu, demokrātisku informācijas telpu un palielināt plašsaziņas līdzekļu lomu integrācijā											
1.4.1.	Uzdevums: Nodrošināt sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu satura kvalitāti, īpaši attiecībā uz sabiedrības integrācijas, nacionālās identitātes un diskriminācijas novēršanas jautājumu atspoguļošanu sabiedriskajā pasūtījumā											
1.4.1.1.	Pasākumi: <i>Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma</i> un citu saistīto tiesību aktu piemērošanas izvērtēšana (nacionālo plašsaziņas līdzekļu konkurētspējas palielināšana, valsts valodas lietojums, sabiedriskā pasūtījuma satura definēšana) no sabiedrības integrācijas aspekta	2014.	NEPLP, KM, TM									Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.1.2.	Kompleksa pētījuma veikšana par plašsaziņas līdzekļu piedāvājumu un to saturu, kā arī par to ietekmi uz iedzīvotāju	2014.	NEPLP, KM, SIF									Nepieciešams papildu budžeta finansējums

	attieksmi pret Latviju, dažādām sabiedrības grupām, identitāti, vēsturi, pilsonību u.c. jautājumiem											
1.4.1.3.	Visu sabiedrības, tai skaitā mazākumtautību, grupu vajadzību ieviešana, izstrādājot sabiedrisko pasūtījumu. Pētījuma izmaksas: pētnieku darbs – Ls 4 300; publicēšanas un maketēšanas darbi (tikai internetā) – Ls 400; prezentācijas un citi administratīvie izdevumi – Ls 300	Ik gadu, sākot ar 2013.	NEPLP, KM	Veikts sabiedriskā pasūtījuma novērtējums			5 000*		5 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.4.1.4.	Periodiska raidījumu un programmu izvērtēšana par sabiedrisko pieprasījumu. 26 raidījumi LTV (1 raidījums vienu reizi 2 nedēļās) x 1000 latu – kopā 23 400 latu	Ik gadu	NEPLP	Izveidots (1–2 reizes nedēļā) raidījums, kas nodrošina atgriezenisko saiti sabiedriskajos plašsaziņas līdzekļos, kur raidījumu veidotāji, jomas eksperti un sabiedrība diskutē par programmu saturu un kvalitāti (2012, 2013)			26 000*		26 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.4.1.5.	Prognozējamās situācijas (<i>ex-ante</i>), veidojot jaunus sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu produktus, un sabiedriskā pasūtījuma faktiskās (<i>ex-post</i>) izpildes izvērtēšana, lai novērtētu ietekmi uz plašsaziņas līdzekļu tirgu un piedāvājuma kvalitāti	Ik gadu	NEPLP									Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.1.6.	NEPLP Monitoringa centra administratīvās kapacitātes paaugstināšana.	Ik gadu, sākot ar 2013.	NEPLP	Izveidota un nodrošināta viena štata vienība			10 000*		10 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums

	Vienas štata vienības atfīdzības izdevumi – Ls 10 000 gadā											
1.4.2.	Uzdevums: Nodrošināt sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu satura daudzveidību un pieejamību											
1.4.2.1.	Pasākumi: Mazākumtautībām un imigrantiem, kā arī latviešiem ārzemēs domātu programmu un raidījumu izveide, piesaistot dažādu tautību žurnālistus. Ikmēneša raidījums LTV (12 raidījumi x 1000 latu) – 12 000 latu. Iknedēļas raidījums latviešiem ārzemēs Latvijas Radio (52 x 120 latu) – 6240 latu	Ik gadu	NEPLP, KM	Izglītojoši un kultūrvēsturiski raidījumi, raidījumi par izcilām Latvijas personībām, raidījumi latgaliski, lībiešu valodā, poļu, krievu, ukraiņu, baltkrievu, angļu u.c. valodās, valodas apguves raidījumi u.c. raidījumi sabiedriskajos plašsaziņas līdzekļos			18 240*		18 240*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.4.2.2.	Audiovizuālo plašsaziņas līdzekļu satura subtitrēšanas un tulkošanas politikas izvērtēšana un pilnveidošana, ievērojot Latvijas Republikas valodas politiku. Pētnieku darbs – 5 000 latu	2013.	NEPLP, KM	Veikts subtitrēšanas un tulkošanas politikas izvērtēšanas pētījums un izstrādāti priekšlikumi politikas pilnveidošanai			5 000*					Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.4.2.3.	Radio "Brīvā Eiropa" retranslēšana krievu valodā LR-4	Ik gadu	NEPLP	Nodrošināta radio "Brīvā Eiropa" retranslēšana krievu valodā								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.2.4.	Informatīva un izklaidējoša rakstura programmu veidošana vairākās valodās ar subtitru (un digitālā pārslēgta) un	Ik gadu, sākot ar 2012.	NEPLP	Daudzveidīgs raidījumu piedāvājums dažādām mērķa grupām. Latvijas televīzijas programmas LTV7 ietvaros nodrošināta Latvijai nozīmīgu notikumu un svētku	16 500	26 500	0	26 500	0	26 500	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros

	surdotulkojuma palīdzību (piemēram, publiskas diskusijas, humora, kulinārijas un sporta raidījumi)			programmu translācija ar sinhrono tulkojumu krievu valodā. Nodrošināta Latvijai nozīmīgu notikumu un svētku programmu translācija ar sinhrono tulkojumu krievu valodā. Latvijas Televīzijas programmas LTV7 ietvaros veidots raidījums krievu valodā: žurnālistu un attiecīgās jomas pārstāvju iknedēļas diskusija par nedēļas aktualitāti – politika, ekonomika, sociālā joma, izklaide								
1.4.2.5.	Reģionālo plašsaziņas līdzekļu produktu iekļaušana (pieejamība) nacionālajos plašsaziņas līdzekļos	Ik gadu	NEPLP	2012.gadā vismaz 2 raidījumi nedēļā. 2013.gadā vismaz 3 raidījumi nedēļā								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.2.6.	Sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu pašreklāmas un to veidotās produkcijas attīstība un reklamēšana citos plašsaziņas līdzekļos, tai skaitā sociālajos tīklos, lai paplašinātu auditoriju un tuvinātu norobežotās informācijas un kultūras telpas Latvijā	Ik gadu	NEPLP	Reklāmas citos plašsaziņas līdzekļos un sociālajos tīklos								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.2.7.	Nodrošināta Latvijas sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu pieejamība iedzīvotājiem visā Latvijas teritorijā (tai skaitā pierobežā) un ārpus Latvijas	Ik gadu	NEPLP, SM, KM	Nodrošināta Latvijas radio programmas LR1 ziņu kapacitātes paaugstināšana ar ārštata korespondentu piesaisti valstīs, kur šobrīd mīt visvairāk Latvijas iedzīvotāju, un papildu iknedēļas 30 min. raidījumu veidošana par tautiešiem ārzemēs. 2012.gadā pārraidīti 15 raidījumi; 2013.gadā 53 raidījumi	4650	15 000	0	15 000	0	15 000	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.2.8.	Raidījumi – seriāli sabiedriskajā TV un radio par Latvijas vēsturi un	Ik gadu	KM	2012.gadā sagatavoti un Latvijas TV 7.kanālā pārraidīti divi pilota raidījumi (seriāla sērijas) ar noteiktu scenāriju, novadītas fokusa grupas,	25 200	20 000	73 500	0	100 000	0	100 000	2013.gadā piešķirto budžeta līdzekļu

	konstitucionālajiem pamatjautājumiem. TV raidījuma – seriāla scenārija izstrāde, seriāla uzņemšana, tulkošana un pārraidīšana. Radioraidījumu sagatavošana, tulkošana un translēšana			lai saņemtu atgriezenisko saiti par raidījumu atbilstību mērķa grupas vajadzībām. LR 1 un LR 4 translēti ikmēneša un iknedēļas raidījumi par Latvijas vēsturi un valsts konstitucionālajiem pamatiem. 2013.gadā – pārraidītas turpmākās 7 līdz 9 seriāla sērijas. LR 1 izskanējuši 12 60 min. gari raidījumi. LR 4 izskanējuši 52 30 min. gari iknedēļas raidījumi								ietvaros. Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.4.2.9.	Programmu pārraide kanālā "LTV Pasaule" ar aptveramību Rietumeiropā	Regulāri	NEPLP	Nodrošināta satelītpraide	0	0	215 000	0	215 000	0	215 000	Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.4.2.10.	Sabiedrisko mediju vienota ziņu portāla izveide latviešu un krievu valodā	Sākot ar 2012.	NEPLP	Izveidots LR4 portāla dizains, tai skaitā jauniešu. Nodrošināta Latvijas radio satura tulkošana krievu valodā. Stiprināta radio darbinieku kapacitāte, pieņemot darbā papildu atbilstošu personālu	82 300	50 000	80 000	50 000	80 000	50 000	80 000	Nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.4.2.11.	Sabiedriskais pasūtījums konkursa kārtībā nodots reģionālajiem un vietējiem elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem un producentu grupām Latgales reģionā	Sākot ar 2012.	NEPLP	Izsludināts konkurss. Nodrošināta ziņu raidījumu tītrēšana; attīstīta sadarbība ar LR4 raidījumu veidošanai; sagatavoti raidījumi par Latgales reģionu, tā aktualitātēm un cilvēkiem; sagatavots un notiek diskusiju raidījums reizi mēnesī par Latvijai aktuāliem tematiem	16 666	50 000	0	50 000	0	50 000	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.3.	Uzdevums: Paaugstināt plašsaziņas līdzekļu jomā strādājošo kapacitāti un profesionālo kvalifikāciju											
1.4.3.1.	Pasākumi: Profesionālās apmācības par sabiedrības integrāciju, diskriminācijas novēršanu, iecietību,	Ik gadu	KM, LM, NEPLP, SIF	Notikuši 2 semināri, kopā apmācīti 40 cilvēki – žurnālisti un sabiedrisko attiecību speciālisti								2012–2014: indikatīvi – PROGRESS. Nepiecie-

	dažādības jautājumiem un profesionālo ētiku plašsaziņas līdzekļu profesionāļiem (žurnālistiem, redaktoriem, komunikācijas speciālistiem, žurnālistikas studentiem u.c.)											šams papildu budžeta finansējums
1.4.3.2.	Sadarbības sistēmas izveidošana starp NEPLP un augstākās izglītības iestādēm, kas sagatavo žurnālistus	2012.	NEPLP	Noslēgts sadarbības memorands/līgums								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.3.3.	Latvijas radio 4.kanāla personāla kapacitātes stiprināšana un apraides nodrošināšana visā Latvijas teritorijā	Sākot ar 2012.	NEPLP	Apraides tīkli paplašināti Alūksnē, Viesītē, Dagdā, Cēsvainē. 2012.gadā Latvijas radio 4.programma paplašināta, papildus piesaistīti divi korespondenti, programmu vadītājs, komentētājs, producents, interneta redaktors	31 906	120 012	0	120 012	0	120 012	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.4.	Uzdevums: Attīstīt plašsaziņas līdzekļu lietotprasmju programmas dažādām mērķa grupām											
1.4.4.1.	Pasākumi: Plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes apmācības skolēniem un studentiem	Ik gadu, sākot ar 2013.	IZM, KM, SIF	2012.gadā IZM veic izpēti par iespēju iekļaut plašsaziņas līdzekļu lietotprasmju mācību priekšmetu saturā. 2013.gadā IZM veic nepieciešamos grozījumus attiecīgajos tiesību aktos, lai iekļautu lietotprasmju mācību priekšmetu saturā. Ar 2014.gadu lietotprasme iekļauta mācību priekšmetu saturā. Sākot ar 2013.gadu, atbalstīts vismaz viens projekts gadā, kas vērsts uz studentiem un skolēniem								2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.4.4.2.	Plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes semināri pieaugušajiem	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, IZM	Noticis vismaz viens seminārs gadā								2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar

												2017.gadu, IZM nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.4.4.3.	Plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes semināri pedagogiem	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, IZM	Noticis vismaz viens seminārs gadā								2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, IZM nepieciešams papildu budžeta finansējums
1.4.4.4.	Plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes tēmas iekļaušanas sociālo zinātņu kursā vispārizglītojošās skolās izvērtēšana	2013.	IZM, KM	Izstrādātas rekomendācijas, balstoties uz pilsoniskās izglītības monitoringu vispārizglītojošo skolu programmās								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.4.5.	Mediju lietotprasmes pētījums Latgales reģionā	2012.	NEPLP	Izmantotās metodes: Latgales reģiona iedzīvotāju kvantitatīva aptauja un fokusa grupu diskusija	2 500	0	0	0	0	0	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.5.	Uzdevums: Nostiprināt sabiedrisko plašsaziņas līdzekli, apstiprinot koncepciju par jauna Latvijas sabiedriskā elektroniskā medija izveidi	2011.–2012.	NEPLP, KM, SM	MK apstiprināta koncepcija								Koncepcijas īstenošanai paredzēto budžeta līdzekļu ietvaros
1.4.6.	Uzdevums: Nodrošināt koordinētu iesaistīto institūciju komunikāciju par saliedētas sabiedrības jautājumiem	Pastāvīgi	KM, VK	Sagatavots komunikācijas plāns koordinētai starpinstūciju komunikācijai par sabiedrības saliedētības jautājumiem								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.	Rīcības virziens mērķa sasniegšanai: NACIONĀLĀ IDENTITĀTE: VALODA UN KULTŪRTELPA											
2.1.	Pamatnostādnes definētais politikas mērķis: Nodrošināt latviešu valodas lietošanu Latvijas publiskajā telpā											
2.1.1.	Uzdevums: Veicināt motivāciju lietot											

	latviešu valodu publiskajā telpā											
2.1.1.1.	Pasākumi: Nostiprināt latviešu valodas lietošanu darba tirgū	2012.	LM, KM, TM	Notikusi diskusija, un, balstoties uz diskusijas rezultātiem, veikti attiecīgi pasākumi								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.1.1.2.	Informatīvi pasākumi darba devējiem un darba ņēmējiem, imigrantiem u.c. grupām par latviešu valodas politikas pamatprincipiem, latviešu valodu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem ¹⁵⁵	Ik gadu	KM ¹⁵⁶ , IZM, LM	Notikuši informatīvie pasākumi								2012–2015: ETVVVPF
2.1.1.3.	Informatīva kampaņa "Runā latviski"	2012.–2016.	KM, IZM, NEPLP, SIF	Notikusi 1 kampaņa gadā, izmantojot TV, radio, sociālos medijus, studentu radio								2012–2015: ETVVVPF
2.1.1.4.	Motivējošu pasākumu atbalstīšana latviešu valodas lietošanai publiskajā telpā (latviešu valodai draudzīga darba vide, draudzīga skola)	Ik gadu	KM, IZM, SIF	Ik gadu vismaz divi pasākumi								2012–2015: ETVVVPF
2.1.1.5.	Latviešu valodas olimpiādes, publiskās runas konkursi, dzejas dienas, „Bērnu žūrija” skolēniem	Ik gadu	KM (LNB), SIF, IZM	2012.gadā līdzfinansējums Bērnu žūrijai. 2013.gadā: Bērnu/jauniešu žūrijas grāmatu kolekcijas iegāde; plakāts "Lasi un piedalies!", buklets; lukturīši (atslēgu piekariņi) ar apdruku "Lasi un spīdi!"; vasaras nometne (50 bērni konkursa "Aizstāvības runa vecām grāmatām" uzvarētāji); ekskursija, nometnes dienasgrāmatas filmēšana; lasīšanas svētki un reģionālie grāmatu svētki;	50 000	25 000	45 000	0	100 000	0	100 000	2012.gadā no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem". 2013.gadā piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros.

¹⁵⁵ Pasākums saskaņā ar Valsts valodas politikas pamatnostādņēm 2005.–2014. gadam.

¹⁵⁶ KM atbildīgā, jo šā pasākuma īstenošanai iespējami papildu finanšu līdzekļi no ETVVVPF.

				programmas ietekmes novērtējuma pētījums; pasta pakalpojumi, nogādājot grāmatu kolekcijas diasporas centros). <i>2014.gadā:</i> Bērnu/jauniešu žūrijas grāmatu kolekcijas iegāde; plakāts "Lasi un piedalies!", buklets; reprezentatīvi suvenīri ar apdruku "Pārsteidz galvu – lasi!"; dalība Rīga–2014 pasākumā "Grāmatas iet uz bibliotēku" (reģionālo pārstāvju dalība 8.septembra pasākumos)							Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.1.2.	Uzdevums: Kapacitātes stiprināšana valsts valodas politikas ieviešēj institūcijām										
2.1.2.1.	Pasākumi: Stiprināt Valsts valodas centra kapacitāti, lai nodrošinātu Valsts valodas likuma un ar to saistīto normatīvo aktu pilnvērtīgu izpildi un kontroli. 10 darbiniekiem: darba vietas (1585 x 10) – Ls 15850, saimnieciskie izdevumi (1460 x 10) – Ls 14600, darba samaksa (10 x 800 x 12) – Ls 96 000	2014.	TM (VVC)	Stiprināta Valsts valodas centra kapacitāte				126 450 *			Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.1.2.2.	Veicināt latviešu valodas statusa nostiprināšanu un ilgtspējīgu attīstību. Informācijas kampaņa latviešu valodas popularizēšanai (TV un radio raidījumi, raksti laikrakstos un sociālajos medijos, plakāti, diskusijas, fokusgrupas)	Ik gadu, sākot ar 2013.	IZM (LVA)	Stiprināta Latviešu valodas aģentūras kapacitāte			50 000*	50 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.1.3.	Uzdevums: Novērtēt										

	latviešu valodas prasmju līmeni un nozīmi sabiedrībā											
2.1.3.1.	Pasākumi: Analizēt Latvijas valodas situāciju un lingvistiskās attieksmes teritoriālā, demogrāfiskā, sociālā aspektā un citu valstu pieredzi valodas politikas īstenošanā ¹⁵⁷	2012.	IZM	Veikts pētījums "Latvijas citvalodīgo iedzīvotāju latviešu un citu valodu prasme: lingvostatistisks pārskats". Izstrādāta latviešu valodas apguves programmu efektivitātes un indikatoru sistēma, tai skaitā izveidoti latviešu valodas apguves kursu vērtēšanas kritēriji, noticis 1 seminārs latviešu valodas apguves īstenotājiem par valodas apguves programmu kritērijiem, indikatoriem un kursu kvalitātes vērtēšanu	8 000	0	0	0	0	0	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.1.3.2.	Veikta pirmsskolas mazākumtautību izglītības iestāžu 5 un 6 gadus vecu bērnu latviešu valodas prasmju līmeņa pārbaude, ieskaitot metodikas izstrādi	2014., 2016., 2018.	IZM, KM, pašvaldības	Novērtēts pirmsskolas mazākumtautību izglītības iestāžu bērnu latviešu valodas prasmju līmenis					15 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.1.3.3.	Veikts pētījums par ārzemēs dzīvojošo latviešu latviskās identitātes saglabāšanu (tai skaitā attieksme pret latviešu valodu un latviešu valodas prasmes). Pētnieku darbs: Ls 15 000; publicēšanas un maketēšanas darbi (tikai internetā): Ls 1 000; prezentācijas un citi administratīvie	2014., 2016., 2018.	ĀM, KM, IZM	Publicēts pētījums					20 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums

¹⁵⁷ Pasākums saskaņā ar Valsts valodas politikas pamatnostādņēm 2005. – 2014. gadam

	izdevumi: Ls 300; administratīvie izdevumi (pārlidojumi, uzturēšanas izmaksas) – Ls 3 700											
2.1.3.4.	Pētījums par tādu bērnu, kuriem nav pietiekams latviešu valodas prasmes līmenis, ienākšanu un adaptēšanos skolās ar latviešu mācību valodu. Pētījuma izmaksas: pētnieku darbs – Ls 7 000, publicēšanas un maketēšanas darbi – Ls 500, prezentācijas un citi administratīvie izdevumi – Ls 500	2014., 2016., 2018.	IZM, KM						8 000*			Nepiecie- šams papild- du budžeta finansējums
2.1.3.5.	Pētījums par latviešu valodas lietošanu plašsaziņas līdzekļos	2012., 2013.	IZM, LVA, NEPLP, KM	2013.gadā veikts komplekss pētījums par valodu lietojumu TV, tai skaitā par subtitrēšanas problemātiku					8 000*			Nepiecie- šams papild- du budžeta finansējums
2.2.	Pamatnostādnes definētais politikas mērķis: Nostiprināt latviešu valodas prasmes ārzemēs dzīvojošiem latviešiem, mazākumtautībām, nepilsoņiem, jaunajiem imigrantiem											
2.2.1.	Uzdevums ¹⁵⁸ . Nodrošināt latviešu valodas apguvi un attīstīt valodas apguves sistēmu dažādām mērķa grupām, tai skaitā inovatīvu mācību metožu attīstība un metodisko un mācību materiālu izstrāde											
2.2.1.1.	Pasākumi: Latviešu valodas apmācības mazākumtautību	2012.	IZM	2012.gadā veikta pirmsskolas izglītības politikas inovācijas - latviešu valodas un pirmsskolas	73 227	0	0	0	0	0	0	Piešķirto budžeta līdzekļu

¹⁵⁸KM ir atbildīgā par latviešu valodas pasākumiem tikai tajos gadījumos, kad pasākuma finansēšanas avots ir EEZ finanšu instruments vai ETVVPF. Latviešu valodas apguve un apguves sistēmas attīstības pasākumi tiek plānoti un atbalstīti sadarbībā ar IZM un atbilstoši valstī noteiktajiem valodas apguves principiem.

	<p>pirmsskolas vecuma bērniem, kuri vēlas uzsākt mācības skolās ar latviešu mācību valodu, un viņu vecākiem, tai skaitā atbalstīt mazākumtautību bērnu iekļaušanu latviešu plūsmas grupās bērnudārzos.</p> <p>Latviešu valodas apguves nodrošināšana bilingvālā mācību procesā pirmsskolas izglītības iestādēs:</p> <p>1) pirmsskolas izglītības vadlīniju izstrāde latviešu valodas apguvei bilingvālā audzināšanas procesā;</p> <p>2) programmu paraugu izstrāde un aprobācija;</p> <p>3) mazākumtautību vecāku iesaistes un informēšanas stratēģijas, informatīvie materiāli;</p> <p>4) semināri un konsultācijas pirmsskolu pedagogiem, tai skaitā bilingvālo mācību metodikā, kā arī metodiska atbalsta sniegšana pedagogiem darbam lingvistiski neviendabīgā vidē;</p> <p>5) studiju modulis pirmsskolas pedagoga programmā <i>Bilingvāls pirmsskolas audzināšanas process</i></p>			<p>izglītības satura integrētā apguve.</p> <p><i>2013.gads:</i> notikusi izstrādāto programmu paraugu aprobācija: aprobācijas satura izklāsts, 20 semināri, novērtēšanas ziņojums; darbojas Informatīvu resursu krātuve par pirmsskolas izglītības metodiku valodu apgūvē e-vidē, tajā publicētas vismaz 96 satura vienības latviešu un krievu valodā; 60 konsultācijas pirmsskolas pedagogiem sniegtas 3 ekspertu mobilajā vienībā; izveidota starpdisciplināra mobila konsultāciju vienība pirmsskolas pedagogiem; studiju modulis pirmsskolas pedagoga programmā <i>Bilingvāls pirmsskolas audzināšanas process</i>.</p> <p><i>2014.gads:</i> piecas labās prakses pārneses konferences pirmsskolas pedagogiem, interaktīvs metodikas un informatīvais resurss papildināts ar vismaz 120 satura vienībām; viens ieviešanas monitoringa pētījums un <i>ex-post</i> izvērtējums (ziņojums); 10 metodiskās darbnīcas augstskolu docētājiem</p>							ietvaros	
2.2.1.2.	Motivēt skolas ar latviešu mācību valodu uzņemt mazākumtautību	Ik gadu	KM, IZM	Projektu ietvaros tiek īstenoti pasākumi, kas atbalsta latviešu valodas mācīšanu skolā bērniem,								2012–2015: ETVVVPF.

	un trešo valstu pilsoņu (jauno imigrantu) bērnus un atbalsīt papildu apmācības programmas latviešu valodā bērniem, kuriem latviešu valoda nav dzimtā (dažādas metodes, piemēram, skolotāju palīgi)			kuriem latviešu valoda nav dzimtā. Atbalsts tiek nodrošināts arī skolām							Sākot ar 2016.gadu, nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.2.1.3.	Nodrošināt atbalstu (tai skaitā izglītojošu, informējošu) Latvijas skolu administrācijai, pedagogiem, skolēniem, un vecākiem situācijās, kad bērniem nav pietiekamas latviešu valodas prasmes, lai iekļautos klasē atbilstoši savam vecumam	Ik gadu	IZM, pašvaldības	Nodrošināts atbalsts izglītības procesā iesaistītajām personām							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.2.1.4.	Atbalsta nodrošināšana pedagogiem, kuri māca latviešu valodu bērniem mazākumtautību pirmsskolas izglītības iestādēs	Ik gadu	IZM	Nodrošināts atbalsts							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.2.1.5.	Latviešu valodas kursi mazākumtautību skolotājiem un profesionālās kompetences pilnveidei ¹⁵⁹ (nepieciešamības gadījumā mazākumtautību skolotāji, kuri vēlas strādāt skolās ar latviešu mācību valodu)	Ik gadu	IZM	Mazākumtautību skolotāji apmeklējuši latviešu valodas kursus profesionālās pilnveides nolūkos							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros

¹⁵⁹ Pasākums saskaņā ar Valsts valodas politikas pamatnostādņēm 2005.–2014.gadam.

2.2.1.6.	Latviešu valodas apguves portāla izveide	Ik gadu, sākot ar 2013.	IZM, ĀM, KM	<p>2013.gadā portāla "Māci un mācies latviešu valodu", elektroniskās vārdnīcas ePupa, latviešu valodas apguves disku, mācību līdzekļa latviešu valodas kā svešvalodas apguves izveide un tālmācības sistēmas izveide pedagogu tālākizglītībā.</p> <p>2013. un 2014.gadā portāla pilnveide, materiālu nodrošinājums (arī elektroniskie), metodiskas konsultācijas skolotājiem, tālmācības sistēmas izveide un nodrošināšana</p>	0	50 000	0	50 000	0	50 000	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.2.1.7.	Diasporas nedēļas nogales skolu skolotāju darba atzīšana kopējā darba stāžā	2012.–2013.	KM, LM, IZM, ĀM,	2012.gadā notikusi diskusija par iespējamiem skolotāju atalgojuma modeļiem. Veikti pasākumi atbilstoši diskusijas rezultātiem								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.2.1.8.	Latviešu valodas apmācība nepilsoņiem (latviešu valodas apmācība var notikt kompleksi ar citiem integrācijas pasākumiem, kā arī atbilstoši noteiktam vecumam)	Ik gadu	KM, SIF, IeM, ĀM	Nepilsoņiem nodrošināta iespēja apgūt latviešu valodu, tādējādi sagatavojoties naturalizācijas eksāmenam un apgūstot citas integrācijai svarīgas prasmes un zināšanas								2012–2015: ETVVPPF. 2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.2.1.9.	Latviešu valodas kursi bezdarbniekiem, nodrošinot iespēju apgūt profesionālo darba valodu	Ik gadu	LM	Bezdarbniekiem nodrošināta iespēja apgūt latviešu valdu un kārtot atestācijas eksāmenu								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.2.1.10.	Latviešu valodas apguves sistēmas izveide tām personām, kuras vēlas ieceļot Latvijā (pirms un pēc ieceļošanas), nosakot imigranta līdzatbildību	2013.–2014.	KM, IZM, IeM, ĀM	Izvērtēts tiesiskais regulējums, notikušas diskusijas (2013.), un, ja nepieciešams, pieņemti attiecīgi grozījumi tiesību aktos vai jauni tiesību akti (2014.)								2013–2015: ETVVPPF

2.2.1.11.	Latviešu valodas kursi augstskolu akadēmiskajam personālam un publiskās pārvaldes darbiniekiem profesionālās kompetences pilnveidei un profesionālo pienākumu veikšanai	2013.–2016.	KM, SIF	Projektu ietvaros nodrošināta iespēja pilnveidot profesionālo valodu								Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.2.1.12.	Sadarbībā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldi nodrošināta iespēja latviešu valodas apguvei personām brīvības atņemšanas vietās (personām, kurām tuvojas soda izciešanas termiņa beigas)	2014.–2016.	KM, SIF, TM, IZM	Projektu ietvaros nodrošināta iespēja apgūt latviešu valodu								Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.2.1.13.	Valstīs, kur ir liels latviešu skaits, izveidot latviešu valodas skolotāju darbavietas	2014.	IZM, ĀM, KM	Izvērtēta situācija, lai noteiktu skolu skaitu un iespējas izveidot latviešu valodas skolotāju darbavietas (2013). Izstrādāta stratēģija par latviešu valodas skolotāju nodrošināšanu un pakāpenisku skaita pieaugumu (2014)			90 000*		90 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.2.1.14.	Latviešu valodas funkcionālo līmeņu aprakstu izveide un izdošana. Valodas korpusa pilnveide	2012., 2013.	IZM, LVA	Sagatavoti funkcionālo līmeņu apraksti (elektroniski un papīra formā) 4 prasmēm – klausīšanās, runāšana, lasīšana un rakstīšana. 2012.gads – A1 un A2 līmeņu aprakstu izveide. 2013.gads – B1, B2, C1 līmeņu aprakstu izveide un izdošana (Valodas funkcionālo līmeņu apraksti ir pamats mācību programmu, mācību līdzekļu, pārbaudes un pašpārbaudes uzdevumu izstrādei. Valodas funkcionālo līmeņu apraksts ietver katra valodas prasmes līmeņa funkciju, standartsituāciju aprakstu, leksikas un valodas frāžu	10 000	30 000	0	0	0	0	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros

				apkopojumu, detalizētu valodas prasmju (klausīšanās, lasīšana, runāšana, rakstīšana) raksturojumu, tekstu tipu aprakstus, gramatikas kopsavilkumu, valodas apguves stratēģiju un pieeju aprakstu, valodas lietojuma piemērus u.c.). Valodas korpusa pilnveide (papildinājums ar 1,5 milj. vārdlietojuma formām).								
2.2.1.15.	Latviešu valodas apguves pieejamība Latgales reģionā un latviešu valodas skolotāju pieaugušajiem profesionālās kompetences pilnveide	Ik gadu	IZM, LVA, SIF	<i>Sākot ar 2012.gadu</i> , latviešu valodas apmācība pieejama Ciblā, Zilupē, Ludzā, Daugavpilī, Dagdā, Krāslavā, tai skaitā nodrošināta latviešu valodas skolotāju profesionālā pilnveide. <i>2012.gadā</i> latviešu valodas apguvi uzsākušas 1600 personas, bet <i>2013. un 2014. gadā</i> katru gadu 1500 personas. Apmācību nodrošināšanai sagatavoti metodiskie materiāli un sniegts atbalsts latviešu valodas skolotājiem	143 000 (SIF) 20 000 (LVA)	24 000 (LVA)	132 000 (SIF)	30 000 (LVA)	132 000 (SIF)	30 000 (LVA)	132 000 (SIF)	Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.2.2.	Uzdevums: Attīstīt inovatīvas pieejas latviešu valodas mācīšanā											
2.2.2.1.	Pasākumi: Valodas mācīšanas kursi nacionālās apraides TV (piemēram, leļļu teātra raidījums, speciālas programmas pusaudžiem), radio, studentu radio	Ik gadu	KM, IZM	Nodrošināta iespēja mācīties latviešu valodu ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību								2012–2015: ETVVVPF
2.2.2.2.	Latviešu valodas runātāju klubu izveides veicināšana un to darbības atbalstīšana (jo sevišķi latviešu diasporā un skolās ar	Ik gadu	KM, SIF, IZM, ĀM	Īstenoti projekti, kas vērsti uz runātāju klubu attīstību								2012–2015: ETVVVPF

	mazākumtautību mācību valodu)											
2.2.2.3.	Vasaras skolas programmu atbalstīšana un attīstīšana (3 x 3 un 2 x 2 modeļi u.c.) Latvijā un Eiropā, arī citos lielākajos latviešu diasporas centros	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, IZM, ĀM,	Atbalstīti vasaras skolu un nometņu projekti								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros, IZM esošā budžeta ietvaros
2.2.2.4.	Brīvprātīgo latviešu valodas skolotāju tīkla attīstība (pirmsskolas izglītības iestādēs, skolotāju palīgi skolās, valodas mācīšana mājās)	Ik gadu	KM, SIF, IZM, ĀM	Atbalstīti projekti, kas sekmē brīvprātīgo kustības atbalstīšanu latviešu valodas mācīšanā								2012–2015: ETVVVPF 2013–2016: EEZ finanšu instruments
2.2.3.	Uzdevums: Nodrošināt metodisko atbalstu pedagogiem											
2.2.3.1.	Pasākumi: Atbalsta nodrošināšana pedagogiem, kuri strādā ar bērniem, kuriem ir atšķirīgs latviešu valodas prasmes līmenis (tai skaitā latviešu skolu pedagogiem)	Ik gadu, sākot ar 2013.	IZM, KM	2013.gadā nodrošināts atbalsts pedagogiem darbam lingvistiski neviendabīgā vidē	0	34 000	0	57 500	0	52 000	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. 2012–2015: ETVVVPF
2.2.3.2.	IZM sadarbībā ar KM sagatavo latviešu valodas apguves metodisko bāzi darbā ar romu bērniem (bērniem, kuriem latviešu valodas prasmes nav pilnīgas)	2012., atjaunota pēc nepieciešamības	IZM, KM	Nodrošināts metodiskais atbalsts pedagogiem, kuri strādā ar romu bērniem un skolēniem ar nepietiekamām latviešu valodas prasmēm								2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, IZM piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.3.	Pamatnostādnēs definētais politikas mērķis: Nostiprināt latvisko kultūrtelpu kā sabiedrību saliedējošu pamatu un veicināt piederību kultūrtelpai lokālajā, nacionālajā un Eiropas līmenī											
2.3.1.	Uzdevums: Veidot izpratni par latvisko kultūrtelpu kā kulturāli											

	daudzveidīgu un iekļaujošu											
2.3.1.1.	Pasākumi: Izglītojoši informatīvi materiāli (internetā un drukātā veidā) par latvisko kultūrtelpu un tās popularizēšanas pasākumi, akcentējot latviskās kultūrtelpas daudzveidību, atvērtību citu kultūru pienesumam pagātnē un mūsdienās	Ik gadu	KM, IZM	Izdoti vismaz 2 informatīvi materiāli gadā. Noticis vismaz 1 pasākums gadā								VKKF piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros, piemēram, VKKF budžeta dotāciju mērķprogrammas ietvaros
2.3.1.2.	Latviskās kultūrtelpas vēstnieku (dažādas etniskas izcelsmes izcilu radošo personību un sportistu, kas jūtas piederīgi latviskajai kultūrtelpai) piesaistīšana latviskās kultūrtelpas popularizēšanai dažādās auditorijās (skolās, plašsaziņas līdzekļos u.c.)	Regulāri	KM, KNMC	2012.gadā izpētīts iespējamo interesentu atbalsts un izvērtēts pasākuma īstenošanas mehānisms. Sagatavots metodiskais materiāls ar 3 apmācības moduļiem, 50 lapaspuses. Sagatavoti 10 apmācītāji. Veikta labās gribas vēstnieku atlase. 2013.gadā apmācīti 50 labas gribas vēstnieki. 2014.gadā labas gribas vēstnieki sagatavojuši un īstenojuši 6 pilotprojektus	5 000	0	5 000	0	5 000	0	5000	Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.3.1.3.	Latvijas mazākumtautību kultūrvēsturiskās atmiņas restaurēšana: atbalsts bērnu un skolu jaunatnes aktivitātēm, kas apzina un popularizē mazākumtautību kultūras pienesumu latviskajā kultūrtelpā (sk. 2.3.1.4.)	Ik gadu	IZM, KM	Ik gadu sarīkots konkurss skolām								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros

2.3.1.4.	Ikgadējas mazākumtautību dienas tradīcijas iedibināšana un attīstīšana. Programmas "Latvijas NVO fonds" ietvaros atbalsts mazākumtautību savpatnības saglabāšanai un starpkultūru dialoga attīstībai: 1) ikgadēju Mazākumtautību dienu un festivāla iedibināšana (nedēļas festivāls, kurā piedalās gan izcili mazākumtautību profesionālās mākslas, gan amatiermākslas pārstāvji), kas sekmē dažādu tautību sadarbību un kultūru sapratni; 2) atbalsta programma mazākumtautību organizācijām kultūras un etniskās identitātes saglabāšanai un starpkultūru dialoga ar latviešiem veidošanai (papildus sk. 1.2.4.2.)	Ik gadu	KM, SIF, pašvaldības	2012.gadā izvērtēti priekšlikumi koncepcijas izstrādei un, ja nepieciešams, sagatavota koncepcija. 2013.gadā Latvijas mazākumtautību popularizēšanas nolūkā organizētas izstādes un amatieru teātra izrādes, kā arī citi kultūras pasākumi, kur pasākumu kopums veido festivālu. 2013. un 2014.gadā atbalstīti pieci projekti katru gadu. Projektu ietvaros atbalstītas šādas aktivitātes: • atbalsts mazākumtautību kultūras pasākumu rīkošanai un mazākumtautību tradīciju kopšanai, iesaistot plašāku sabiedrību; • pētījumi par savas tautības vēsturi, kultūras un garīgo mantojumu, kā arī etnopedagoģijas pasākumi; • informācijas izplatīšana valsts valodā un mazākumtautību valodās par etniskās grupas un Latvijas kultūru un vēsturi; • atbalsts pasākumiem izpratnes veicināšanai par mazākumtautību kultūru, tradīcijām un reliģiju, kā arī par sabiedrības etniskās integrācijas jautājumiem; • līdzdalība citu organizāciju vai institūciju rīkotajos pasākumos mazākumtautību biedrību un nodibinājumu darbības pilnveidošanai un attīstībai	0 (KM) 0 (SIF)	15 000 (KM) 38 500 (SIF)	0 (KM) 0 (SIF)	15 000 (KM) 38 500 (SIF)	0 (KM) 0 (SIF)	15 000 (KM) 38 500 (SIF)	Nepieciešams papildu budžeta finansējums. 2013–2016: EEZ finanšu instruments
2.3.1.5.	Mazākumtautību portāla izveide	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM	2013.gadā izstrādāta portāla koncepcija. 2014. gadā nodrošināta portāla uzturēšana	0	40 000	0	30 000	0	30 000	Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.3.1.6.	Diskusijas par izvēles brīvību ierakstīt pasē tautību saskaņā ar atvērtās latvietības	2012., 2013.	KM, IeM, TM	2012.gadā notikušas diskusijas. Ja nepieciešams, pieņemti grozījumi Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likumā							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros

	principu											
2.3.2.	Uzdevums: Nodrošināt pieejamību kultūras mantojumam un profesionālajai mākslai											
2.3.2.1.	Pasākumi: Īpašu programmu un pasākumu piedāvājums muzejos, teātros, koncertorganizācijās, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, pašvaldības	Piedāvātas muzeju programmas, koncertprogrammas, teātra izrādes, pasākumi LNB		0	300 000	0	300 000			No 2013.gada nepieciešams papildu valsts budžeta finansējums
2.3.2.2.	Filmu un izrāžu titrēšana latviešu valodā	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, NKC	Nodrošināta titrēšana M.Čehova Rīgas Krievu teātrī, LNO u.c., titrētas vismaz 20 filmas		0	30 000	0	30 000			Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.3.3.	Uzdevums: Visas sabiedrības līdzdalība tautas mākslas kustībā un Dziesmu un deju svētku procesā, atbalsts mazākumtautību māksliniecisko kolektīvu darbībai											
2.3.3.1.	Pasākumi: Atbalsts mazākumtautību kultūras aktivitātēm un līdzdalībai tautas mākslas kustībā	Ik gadu	KNMC, KM	2012.gadā veikti sagatavošanās darbi dalībai svētkos. Mazākumtautības piedalās Dziesmu un deju svētkos, iekļaujoties tautas mākslas kolektīvu kustībā un īstenojot atsevišķu mazākumtautību kultūras programmu; atbalsts mazākumtautību kultūras dienām, metodiskais atbalsts repertuāru apguvē. Sagatavota TV video-dienasgrāmata par svētku norisi		0	7752					Nepieciešams papildu budžeta finansējums. No Vispārējo Dziesmu un deju svētkiem papildus piešķirtā valsts budžeta
2.3.3.2.	Atbalsts latviešiem ārzemēs dalībai Dziesmu un deju	Ik gadu	KNMC, KM, ĀM	2012.gadā sagatavoti un izdoti mācību metodiskie materiāli folkloras kopām un notikusi	27 000	0	25113	0	27 000	0	27 000	2012.gadā finansējums no valsts

	svētkos Latvijā			<p>nometne ar lektoru un meistarklašu vadītāju dalību.</p> <p>2013.gadā nodrošinātas 20 ārzemju latviešu kolektīvu naktsmītņu un ēdināšanas izmaksas svētku laikā Rīgā.</p> <p>2014.gadā nodrošināts metodiskais atbalsts diasporas latviešu amatiermākslas kolektīviem (25) un nometne kolektīvu vadītājiem Latvijā – nodrošināts metodiskais atbalsts diasporas latviešu amatiermākslas kolektīviem (25)</p>								<p>budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem". Nepieciešams papildu budžeta finansējums.</p> <p>No Dziesmu un deju svētkiem papildus piešķirtā valsts budžeta</p>
2.3.4.	Uzdevums: Nostiprināt latgaliešu rakstu valodas lomu Latgales reģiona kultūrtelpā											
2.3.4.1.	Pasākumi: Iespēju nodrošināšana apgūt latgaliešu rakstu valodu reģiona skolās (metodiskais atbalsts, pedagogu un mācību materiālu sagatavošana u.c.)	Ik gadu, sākot ar 2013.	IZM (LVA), KM	2013.gadā Latgales latviešu (latgaliešu) rakstu valodas interaktīvās ābece izstrāde		10 000						Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.3.4.2.	Atbalsts latgaliešu rakstu valodas izplatībai reģiona kultūrtelpā (izdevējdarbība, plašsaziņas līdzekļi, teātra izrādes). Atbalsts projektiem konkursa veidā no VKKF Latgales programmas	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, NEPLP	Īstenoti vismaz 2 pasākumi gadā		0	30 000	0	30 000	0	30 000	Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.3.4.3.	Raidījumi latgaliešu valodā Latvijas Radio un Latvijas Televīzijā	Regu-lāri	NEPLP	Latvijas Radio ik nedēļu skan raidījums par Latgali un tās kultūru latgaliski.	2250	32 800	0	7800	0	7800	0	Piešķirto budžeta līdzekļu

				2013.gadā izglītojošs, latgaliski (Latgales latviešu valodā) skanošs ikmēneša raidījums Latvijas Televīzijā							ietvaros
2.3.5.	Uzdevums: Atbalsts mazākumtautību, tai skaitā romu, etniskās, lokālās un Eiropas identitātes un kultūras saglabāšanai un attīstībai. Valsts dotācijas projektu konkursa ietvaros	2014., 2016.	KM					50 000*			VKKF piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros; nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.3.5.1.	Pasākumi: Atbalsts mazākumtautību aktivitātēm Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanā, tai skaitā iekļaušana nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, KNMC	Mazākumtautību nemateriālās kultūras mantojums iekļauts kopējā sarakstā							2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, nepieciešams papildu budžeta finansējums VKKF
2.3.5.2.	Atbalsta mehānisma izveide romu kultūras identitātes (tradīcijas, dzīvesveids, etnogrāfija) saglabāšanai un popularizēšanai	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF	Atbalstītas romu NVO							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.3.6.	Uzdevums: Kultūrizglītības potenciāla efektīva izmantošana sabiedrības saliedēšanai										
2.3.6.1.	Pasākumi: Pētījums par kultūrizglītības sistēmas potenciālu integrācijas veicināšanai	2014.	KM								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros

2.3.6.2.	Kopīgas kultūras aktivitātes dažādās etniskas piederības bērniem un jauniešiem formālās un neformālās izglītības ietvaros	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, KNMC, IZM, NEPLP, pašvaldības	Notikušas 3 aktivitātes gadā							2013–2016: EEZ finanšu instruments. Sākot ar 2017.gadu, valsts un pašvaldību finansējums, VKKF
2.3.6.3.	Labās prakses popularizēšana	2013.–2016.	KM, IZM, NEPLP, pašvaldības	Popularizēta labā prakse							2013–2016: EEZ finanšu instruments
2.3.7.	Uzdevums: Tradicionālās kultūras lomas stiprināšana latviskās dzīves telpas veidošanā										
2.3.7.1.	Pasākumi: Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma saraksta izveide, motivējot un izglītojot vietējās pašvaldības savu tradicionālo vērtību saglabāšanā un tradicionālās kultūras lietpratēju zināšanu un prasmju tālāknodošanā. Darbavietas izveide Nemateriālā kultūras mantojuma centrā. Plānoti atbildības izdevumi un kapitālie izdevumi – materiāltehniskais aprīkojums – Ls 10 000; izglītojošie un informatīvie pasākumi – Ls 10 000	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, KNMC	2013.gadā izveidotas darbavietas Nemateriālā kultūras mantojuma centrā			20 000*		10 000*		Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.3.7.2.	Starptautiskā folkloras festivāla "Baltica"	2012., 2015.,	KNMC	2013. un 2014.gadā notiks pasākumi, tai skaitā semināri, ar			3 000*		3 000*		Nepieciešams papildu

	norises nodrošināšana. 2013. un 2014.gadā – pasākumi, tai skaitā semināri, ar Baltijas valstu pārstāvju piedalīšanos	2018.		Baltijas valstu pārstāvju piedalīšanos)								du budžeta finansējums (VKKF)
2.3.7.3.	Projekts "Atrodi savu meistaru" Latvijas pašvaldībās. Projekta izmaksas: materiāltehniskās izmaksas, atlīdzības izdevumi prasmju nesējiem – meistariem par apmācības procesa vadīšanu, prasmju dokumentēšana, metodikas pieejamības nodrošināšana, digitāli produkti un/vai iespieddarbi, reklāmas izdevumi	Ik gadu, sākot ar 2012.	KNMC sadarbībā ar pašvaldībām	Tradicionālās kultūras meistardarbnīcas vienlaikus visos Latvijas novados			40 000*		40 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums (VKKF)
2.3.7.4.	Atbalsts latviešu un mazākumtautību folkloras kolektīvu aktivitātēm	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, KNMC sadarbībā ar pašvaldībām	Notiks vismaz 1 pasākums katrā no 5 plānošanas reģioniem			10 000*		10 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums (VKKF)
2.3.7.5.	Kultūras pieejamības veicināšana Latgales plānošanas reģionā	Ik gadu	KM, VKKF	Ik gadu atbalstīti līdz 10 projektiem, kas vērsti uz Latgales kultūras attīstību un Latvijas profesionālās kultūras pieejamību	22 000	0	22 000	0	22 000	0	22 000	2012.gadā finansējums no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem". Nepieciešams papildu budžeta finansējums (VKKF)
2.3.7.6.	Jaunu grāmatu un citu	Ik gadu	KM,	2012.gadā 1 iepirkums,	100 000	0	150 000	0	200 000	0	200 000	Nepiecie-

	izdevumu iegāde publiskajām bibliotēkām		LNB	2013.gadā 3 iepirkumi, 2014. un 2015.gadā 4 iepirkumi. Pašvaldību bibliotēku kapacitātes stiprināšana, grāmatu un izdevumu iegāde							šams papildu budžeta finansējums (LNB)
2.3.8.	Uzdevums: Eiropas dimensijas stiprināšana Latvijas kultūrtelpā										
2.3.8.1.	Pasākumi: Eiropas kultūras mantojuma un laikmetīgās kultūras daudzveidības aktīvāka reprezentācija latviskā kultūrtelpā	Ik gadu	KM	Īstenoti vismaz 10 projekti gadā							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros; EK programma "Kultūra" un "Eiropa pilsoņiem"
2.3.8.2.	Līdzdalība Eiropas kultūras tīklos un norisēs (Eiropas mantojuma zīme, Eiropas kultūras galvaspilsēta, Eiropas Savienības kultūras atbalsta programmas u.c.)	Ik gadu	KM	Latvijas līdzdalība projektos ārvalstīs (vismaz 10 projektos ik gadu). Īstenots projekts <i>Rīga – 2014.gada Eiropas kultūras galvaspilsēta</i>							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros (VKKF); finansējums Eiropas kultūras galvaspilsētas projektam <i>Rīga – 2014.gada Eiropas kultūras galvaspilsēta</i> piešķirto līdzekļu ietvaros
2.4.	Pamatnostādnes definētais politikas mērķis: Nostiprināt ārzemēs dzīvojošo latviešu latvisko identitāti un piederību Latvijai										
2.4.1.	Uzdevums: Veicināt ārzemju latviešu bērnu un jauniešu piederību Latvijai un latvisko										

	tradīciju apguvi											
2.4.1.1.	Pasākumi: Kultūras tradīciju un pilsoniskās audzināšanas metodikas izstrāde ārzemju latviešu bērniem, kuri dzīvo jauktās ģimenēs un/vai arī latviešu valodu apgūst kā otro valodu ¹⁶⁰	2013.	IZM, ĀM	2012.gadā izstrādāta kultūras tradīciju un pilsoniskās audzināšanas metodika ārzemju latviešu bērniem (pirmsskolas vecuma bērniem), 2013.gadā metodika bērniem vecumā no 7 līdz 11 gadiem								Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.4.1.2.	Atbalsts latviešu nedēļas nogales skolas izveidei un darbībai lielākajos diasporas centros ¹⁶¹	Ik gadu	IZM (LVA), ĀM, KM, SIF	Nodrošināts atbalsts latviešu skolām un latviskai izglītībai ārvalstīs, tai skaitā: 1) mācību satura izstrāde valodai, literatūrai, folklorai, kultūrai; mācību metodiskie līdzekļi; diasporas skolotāju tālākizglītība; diasporas vecāku izglītošana; 2) atbalsts nedēļas nogales skolām ārvalstīs (daļējs līdzfinansējums). Nedēļas nogales skolas saņem daļēju finansiālu atbalstu savas darbības nodrošināšanai. Tiek nodrošināta Latvijas pedagogu nokļūšana uz ES valstīm un Krieviju, lai izglītotu nedēļas nogales skolu skolotājus. Tiek nodrošinātas regulāras Latvijas politikas veidotāju vizītes uz ES valstīm un Krieviju. 2013.gadā notiek darbs pie mācību satura izstrādes (latviešu valodas, literatūras, folkloras un kultūras jomā). Tiek nodrošināta diasporas skolotāju tālākizglītība un notiek diasporas vecāku izglītošana		144 000 (IZM) 10 000 (ĀM)		94 500 (IZM) 10 000 (ĀM)		100 000 (IZM) 10 000 (ĀM)		Piešķirtā budžeta ietvaros
2.4.1.3.	Regulāri pedagoģiskās pieredzes apmaiņas pasākumi nedēļas	Ik gadu, sākot ar 2013.	IZM (LVA), KM, SIF,	Nodrošināti pedagoģiskās pieredzes apmaiņas pasākumi nedēļas nogales skolas skolotājiem			30 000*		50 000*			Nepieciešams papildu budžeta

¹⁶⁰ Pasākums saskaņā ar Valsts valodas politikas pamatnostādņēm 2005.–2014.gadam.

¹⁶¹ Pasākums saskaņā ar Valsts valodas politikas pamatnostādņēm 2005.–2014.gadam.

	nogales skolas skolotājiem. Pieredzes apmaiņas programmas izstrāde – Ls 1 000; organizācijas izdevumi (organizatoriskais darbs, materiāli, publicitātes izdevumi) – Ls 5 000; pieredzes braucienu izmaksas – Ls 2000 x 12 (skolotāji) = Ls 24 000; 2014.gadā skolotāju skaits palielinās līdz 20 cilvēkiem		ĀM,									finansējums
2.4.1.4.	Bērnu un jauniešu konkursi, kur galvenā balva būtu brauciens uz Latviju	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, SIF, ĀM, IZM	Noticis vismaz viens konkurss katru gadu		0	15 000	0	15 000	0	15 000	Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.4.2.	Uzdevums: Latviešu kultūras pieejamība diasporas centros (Latvijas profesionālās kultūras un mākslas pieejamības nodrošināšana – koncerti, viesizrādes, izstādes)	Ik gadu	KM, ĀM	Ik gadu nodrošināts atbalsts vismaz piecu Latvijas kultūras pasākumu parādīšanai valstīs, kur mīt skaitliski visvairāk latviešu (projektu konkurss)	20 000	20 000	0	0	20 000 (salied. progr.) 100 000* (saskaņā ar Rīcības plānu)	0	20 000	2012. un 2013.gadā piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.4.3.	Uzdevums: Ārzemju latviešu saiknes stiprināšana ar Latviju											
2.4.3.1.	Pasākumi: Ārzemju latviešu jauniešu nodarbinātības veicināšana Latvijā vasaras periodā	Ik gadu, sākot ar 2015.	KM, ĀM, IZM, LM									Nepieciešams papildu budžeta finansējums
2.4.3.2.	Atbalsts starpvalstu skolēnu/studentu viesģimeņu apmaiņas programmām (starp ārzemju un Latvijas	Ik gadu, sākot ar 2014.	KM, IZM, ĀM						50 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums

	latviešiem). 50 bērnu apmaiņa (ceļa izdevumi, vīza, 2 nedēļu dzīvošana, dienas nauda) x Ls 1000 – Ls 50 000											
2.4.3.3.	Komunikācijas platformas izveide un uzturēšana ārzemju latviešiem (informācija par repatriāciju, pilsonības iegūšanu, pilsoniskās līdzdalības formām, pakalpojumiem, izglītības sistēmu, nodarbinātību, Latvijai nepieciešamo profesiju datubāzi u.c.). Ārvalstīs dzīvojošo Latvijai piederīgo profesionāļu datubāzes izveide	Ik gadu, sākot ar 2012.	ĀM, KM	2013.gadā izveidota datubāze. 2012.–2014.gadā izveidota interneta platforma komunikācijai ar tautiešiem ārvalstīs, izveidojot pastāvīgu saikni caur dažādām vietnēm internetā (piemēram, www.latviansonline.com , www.draugiem.lv , Latvijas lapa Facebook portālā, www.latvija.lv un citas vietnes), kas ietver šādas aktivitātes: 1) aktivizēt komunikāciju ar aizbraukušajiem latviešiem par darba iespējām Latvijā; 2) regulāri veidot Ministru prezidenta un ārlietu ministra tiešās pārraides vai videopārraides ārvalstīs dzīvojošajiem latviešiem par situāciju mūsu valstī; 3) izcelt piemērus par latviešiem, kas ārvalstīs mācās vai strādā, lai celtu savu kvalifikāciju, un pēc tam atgriežas Latvijā, lai turpinātu savu dzīvi šeit. Par šiem stāstiem ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību tiek informēti ārvalstīs dzīvojošie latvieši	14 181	24 484	0	24 484	0	24 484	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.4.3.4.	Repatriantiem sniegtās atbalsta, tai skaitā materiālās palīdzības sistēmas, pārskatīšana	Ik gadu	IeM, TM, KM, Ā	2012.gadā izvērtētas iespējas paplašināt repatriantiem sniegtā atbalsta apjomu esošo tiesību aktu ietvaros. 2013.gadā nepieciešamības gadījumā veikti attiecīgi grozījumi tiesību aktos								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. 2012–2015: ETVVPF
2.4.4.	Uzdevums: Dialoga uzturēšana starp Latviju un ārzemju latviešiem											

2.4.4.1.	Pasākumi: Izvērtēt iespējas un noteikt par valsts un ārzemju latviešu organizāciju dialoga uzturēšanu un veicināšanu atbildīgo institūciju	2012.	ĀM, KM, IZM	Veikts situācijas izvērtējums Noteikta institūcija, kas veicina dialogu starp valsts un ārzemju organizācijām								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.4.4.2.	Memorandu noslēgšana starp Latvijas valdību un latviešu diasporas valstu valdībām par atbalstu ārzemju latviešu kultūras un izglītības attīstībai ¹⁶²	2012.	ĀM, KM, IZM	Noslēgti memorandi starp Latvijas valdību un latviešu diasporas valstu valdībām par atbalstu ārzemju latviešu kultūras un izglītības attīstībai								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.4.4.3.	Ministru prezidenta un nozares ministru darba vizītes uz valstīm, kurās ir liels nodarbināto latviešu skaits, lai stāstītu par situāciju Latvijā un aicinātu atgriezties	Ik gadu	ĀM, VK	Ik mēnesi darba vizīšu ietvaros nozares ministri tikušies ar ārzemēs dzīvojošajiem latviešiem								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.4.5.	Uzdevums: Situācijas izpēte par iedzīvotāju migrāciju											
2.4.5.1.	Pasākumi: Veikts pētījums par ārzemēs dzīvojošo latviešu sociālo situāciju (Eiropā, ASV, Krievijā), vajadzībām, lai uzturētu saikni ar Latviju	2014., 2016., 2018.	KM, ĀM									Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
2.4.5.2.	Veikta situācijas izpēte un sagatavoti priekšlikumi par iedzīvotāju uzskaiti migrācijas procesos	2014.	IeM, KM, ĀM									Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. 2012–2015: ETVVPF

¹⁶² Saskaņā ar Deklarāciju par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību ĀM noteikta kā atbildīgā institūcija latviešu diasporai veltītas programmas izstrādei un īstenošanai. 2011.gada 6.janvārī ir parakstīts Ārietu ministrijas un Pasaules brīvo latviešu apvienības sadarbības memorands.

2.4.5.3.	Pētījums par latviešu trimdas un nesen izbraukušo Latvijas iedzīvotāju mijiedarbību. Pētnieku darbs (4 cilv. x 2 mēn. x Ls 1500) – Ls 12 000; ceļa izdevumi (4 cilv. x 4 reizes x Ls 500) – Ls 8 000; iekšzemes transporta izdevumi (4 cilv. x Ls 2000) – Ls 8 000; izmitināšanas izdevumi – (4 cilv. x 30 dienas x Ls 50) – Ls 6 000; maketēšana un publikošana – Ls 500	2014., 2016., 2018.	KM, ĀM	Veikta situācijas izpēte, un sagatavoti secinājumi un priekšlikumi					34 500*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums
3.	Rīcības virziens mērķa sasniegšanai: SALIEDĒTA SOCIĀLĀ ATMIŅA											
3.1.	Pamatnostādnes definētais politikas mērķis: Nostiprināt uz patiesiem faktiem balstītu un demokrātiskām vērtībām atbilstošu izpratni par Otrā pasaules karu, kā arī padomju un nacistu okupāciju Latvijā											
3.1.1.	Uzdevums: Vēstures skolotāju prasmju uzlabošana, mācot par Latvijas vēsturi Otrā pasaules kara laikā un Latvijas okupāciju											
3.1.1.1.	Pasākumi: Skolu un skolotāju atbalsta programmas izstrāde un ieviešana efektīvai Latvijas okupācijas laika vēstures mācīšanai vispārīgglītojošās skolās	2012., 2013.	IZM, KM, LOM, LNVM, LNA	2012.gadā uzsākta programmas izstrāde. 2013.gadā izstrādāta programma								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
3.1.1.2.	Sadarbībā ar vēstures skolotājiem latviešu un mazākumtautību skolās izstrādāt mācību un metodiskos materiālus,	2012., 2013.	IZM, KM, LOM, LNVM, LNA	2012.gadā uzsākts darbs. 2013.gadā izstrādāti metodiskie materiāli								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros

	tai skaitā audiovizuālos materiālus, efektīvai okupācijas laika vēstures mācīšanai (papildus sk. 3.2.3.2.)											
3.1.1.3.	Vēstures skolotāju pieredzes apmaiņas pasākumi, tai skaitā starptautiskie, lai uzzinātu par labās prakses piemēriem vēstures mācīšanas metodikā	2013.	IZM, KM	2012.gadā Kurzemes un Zemgales mazākumtautību skolu vēstures skolotājiem noorganizēti labās prakses semināri. 2013.gadā Rīgas un Latgales mazākumtautību skolu vēstures skolotājiem noorganizēti labās prakses semināri								2013: EEZ finanšu instruments
3.1.2.	Uzdevums: Skolēnu (tai skaitā mazākumtautību skolēnu) izglītošana par Latvijas okupāciju											
3.1.2.1.	Pasākumi: Nodarbības ar dokumentālo filmu izmantošanu un atklātu diskusiju rīkošana par Latviju Otrajā pasaules karā (9.–12.klašu skolēniem dažādu atbilstoši tematisku filmu vai filmu fragmentu demonstrēšana, atbilstošas – uz diskusiju vadīšanu vērstas – metodikas sagatavošana, piesaistot vēstures speciālistus)	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, LOM, SIF, IZM	2012.gadā izstrādāta programma un atbilstoši metodiskie materiāli nodarbībai "Latvija Otrā pasaules kara laikā". 2013.gadā notikušas 10 izbraukuma vizītes, kurās demonstrētas dokumentālās filmas ar atbilstošām diskusijām. Diskusijas notikušas saskaņā ar izstrādāto metodiku. 2014.gadā notikušas 10 izbraukuma vizītes, kurās demonstrētas dokumentālās filmas ar atbilstošām diskusijām. Diskusijas notikušas saskaņā ar izstrādāto metodiku	0	0	2500	0	2500	0	2500	2012.gadā esošā budžeta ietvaros. 2013.gadā nepieciešams papildu budžeta finansējums. EK programma "Kultūra"
3.1.2.2.	Izbraukuma nodarbības, tai skaitā skolās, par staļiniskajām deportācijām un Latvijas neatkarības iegūšanu un atjaunošanu	Ik gadu, sākot ar 2013.	KM, LOM, SIF, IZM	2013.gadā notikušas 20 izbraukuma vizītes, tai skaitā Rīgā, Daugavpilī, Rēzeknē, Jelgavā, Liepājā. 2014.gadā notikušas 20 izbraukuma vizītes, tai skaitā Rīgā, Daugavpilī, Rēzeknē, Jelgavā, Liepājā	0	0	2500	0	2500	0	2500	Nepieciešams papildu budžeta finansējums. EK programma "Kultūra"
3.1.2.3.	Programmu izstrāde un	Ik gadu	KM, LOM,	2012.gadā uzsākta programmas	8000	10 000	10 000	0	20 000	0	20 000	2012.–

	ieviešana integrētām muzeja nodarbībām, tai skaitā latviešu un mazākumtautību skolām (papildus sk. 3.1.2.1., 3.1.2.2., 3.1.4.2.)		IZM, SIF	izstrāde. 2013.gadā sagatavota ceļojoša izstāde, kas ir uzskates līdzeklis un palīgmateriāls darbā ar skolēniem. Aktualizēta LOM mājaslapa. Sagatavots mācību metodiskais materiāls. 2014.gadā programmas ieviešana un pieejamības nodrošināšana skolēniem no dažādiem Latvijas reģioniem (izbraukuma semināri, skolēnu ceļa izdevumu apmaksā braucienam uz muzeju)							2014.gads valsts budžets. Nepieciešams papildu budžeta finansējums
3.1.3.	Uzdevums: Popularizēt pētījumus par okupācijas laiku, izveidot ekspozīcijas latviešu, krievu, angļu un citās valodās	Ik gadu	KM, LOM, LNA	Izveidotas vismaz 3 izstādes gadā							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
3.1.4.	Uzdevums: Interneta vidē radīt diskusiju platformu par Otro pasaules karu un padomju okupāciju										
3.1.4.1.	Pasākumi: Izveidot un attīstīt diskusiju platformas par Otro pasaules karu un padomju okupāciju	Ik gadu	KM, SIF, LOM, LNA	2012.gadā uzsākts darbs pie LOM mājaslapas (kā diskusijas platformas) pilnveidošanas. 2013.gadā pabeigts darbs pie LOM mājaslapas							Nepieciešams papildu budžeta finansējums
3.1.4.2.	Uzlabot Latvijas Okupācijas muzeja mājaslapu	Ik gadu	KM, LOM, SIF, LNA	Pilnveidota mājaslapa							Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
3.1.5.	Uzdevums: Samazināt patiesiem vēsturiskiem faktiem neatbilstošu interpretāciju izplatīšanu par Latvijas okupāciju un Otro pasaules karu										
3.1.5.1.	Pasākumi: Izveidot vēsturnieku	2014.	KM, LOM,	Izveidota vēsturnieku grupa							Piešķirto

	grupu, kas operatīvi veic nepatiesas informācijas atspēkošanu gan Latvijā, gan starptautiski		LVK, LNA	5 ekspertu sastāvā									budžetu līdzekļu ietvaros
3.1.5.2.	Sabiedriskās domas monitorings par padomju okupācijas un Otrā pasaules kara izpratni	2013., 2017.	KM	Publicētas sabiedriskās domas aptaujas									Piešķirto budžetu līdzekļu ietvaros
3.1.5.3.	Populārzinātniska grāmatu sērija par Latvijas vēsturi krievu valodā	Ik gadu	KM	2012.gadā no latviešu valodas krievu valodā pārtulkota 1 grāmata par Latvijas vēsturi. 2013. un 2014.gadā izdotas 2 grāmatas krievu valodā par Latvijas vēsturi	3000	0	9000	0	9000	0	9000		Nepieciešams papildu budžeta finansējums
3.1.6.	Uzdevums: Popularizēt pētījumus par staļinisma un nacisma mazākumtautību upuriem, veicināt viņu piemiņas saglabāšanu												
3.1.6.1.	Pasākumi: Veikts zinātniskais pētījums par romu iznīcināšanu Otrā pasaules kara laikā	2013.	KM, SIF, LOM, LVK, LNA	Publicēts zinātnisko rakstu krājums latviešu un angļu valodā		0	6 300						Nepieciešams papildu budžeta finansējums. EK programma "Eiropa pilsoņiem"
3.1.6.2.	Zinātniskās konferences par romu un ebreju iznīcināšanu (holokaustu) Otrā pasaules kara laikā	2014., 2016., 2018.	KM, SIF, LVK, LNA										Piešķirto budžetu līdzekļu ietvaros. EK programma "Eiropa pilsoņiem"
3.1.6.3.	Veicināt staļinisma upuru pieminēšanu mazākumtautību vidū	Ik gadu	KM, SIF, LOM, LNA	2012.gadā sākt darbu pie vienotas staļinisma upuru piemiņas vietu interaktīvās kartes izstrādes									Piešķirto budžetu līdzekļu

	Latvijas novados											ietvaros. EK programma "Eiropa pilsoņiem"
3.2.	Pamatnostādnes definētais politikas mērķis: Veicināt Latvijas lokālās un eiropeskās vēstures apzināšanu, izpēti un izpratni											
3.2.1.	Uzdevums: Atmiņu politikas plānošana											
3.2.1.1.	Pasākums: Izstrādāt Latvijas atmiņu politikas plānošanas dokumentu	Sākot ar 2013.	KM, LVK, ĀM, IZM, LNA	Izstrādāts un MK apstiprināts politikas plānošanas dokuments. Atbalsts sociālās atmiņas pētniecībai (līdzfinansējums Latvijas Universitātes Sociālās atmiņas pētniecības centra ekspertu darba, materiālu un priekšlikumu atmiņu politikas izstrādei sagatavošanai). Ik gadu veikta iedzīvotāju socioloģiskā aptauja un noskaidrots viedoklis par sabiedrību šķērsošiem sociālās atmiņas jautājumiem, tai skaitā 2013.gadā veikta vēstures skolotāju un skolēnu aptauja. 2014.gadā – organizēta konference par sociālo atmiņu šķērsošajiem un vienojošajiem notikumiem un rituāliem. Nodrošināta sociālās atmiņas pētnieku līdzdalība valsts atmiņu politikas veidošanā	5000	2 500	2 500	0	7000	0	7000	2013.gadā piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. Nepieciešams papildu budžeta finansējums
3.2.2.	Uzdevums: Novadu vēstures izpētes atbalstīšana											
3.2.2.1.	Pasākumi: Atbalstīt privātās iniciatīvas veidot vēstures muzejus Latvijas novados (piemēram, izveidot Latvijas novadu vēstures portālu)	2014.	KM						30 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums
3.2.2.2.	Skolēnu iesaistīšana	Ik gadu	KM, IZM,	Vēstures stundu ietvaros atbalstītas								Piešķirto

	iedzīvotāju atmiņu pierakstīšanā, ekspedīciju organizēšana uz svarīgākajām novada vēsturiskajām vietām (sk. 1.1.2.1.)		pašvaldības	skolēnu ekspedīcijas vispārīgglītojošās skolās								budžeta līdzekļu ietvaros
3.2.3.	Uzdevums: Popularizēt Latvijas vēsturi kā daļu no Eiropas kopējās vēstures											
3.2.3.1.	Pasākumi: Dokumentālu īsfilmu veidošana izglītojošiem mērķiem par konkrētiem Latvijas vēstures jautājumiem. Filmas scenārijs – producēšanas, uzņemšanas izdevumi	Ik gadu, sākot ar 2014.	KM, LNVM, NKC						30 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums
3.2.3.2.	Sagatavot viegli uztveramu un ilustrētu Latvijas vēstures skaidrojumu latviešu, krievu un angļu valodā (papildus sk. 1.3.2.2.)	Ik gadu	KM	Sagatavots viens ilustrēts materiāls (katru gadu) trešo valstu pilsoņiem un plašākai sabiedrībai, tai skaitā mazākumtautību skolu skolotājiem un skolēniem vispārējā pamatizglītībā. 2012.gads: mazākumtautību skolotājiem un skolēniem viegli uztverams mācību līdzeklis, skolotāju grāmata un skolēnu grāmata – vispārējā pamatizglītībā. Drukātais un audiovizuālais materiāls. Grāmatas izmantošana mācību procesā, mācot sociālās zinības un Latvijas vēsturi. 2013.gads: 1) divu grāmatu tulkošana no latviešu valodas krievu valodā; audiovizuālā materiāla subtitru sagatavošana krievu valodā; 2) grāmatas drukāšana krievu valodā 1000 eksemplāru metienā katrai grāmatai, kopā 2000	10 000	10 000	0	0	10 000	0	10 000	2012. un 2013.gadā piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros. Nepieciešams papildu budžeta finansējums. 2012–2015: ETVVPF. Valsts budžets

				<p>eksemplāru. Grāmatu (krievu valodā) rediģēšana un maketēšana; 3) DVD producēšana, kopā 1000 eks.; 4) izbraukuma metodiskie semināri par materiāla popularizēšanu uz skolām ar mazākumtautību mācību valodu – Rīgā, Daugavpilī, Liepājā, Ventspilī, Jelgavā un Rēzeknē. Mērķa grupa – sociālo zinību un vēstures skolotāji mazākumtautību skolās. Ceļa izdevumi, kafijas pauzes. 2014.gads: 1) divu grāmatu tulkošana no latviešu valodas angļu valodā; audiovizuālā materiāla subtitru sagatavošana angļu valodā; 2) grāmatas drukāšana angļu valodā 1000 eksemplāru metienā katrai grāmatai, kopā 2000 eksemplāru. Grāmatu (angļu valodā) rediģēšana un maketēšana; 3) DVD producēšana, kopā 1000 eks.; 4) izbraukuma metodiskie semināri par materiāla popularizēšanu uz skolām ar mazākumtautību mācību valodu – Rīgā, Daugavpilī, Liepājā, Ventspilī, Jelgavā un Rēzeknē. Mērķa grupa – sociālo zinību un vēstures skolotāji mazākumtautību skolās. Ceļa izdevumi, kafijas pauzes</p>							
3.2.3.3.	Izveidot interneta vidē pieejamus videomateriālus par dažādos gadsimtos Latvijas teritorijā dzīvojušām vēsturiskām personībām, kas simbolizē eiropieško kultūru.	Ik gadu, sākot ar 2014.	KM, LNVM, LNMM					4 000*			Nepieciešams papildu budžeta finansējums

	Materiālu sagatavošana/dizains – 4 000 latu											
3.2.3.4.	Iedibināt atzinības zīmes represēto glābējiem	Ik gadu	KM, LOM, LNA	Godināti represēto glābēji								Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros
3.2.4.	Uzdevums: Latvijas valstiskuma stiprināšana (kultūrizglītojoši, starpdisciplināri pasākumi, izstādes un publisku lekciju sērija par Latvijas amatpersonām laikposmā no 1918.gada līdz 1940.gadam un to ieguldījumu neatkarīgas valsts veidošanā, iesaistoties izcilām personībām, tai skaitā no publiskās pārvaldes un pilsoniskās sabiedrības)	Ik gadu	VK	Katru gadu tiek noorganizēti 5 pasākumi un viena publiskā lekcija/izstāde	3000	3000	0	3000	0	0	0	Piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros

	2012	2013		2014		2015	
	Piešķirtais finansējums latos	Piešķirtais finansējums latos	Nepieciešamais papildu finansējums latos, lai pasākumus īstenotu plašākā apmērā	Piešķirtais finansējums latos	Nepieciešamais papildu finansējums latos, lai pasākumus īstenotu plašākā apmērā	Piešķirtais finansējums latos	Nepieciešamais papildu finansējums latos, lai pasākumus īstenotu plašākā apmērā
Pavisam kopā nepieciešamais finansējums tai skaitā:	928 147	1105 381	1496 765	769 362	1832 000	782 375	1502 000
Aizsardzības ministrija	105 267	201 585	0	230 566	0	246 579	0
Ārlietu ministrija	14 181	34 484	0	34 484	0	34 484	0
Izglītības un zinātnes ministrija	111 227	292 000	0	232 000	0	232 000	0
Kultūras ministrija	275 200	87 500	809 765	0	952 500	0	622 500
Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome	156 772	294 312	295 000	269 312	295 000	269 312	295 000
Sabiedrības integrācijas fonds	247 500	192 500	392 000	0	584 500	0	584 500
Valsts kanceleja	18 000	3 000	0	3 000	0	0	0

10. Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas institucionālais ietvars un galvenās atbildības

KM ir atbildīgā par nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas koordināciju valstī. Ņemot vērā horizontālo politiku pieaugušo nozīmi ES, kāda ir arī nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politika, svarīgi attīstīt institucionālo ietvaru ne tikai sabiedrības integrācijas politikas izstrādei, bet arī tās īstenošanai. Galvenās iesaistītās ministrijas, kuru kompetencē ir jautājumi, kas skar nacionālo identitāti un sabiedrības integrāciju, ir identificētas 3. tabulā „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas nacionālais institucionālais ietvars un galvenās atbildības”. Institucionālajā ietvarā netiek aprakstīta ministriju padotības iestāžu (LVA, PMLP, CSP u.c.) un pašvaldību kompetence un iesaiste nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas ieviešanā un uzraudzībā. Ministrijas, īstenojot nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politiku, nedublē līdzīgas darbības, bet savstarpēji papildina tās, cenšoties sasniegt kopīgus mērķus.

3.tabula Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas institucionālais ietvars

Institūcija	Institūcijas atbildība
KM	kultūras politika (kultūras mantojuma saglabāšana, tā pieejamība un popularizēšana, kultūrizglītības attīstības nodrošināšana); politika sabiedrības integrācijas jomā ¹⁶³
AiM	patriotiskā audzināšana ¹⁶⁴
ĀM	vienotas ārpolitikas izstrāde un īstenošana; jautājumi, kas saistīti ar valsts diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību atvēršanu un darbību ārvalstīs ¹⁶⁵
EM	mājokļu politika, mazo un vidējo uzņēmumu politika ¹⁶⁶
IeM	personu un sabiedrības drošība; pilsonība un naturalizācija; iedzīvotāju uzskaitē un dokumentēšana, kā arī migrācija; ¹⁶⁷ personu tiesiskā statusa noteikšana valstī; iedzīvotāju uzskaitē valstī ¹⁶⁸
IZM	izglītības pieejamība, izglītības standartu un programmu izstrāde, audzināšanas procesa kvalitātes pilnveide; valsts valodas politikas īstenošana ¹⁶⁹
TM	personas datu aizsardzība, publiskie reģistri; reliģiskās lietas; valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība; sabiedrības informēšanas nodrošināšana un dialogs ar sabiedrību par tiesību politiku, kā arī sabiedrības tiesiskās domas un apziņas attīstības veicināšana atbilstoši demokrātiskas valsts principiem; valsts valodas pārraudzība; tiesnešu un tiesu darbinieku apmācību un kvalifikācijas celšanas nodrošināšana, ¹⁷⁰
LM	darba, sociālās aizsardzības, bērnu un ģimenes tiesību, personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju un dzimumu līdztiesības politikas īstenošana un šo politiku organizēšana un koordinēšana ¹⁷¹
VARAM	valsts attīstības un reģionālās attīstības plānošana un koordinācija; pašvaldību attīstība un pārraudzība; vienas pieturas aģentūras principa ieviešana valsts un

¹⁶³ Saskaņā ar MK 2003.gada 29.aprīļa noteikumiem Nr.241 „Kultūras ministrijas nolikums”.

¹⁶⁴ Saskaņā ar MK 2003.gada 29.aprīļa noteikumiem Nr.236 „Aizsardzības ministrijas nolikums”

¹⁶⁵ Saskaņā ar MK 2003.gada 29.aprīļa noteikumiem Nr.237 „Ārlietu ministrijas nolikums.”

¹⁶⁶ Saskaņā ar MK 2010.gada 23.marta noteikumiem Nr.271 „Ekonomikas ministrijas nolikums”.

¹⁶⁷ Saskaņā ar MK 2003.gada 29.aprīļa noteikumiem Nr.243 „Iekšlietu ministrijas nolikums.”

¹⁶⁸ Saskaņā ar MK 2006.gada 3.oktobra noteikumiem Nr.811 ”Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes nolikums.”

¹⁶⁹ Saskaņā ar MK 2003.gada 16.septembrinoteikumiem Nr.528 „Izglītības un zinātnes ministrijas nolikums.”

¹⁷⁰ Saskaņā ar MK 2003.gada 23.aprīļa noteikumiem Nr.243 „Tieslietu ministrijas nolikums.”

¹⁷¹ Saskaņā ar MK 2004.gada 27.janvāra noteikumiem Nr.49 „Labklājības ministrijas nolikums.”

	pašvaldību pakalpojumu pieejamībā; elektroniskā pārvalde, informācijas sabiedrība un informācijas tehnoloģijas valsts pārvaldē; ¹⁷² normatīvo aktu izstrāde numerācijas un radiofrekvenču spektra pārvaldības jomā ¹⁷³
VK	atbildīgā par NVO un MK memoranda padomes darba koordinēšanu ¹⁷⁴
FM	finanšu politikas īstenošanas organizēšana un koordinēšana ¹⁷⁵
SM	sakaru politika ¹⁷⁶
VM	ārstniecības personu tālākizglītības procesa attīstība, kvalitātes nodrošināšana un novērtēšana; veselības aprūpe ¹⁷⁷
SIF	sabiedrības integrācijas finansiāla atbalstīšana un veicināšana atbilstoši politikas plānošanas dokumentiem; publiskā un nevalstiskā sektora attīstības programmu un projektu īstenošanas atbalstīšana ¹⁷⁸

Līdzšinējā prakse starpnozaru jautājumu risināšanā, piemēram, vienlīdzīgu iespēju garantēšana dažādām grupām un diskriminācijas novēršana, arvien biežāk tiek nodrošināta ar t.s. integrētās pieejas palīdzību. No vienas puses, šāda pieeja ir atbalstāma un nerada situāciju, ka politikas attīstās sadrumstaloti, no otras puses, nepieciešams efektīvs koordinācijas mehānisms. Piemēram, nediskriminācijas politikas ieviešana ir horizontāls jautājums un ir vairāku ministriju atbildībā. Tomēr gadījumos, kad tiek skarti diskriminācijas jautājumi attiecībā uz kādu noteiktu diskriminācijas veidu un ārpus nodarbinātības jomas, ne vienmēr var identificēt atbildīgo institūciju. Līdz ar to ir izvērtējams jautājums par vienas atbildīgās nozares ministrijas identificēšanu šajā jomā.

Ministriju atbildībā ir izstrādāt nozares politikas, kā arī, izmantojot attiecīgus instrumentus, iesaistīties citu ministriju politiku izstrādes procesā, jo sevišķi novērtējot nozares politikas ietekmi uz sabiedrības integrācijas mērķa grupām. Īpaši nozīmīgs šis jautājums ir kultūras, labklājības un izglītības politikas attīstībā, lai minētās politikas būtu iekļaujošas visai Latvijas sabiedrībai un atbilstu Latvijas sabiedrības dažādajām vajadzībām. Pastāv vairākas konsultatīvās padomes, kuru sastāvā ir valsts, pašvaldību, NVO pārstāvji un sociālie partneri. To uzdevums ir konsultēt un informēt atbildīgo ministriju par savas nozares jautājumiem. Nozīmīgs partneris pilsoniskās integrācijas jomā ir NVO un MK sadarbības memoranda īstenošanas padome. Atbildīgajām institūcijām jāturpina attīstīt visdažādākie sabiedrības iesaistes instrumenti politikas veidošanas procesā, īpašu uzmanību pievēršot uzdevumu deleģēšanai NVO sektoram.

Attīstoties migrācijas politikai, aizvien aktuālāka kļūst imigrantu integrācijas politika, tādējādi pārskatāma iesaistīto nozares ministriju atbildība un kompetences imigrantu integrācijā. IeM un KM ir kontaktpunkti¹⁷⁹ vairākām starptautiskajām organizācijām migrācijas un diskriminācijas novēršanas jautājumos. Savukārt, ĀM, IZM un KM uztur saikni ar ārpus Latvijas dzīvojošajiem latviešiem, tas prasa ciešu sadarbību, ieviešot nacionālās vai

¹⁷²Saskaņā ar MK 2011.gada 29.marta noteikumiem Nr.233 „Vides un reģionālās attīstības ministrijas nolikums.”

¹⁷³ Saskaņā ar Elektronisko sakaru likumu (spēkā no 01.12.2004.), likums ar grozījumiem, kas izdarīti līdz 08.06.2011.

¹⁷⁴ Saskaņā ar 2006.gada 10.janvāra MK noteikumiem Nr.22 „Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes nolikums”.

¹⁷⁵ Saskaņā ar MK 2003.gada 23.aprīļa noteikumiem Nr. 239 “Finanšu ministrijas nolikums”

¹⁷⁶ Saskaņā ar MK 2003.gada 23.aprīļa noteikumiem Nr. 242 “Satiksmes ministrijas nolikums”

¹⁷⁷ Saskaņā ar MK 2004.gada 13.aprīļa noteikumiem Nr. 286 „Veselības ministrijas nolikums”

¹⁷⁸ Saskaņā ar Sabiedrības integrācijas fonda likumu (spēkā no 01.12.2004.), likums ar grozījumiem, kas izdarīti līdz 01.04.2011.

¹⁷⁹ Dalība EK Nodarbinātības, sociālo lietu un iespēju vienlīdzības ģenerāldirektorāta 2008. gadā izveidotajā pret diskriminācijas valdību ekspertu grupā (Non discrimination Governmental expert group), dalība EK Tieslietu, brīvības un drošības ģenerāldirektorāta izveidotajā nacionālo integrācijas kontaktpunktu tīklā (The National Contact Points on Integration), līdzdalība EDSO Demokrātiskā institūta un cilvēktiesību biroja 2005. gadā izveidotajā kontaktpunktu tīklā naidu kurināšanas apkarošanai (National points of contact on combating hate crime).

starptautiskās normas vai attīstot labo praksi. KM resursos ir bibliotēkas, muzeji, kultūras centri un kultūras izglītības iestādes, kur, attīstot sadarbību ar sociālajām institūcijām un skolām, veidojas sabiedrības integrācijas priekšnosacījumi.

Arī Latvijas NVO¹⁸⁰ un sociālie partneri darbojas ne tikai nacionālā, bet arī starptautiskā līmenī, pārstāvot valsts intereses.

Viena no Tiesībsarga funkcijām ir sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un diskriminācijas novēršanu. Tiesībsargam ir piešķirtas tiesības vērsties tiesā un Satversmes tiesā lietās par atšķirīgas attieksmes aizlieguma pārkāpumu. Tiesībsarga funkcijās ietilpst sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkāda veida diskriminācijas novēršanu, kā arī atklāt trūkumus jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu tiesību aktos, un veicināt šo trūkumu novēršanu tiesību aktu piemērošanā.

Sadarbība ar tiesībsargājošajām iestādēm nepieciešama ne tikai labāka tiesiskā regulējuma nodrošināšanā, bet arī personāla izglītošanā jautājumos par iecietību un diskriminācijas novēršanu.

NEPLP atbilstoši savai kompetencei pārstāv sabiedrības intereses elektronisko plašsaziņas līdzekļu jomā, kā arī nodrošina sabiedrisko pasūtīju.

Ir pieejamas vairākas finansiāla atbalsta programmas sabiedrības integrācijas jomā. SIF misija ir atbalstīt un veicināt sabiedrības integrāciju atbilstoši valsts noteiktajām prioritātēm, kā arī nodrošināt publiskā un nevalstiskā sektora attīstības programmu un projektu īstenošanu.

Likuma „Par pašvaldībām”, kas ir spēkā kopš 1996.gada 9.jūnija, 15.pants definē pašvaldības autonomās funkcijas. Starp pašvaldību funkcijām nav nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas veicināšanas, bet ir funkcijas, kuras saistītas ar šo jomu, piemēram: gādāt par iedzīvotāju izglītību, rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību, nodrošināt iedzīvotājiem sociālo palīdzību, sniegt iedzīvotājiem palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā, organizēt pedagoģisko darbinieku tālākizglītību un izglītības metodisko darbu u.c. Pašvaldībām ir liela nozīme sabiedrības integrācijas procesa nodrošināšanā gan vietējā, gan reģionālā līmenī. Sabiedrības integrācijas jautājumu risināšanu pašvaldībās ietekmē ne tikai politiskā nostāja un izpratne par integrāciju, bet arī pašvaldības darbinieku zināšanas, prasmes un attieksmes darbā ar integrācijas jautājumiem. Kaut arī tikai nedaudzas pašvaldības īsteno sabiedrības integrācijas programmas, tas norāda uz jautājuma svarīgumu un nepieciešamību arī turpmāk attīstīt sabiedrības integrācijas jautājumu risināšanu reģionos, ņemot vērā tajos pastāvošās atšķirības.

Regulāri pētījumi par integrācijas politikas efektivitāti ir nepieciešami šādās sfērās: vispārējā izglītības sistēma, plašsaziņas līdzekļi, sociālā atmiņa, latviešu valodas prasmes un lietošana, sociālās atstumtības riska grupas, pilsoniskās sabiedrības attīstība, kultūras iestāžu iesaistīšana uz sabiedrības integrāciju, latvieši ārzemēs, imigrācija.

Turpmāk 4.tabulā parādīti pasākumi nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas ieviešanai un starpinstitucionālās koordinācijas nodrošināšanai.

¹⁸⁰ Biedrību un nodibinājumu likums, kas stājās spēkā 2004. gada 1.maijā un nošķir divas NVO juridiskās formas – biedrības un nodibinājumus. Līdz 2004.gada 30.aprīlim nevalstisko organizāciju darbību Latvijā regulēja likums „Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām”. Atbilstoši likumam līdz 2006. gada 2.janvārim sabiedriskās organizācijas un to apvienības Latvijā bija jāpārreģistrē Uzņēmumu reģistrā par biedrībām vai nodibinājumiem. Organizācijas, kas nav pārreģistrējušās, tiek likvidētas likumā noteiktajā kārtībā. Organizācijām, kas saņēmušas sabiedriskā labuma statusu, savas darbības organizēšanā papildus ir jāvadās pēc Sabiedriskā labuma organizāciju likuma.

4.tabula Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas ieviešana un starpinstitucionālās koordinācijas nodrošināšana

N.p.k.	Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas ¹⁸¹	Tiešie darbības rezultāti ¹⁸²	Nepieciešamais finansējums un tā avoti gadu
1	Izveidot nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas izstrādē un īstenošanā iesaistīto institūciju ¹⁸³ koordinētas sadarbības un operatīvas informācijas apmaiņas par sabiedrības integrācijas politikas procesiem sistēmu.				
1.1	Izveidota Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu īstenošanas padome, kuras uzdevums nodrošināt Pamatnostādņu īstenošanas uzraudzību.	ne retāk kā divas reizes gadā	KM	Izveidota padome	Piešķirto budžetu līdzekļu ietvaros
1.2	Atbildīgo darbinieku, kas veic NVO koordinatoru funkciju ministrijās, tikšanās	Ik gadu	KM	Notikusi vismaz 1 sanāksme gadā	Piešķirto budžetu līdzekļu ietvaros
1.3	Semināri par nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas aktualitātēm un rezultātiem Plānošanas reģionos un pašvaldībās	Ik gadu	KM	Noticis vismaz viens seminārs katrā plānošanas reģionā gadā	Piešķirto budžetu līdzekļu ietvaros
2	Veikt sabiedrības integrācijas politikas regulāru un sistemātisku monitoringu.				
2.1	Izstrādāta Latvijas nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas novērtēšanas sistēma. Veiktas regulāras aptaujas un apkopoti dati par ārzemēs dzīvojošiem tautiešiem, nepilsoņiem, imigrantiem, romiem, mazākumtautībām, sociālās atstumtības riska grupām un plašāku sabiedrību jautājumos par latviešu valodas prasmēm un lietojumu, kultūras pieejamību, diskrimināciju, iecietību, pilsonisko izglītību un līdzdalību, iekļaujošu izglītību, plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi un izmantošanu, attieksmi pret Latvijas vēstures notikumiem.	Ik gadu, veiktas korekcijas un papildinājumi pēc nepieciešamības	KM, IZM, ĀM, IeM, NEPLP, SIF	Sk. pamatnostādņu 9.nodaļas šādus uzdevumus un pasākumus: 1.1.1., 1.2.8., 1.3.4., 1.3.6.3., 1.3.6.5., 1.4.1.2., 1.4.1.4., 1.4.1.5., 2.1.3., 2.4.5., 3.1.5.2., 3.1.6.1.	Finansējumu avotus sk. pamatnostādņu 9.nodaļas šādus uzdevumus un pasākumus: 1.1.1., 1.2.8., 1.3.4., 1.3.6.3., 1.3.6.5., 1.4.1.2., 1.4.1.4., 1.4.1.5., 2.1.3., 2.4.5., 3.1.5.2., 3.1.6.1.

¹⁸¹ Aprakstīti tiešie darbības rezultāti attiecināti tikai uz rīcības politiku turpmākiem diviem gadiem (2012-2013). Pēc plānošanas dokumenta pirmā posma vides un ietekmes novērtējuma tiks izstrādāts pamatnostādņu īstenošanas plāns nākamajam periodam no 2014.-2015.gadam.

¹⁸² Pirmā norādītā institūcija ir galvenā atbildīgā par uzdevuma vai pasākuma izpildi

¹⁸³ Ministriju – KM, ĀM, IZM, LM, TM, FM, IeM citu valsts institūciju – Tiesībsargs, PMLP, Valsts policija, Drošības policija, NVA, SIF, NVO, sociālie partneri u.c.

3.	Izmantot starptautisko labo praksi nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pilnveidošanai un nodrošināt Latvijas interešu pārstāvniecību starptautiskajās institūcijās				
3.1	Nodrošināta Latvijas pārstāvība starptautiskajās organizācijās un iniciatīvās integrācijas, diskriminācijas novēršanas un iecietības jautājumos	Ik gadu	KM	Informācija par rezultātiem un secinājumiem publicēta atbildīgās nozares ministrijas mājas lapā	Esošā budžeta ietvaros
3.2.	Regulāra labās prakses apmaiņa imigrantu integrācijas jomā Eiropas Savienībā	Ik gadu	KM, LM, IeM, VM, VARAM,	4 apmaiņas braucieni gadā (2012, 2013)	ETVVVPF
4	Panākt, ka pašvaldībās tiek plānota un ieviesta sabiedrības integrācijas politika, izmantojot arī labās prakses piemērus.				
4.1	Katrā plānošanas reģionā ir pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas un sabiedrības integrācijas reģionālais koordinators	2016	KM, VARAM, pašvaldības	Izveidota pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas un sabiedrības integrācijas reģionālo koordinatoru sistēma	Nepieciešami papildus budžeta līdzekļi
4.2	Informatīvi palīgmateriāli „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas vadlīnijas un mērķa grupas: teorija un labā prakse” pašvaldībām	2012, 2016	KM, VARAM, pašvaldības	Izdoti palīgmateriāli	Esošā budžeta ietvaros
4.3	Nacionālais integrācijas centrs imigrantu līdzdalības atbalstam, tai skaitā līdzdalībai nepieciešamās informācijas pieejamība (vienota mājas lapa, informatīvie materiāli, konsultācijas), tai skaitā, atbalsta punkti trešo valstu pilsoņiem Latvijas reģionos	2012	KM, IeM (PMLP), VARAM, pašvaldības	Izveidota trešo valstu pilsoņu atbalsta sistēma, ko koordinē KM īstenota projekta vienība - Nacionālais integrācijas centrs.	ETVVVPF

11. Ietekmes uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem novērtējums

Pamatnostādņu īstenošanai ir sagatavots rīcības plāns 2012. un 2013.gadam. Finanšu un ekonomiskās krīzes apstākļos tuvākajos gados no valsts budžeta pieejamā finansējuma apjoms būs nepietiekams, lai pilnā mērā īstenotu nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politiku. Iesaistītās institūcijas 2012.gadā īsteno pamatnostādnes šīm institūcijām piešķirto valsts budžeta līdzekļu ietvaros. Virkne pasākumu tiks īstenoti, piesaistot starptautiskos finanšu instrumentu līdzekļus:

- EEZ finanšu instrumenta grantu shēma „NVO fonds” 2009.–2014.gadam;
- ES Nodarbinātības veicināšanas un sociālās solidaritātes programma PROGRESS 2007.–2013.gadam;
- Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonds 2007.–2013.gadam, kura īstenošana paredzēta līdz 2015.gada 30.jūnijam (ir plānots nodrošināt finansējumu arī nākamajam plānošanas periodam);
- Eiropas Bēgļu fonds 2008.-2013.gadam;
- Eiropas Kopienas Programmas „Kultūra” 2007.–2013.gadam;
- Eiropas Kopienas programma „Eiropa Pilsoņiem” 2007.–2013.gadam;
- Eiropas Savienības fondi – ERAF un ESF;
- Latvijas-Šveices sadarbības programma „NVO fonds” (līdz 2012.gada jūlijam) un Latvijas-Šveices sadarbības programma „Atbalsts jaunatnes politikas attīstībai attālos vai mazattīstītos Latvijas reģionos”;
- Eiropas Pilsoņu gada (2013) ietvaros.

Pamatnostādņu īstenošanai nepieciešamais finansējums, sākot ar 2014.gadu, būs atkarīgs no rīcības plānos ietvertajiem uzdevumiem.

Pamatnostādņēs nav ietverti tādi uzdevumi, kas tieši ietekmētu pašvaldību budžetus.

(1) EEZ un Norvēģijas finanšu instrumenta programmas „NVO fonds” 2009.–2014.gadam vispārējais mērķis ir stiprināt pilsoniskās sabiedrības attīstību un sniegt ieguldījumu sociālajā taisnīgumā, demokrātijā un ilgtspējīgā attīstībā. Programmas apguvē ir noteiktas īpašās intereses - atbalstīt starpkultūru dialogu un nacionālo minoritāšu integrāciju, tai skaitā izpratnes veicinošas informatīvas un izglītojošas aktivitātes par pilsonības jautājumiem un valodas apmācību, kā arī NVO kapacitātes celšanu. Lai nodrošinātu finanšu instrumenta ieviešanu, starp Islandes Republiku, Lihtenšteinas Firstisti, Norvēģijas Karalisti un LR 2011.gada 28.aprīlī tika parakstīts Saprāšanās memorands, kas atrunā finanšu instrumentu galvenos ieviešanas aspektus LR. Programmas apsaimniekotājs ir SIF.

Programmas „NVO fonds” kopējais finansējums ir Ls 7 284 522, t.sk. finansējums projektiem, projektu partnerības veidošanas pasākumiem, programmas vadības izmaksām. Programmu „NVO fonds” plānots ieviest kā divu grantu shēmas: „NVO darbības atbalsta programma” un „NVO projektu programma”:

„NVO darbības atbalsta programma”, kuras kopējā indikatīvā summa ir 40% no kopējās projektiem pieejamās summas. Projekti prioritāri atbalstīs šādās jomas: demokrātija un līdzdalības demokrātija; cilvēktiesības, t.sk. minoritāšu tiesības (etniskās, reliģiskās, valodas, seksuālās orientācijas); laba pārvaldība un atklātība; rasisma, ksenofobijas ierobežošana un diskriminācijas novēršana, sociālās nevienlīdzības, nabadzības un atstumtības mazināšana, tostarp lauku apvidos; dzimumu vienlīdzība un uz dzimumu balstītas vardarbības mazināšana.

60% no programmas projektiem kopējā pieejamā finansējuma tiek paredzēts „NVO projektu programmai”, kuras ietvaros paredzēts atbalsts sociālā sektora aktivitātēm, ieskaitot labklājības celšanu un pamatpalpojumu nodrošināšanu, vietējās un reģionālās nevalstisko organizāciju iniciatīvas sociālās iekļaušanas veicināšanai, atbalsts sociālās atstumtības riskam pakļautajiem

bērniem un jauniešiem un dzimumu līdztiesības veicināšanai, kā arī starpkultūru dialogam un nacionālo minoritāšu integrācijai, t. sk. izpratni veicinošām informatīvajām aktivitātēm un izglītojošām aktivitātēm par pilsonības jautājumiem un valodas apmācības aktivitātes. Programmai jāatbalsta nevalstisko organizāciju kapacitātes celšana.

Plānots, ka pirmais projektu konkurss „NVO projektu programmas” ietvaros tiks izsludināts 2012.gada 1.pusgadā. Nākamajos gados līdz 2016.gadam programmu „NVO fonds” apgūs proporcionāli vienlīdzīgās daļās.

Nemot vērā augstāk rakstīto, rīcības plānā uzdevumiem un pasākumiem, kuru īstenošana paredzēta programmas „NVO fonds” ietvaros, nevar norādīt precīzus tiešās darbības rezultātus un finansējumu.

Programmas plānotais ieviešanas laiks ir no 2012.-2017.gadam, t.sk. projektu īstenošanas laiks līdz 2016.gada 30.aprīlim. Programmas „NVO fonds” ietvaros kopīgie darbības rezultāti tiks noteikti, kad tiks apstiprināta NVO fonda programma. Paredzams, ka programma tiks apstiprināta 2012.gada 1.pusgadā.

(2) ES nodarbinātības veicināšanas un sociālās solidaritātes programma PROGRESS 2007.–2013.gadam (turpmāk – PROGRESS) izveidota, lai stimulētu pārmaiņas un ieviestu modernus risinājumus piecās jomās: nodarbinātība, sociālā integrācija, darba apstākļi, nediskriminācija un dzimumu līdztiesība. PROGRESS mērķgrupas: dalībvalstu valdības, reģionālās pārvaldes iestādes, valstu nodarbinātības dienesti un statistikas biroji. Piedalīties var arī šaurāk specializētas struktūras, piemēram, augstskolas un zinātniskie institūti, sociālie partneri un nevalstiskās organizācijas. EK izraugās finansējamos projektus, izsludinot konkursu. Parasti tā piešķir ne vairāk kā 80% finansējuma.

KM 2011.gada 15.jūnijā iesniedza kārtējo projektu „Latvija – vienlīdzība dažādībā VI” (LED VI)¹⁸⁴ pieteikumu sadaļas „Pretdiskriminācija un dažādība” ietvaros. Finansējuma mērķis ir atbalstīt nacionālās aktivitātes diskriminācijas novēršanā un vienlīdzības veicināšanā. EK atbildi par projekta apstiprināšanu vai noraidīšanu sniegs laika posmā no 2011.gada oktobra līdz decembrim. Apstiprināšanas gadījumā granta līgumi tiks slēgti laikā no 2011.gada novembra līdz decembrim, projekts būs jāīsteno no 2011.gada decembra līdz 2012.gada decembrim. Projekta kopējās finansējums ir **Ls 219 472**, no tiem **Ls 175 577** ir ES finansējums (80% no kopsummas) un **Ls 43 894** ir valsts budžeta līdzekļi (20% no kopējas summas).

No valsts budžeta līdzekļiem jāsedz PVN, jo PVN šī projekta ietvaros ir neattiecināmās izmaksas Ls 35 107.

(3) Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda (ETVVPF) apguvei ir izstrādāta Daudzgaļu programma 2007.-2013.gadam, kuras īstenošanai noteiktas prioritātes:

- Pasākumu īstenošana, kas paredzēti, lai īstenotu praksē ES imigrantu integrācijas politikas kopējos pamatprincipus;
- Rādītāju un novērtēšanas metodoloģiju izstrāde, lai novērtētu progresu, pielāgotu politiku un pasākumus un veicinātu salīdzinošo mācību koordināciju;
- Politikas potenciāla attīstīšana, koordinācija un starpkultūru kompetences attīstīšana dalībvalstīs dažādos līmeņos un valsts pārvaldes iestādēs;
- Pieredzes, labas prakses un informācijas apmaiņa starp dalībvalstīm integrācijas jomā.

Pamatnostādņu īstenošanas plānā noteiktajā periodā 2012.-2013.gadā paredzams apgūt Fonda 2010.gada programmas un 2011.gada programmas līdzekļus. Fonda 2010.gada programma ir apstiprināta EK un tās ietvaros LR būs pieejams finansējums Ls **1 241 983,87** apmērā, tai skaitā EK finansējums Ls **953 444,20** (75% no kopējā finansējuma), Latvijas līdzfinansējums Ls

¹⁸⁴ Latvija bija PROGRESS programmas ietvaros bija veiksmīgi īstenojusi projektus LED III (2007/2008) un LED IV (2008/2009).

288539,70. Fonda 2011.gada programma šobrīd tiek izvērtēta EK – EK plānotais finansējums LR 2011.gada programmas īstenošanai ir Ls **1 073 450,52.**

Plānots, ka ETVVPF programma tiks turpināta arī pēc 2015.gada.

(4) LR valsts, pašvaldību institūcijām, NVO un komercsabiedrībām ir iespēja piedalīties EK finanšu programmu (**Eiropas Kopienas programmas „Kultūra” (2007-2013), Eiropas Kopienas programmas „Eiropa pilsoņiem” (2007-2013)**) projektu konkursos, t.sk. īstenojot pamatnostādņēs noteiktus uzdevumus un pasākumus.¹⁸⁵ Abu programmu darbības laiks ir no 2007.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 31.decembrim.

Programmas „Kultūra” mērķis ir veicināt kopējas, kultūras mantojumā balstītas, kultūras telpas izveidi Eiropas iedzīvotājiem, attīstot sadarbību kultūras jomā starp programmas dalībvalstu kultūras organizācijām un iestādēm, akcentējot Eiropas piederības nozīmi. Programma sekmē kultūras nozarē strādājošo cilvēku starptautisko mobilitāti, atbalsta kultūras un mākslas darbu starptautisko apriti un veicina starpkultūru dialogu. Eiropas Kopienas programma „Kultūra” ir paredzēta dažādu kultūras nozaru atbalstam, nevienu nozari īpaši neizceļot par prioritāru. Programmai ir noteikti atbalstāmie virzieni – sadarbības projekti, daudzgadu sadarbības projekti, sadarbības projekti ar trešajām valstīm, literāro tulkojumu projekti, atbalsts Eiropas kultūras festivāliem un darbības dotācijas Eiropas līmeņa kultūras organizācijām.

Programma „Eiropa pilsoņiem” veicina aktīvu Eiropas pilsonisko apziņu un, līdz ar to, arī iedzīvotāju un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšanos Eiropas integrācijas procesos. Programmas pamatā ir šādi darbības virzieni – pašvaldību sadraudzības projekti, iedzīvotāju projekti un atbalsta pasākumi, strukturāls atbalsts Eiropas politiskās pētniecības organizācijām un Eiropas līmeņa pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kā arī atbalsts nacisma un staļinisma režīmu upuru piemiņas projektiem.

(5) Pamatnostādņu pasākumi tiks īstenoti arī **Eiropas Pilsoņu gada (2013)** ietvaros.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes lēmuma projektu (COM(2011) 489), 2013.gadu ir plānots pasludināt par Eiropas Pilsoņu gadu, nosakot tam šādus konkrētus mērķus:

- vairot ES pilsoņu izpratni par viņu tiesībām brīvi pārvietoties un dzīvot ES un, plašākā kontekstā, tiesībām, kas ES pilsoņiem ir garantētas pārrobežu situācijās, tostarp viņu tiesībām piedalīties ES demokrātiskajā dzīvē;
- vairot ES pilsoņu izpratni par to, kā viņi var gūt materiālu labumu no ES tiesībām un politikas, dzīvojot citā dalībvalstī, un veicināt viņu aktīvu līdzdalību pilsoniskajos forumos par ES politiku un jautājumiem;
- veicināt debates par brīvas pārvietošanās tiesību ietekmi un iespējām kā neatņemamu ES pilsonības aspektu, jo īpaši no sociālās kohēzijas, ES pilsoņu savstarpējās sapratnes un pilsoņu un ES savstarpējās saiknes stiprināšanas viedokļa.

¹⁸⁵ Iepriekšējos gados Eiropas Kopienas programmas „Kultūra” (2007-2013) ietvaros ar Latvijas organizāciju un institūciju līdzdalību īstenoti: 2009.gadā - 8 projekti (kopējais finansējums ir 2 854 308 EUR), 2010.gadā - 15 projekti (kopējais finansējums ir 8 134 355 EUR), 2011.gadā ir atbalstīti 13 projekti (kopējais finansējums - 4 680 257 EUR). Iepriekšējos gados Eiropas Kopienas programmas „Eiropa pilsoņiem” (2007-2013) ietvaros ar Latvijas organizāciju un institūciju līdzdalību ir īstenoti: 2009.gadā - 17 projekti (kopējais finansējums ir 263 005 EUR), 2010.gadā - 60 projekti (kopējais finansējums ir 2 807 070 EUR), 2011.gadā atbalstīti 34 projekti (kopējais finansējums ir 1 864 310 EUR).

5.tabula. Politikas plānošanas dokumenta ietekme uz valsts un pašvaldību budžetiem"

Piešķirtais finansējums pasākumu īstenošanai sadalījumā pa ministrijām un iesaistītajām institūcijām

5.1.tabula

	2012	Turpmākie trīs gadi (tūkst. latu)		
		2013	2014	2015
KOPĀ:	928,1	1105,4	769,4	782,4
Aizsardzības ministrija	105,2*	201,6**	230,6***	246,6***
Ārlietu ministrija	14,1*	34,5**	34,5***	34,5***
Izglītības un zinātnes ministrija	111,2*	292,0**	232,0***	232,0***
Kultūras ministrija	275,2****	87,5**	0	0
Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome	156,8*	294,3**	269,3***	269,3***
Sabiedrības integrācijas fonds	247,5****	192,5**	0	0
Valsts kanceleja	18,0*	3,0**	3,0***	0

* Piešķirtais finansējums saskaņā ar likumu "Grozījumi likumā "Par valsts budžetu 2012.gadam"".

** Piešķirtais finansējums saskaņā ar 2012.gada 15.novembrī Saeimā pieņemto likumu "Par valsts budžetu 2013.gadam".

*** Piešķirtais finansējums saskaņā ar 2012.gada 15.novembrī Saeimā pieņemto likumu "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2013.–2015.gadam".

**** Piešķirtais finansējums no valsts budžeta programmas 02.00.00 "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem" un saskaņā ar likumu "Grozījumi likumā "Par valsts budžetu 2012.gadam"".

Papildus nepieciešamais finansējums, lai sabiedrības integrācijas pasākumus īstenotu plašākā apmērā (tūkst. latu)

5.2.tabula

	2013	2014	2015
KOPĀ:	1 496,8	1 832,0	1 502,0
Kultūras ministrija	809,8	952,5	622,5
Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome	295,0	295,0	295,0
Sabiedrības integrācijas fonds	392,0	584,5	584,5

Provizoriskās izmaiņas budžeta izdevumos no 2016.gada līdz 2018.gadam (tūkst. latu)

5.3.tabula

	2016	2017	2018
KOPĀ:	2 718,0	2 888,0	3 036,0
Ārlietu ministrija	60,0	70,0	80,0
Izglītības un zinātnes ministrija	223,0	194,0	225,0
Kultūras ministrija	1 729,0	1 918,0	2 025,0
Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome	86,0	86,0	86,0
Sabiedrības integrācijas fonds	510,0	510,0	510,0
Tieslietu ministrija	110,0	110,0	110,0"

12. Turpmākās rīcības pamatojums

Lai sasniegtu pamatnostādņēs izvirzītos mērķus, KM sagatavo īstenošanas plānus konkrētiem plānošanas periodiem. Pašlaik ir iespējams tikai provizoriski prognozēt valsts un pašvaldību budžeta līdzekļu pieejamību ilgtermiņā, kā arī valsts līdzfinansējuma apjomu atsevišķu starptautisko finanšu instrumentu ietvaros, lai īstenotu rīcības plānā paredzētos pasākumus.

Sagatavojot plānu 2014.–2015. gadam un turpmākajiem gadiem, tiks izvērtēts, cik daudz var ietvert pasākumus, kas prasa papildus budžeta līdzekļus. Tiks apgūti ne tikai esošie starptautiskie finanšu instrumenti, bet papildus identificētas jaunas iespējas.

6.tabula Turpmākās rīcības plāns

Nr. p. k.	Rīcības raksturojums	Izpildes termiņš
1.	Izstrādāts pamatnostādņu īstenošanas rīcības plāns laikposmā līdz 2016. gadam	2013. gada 1. decembris
2.	Sagatavots informatīvais ziņojums par pamatnostādņu īstenošanas rīcības plāna izpildes gaitu 2012.–2013. gadā	2014. gada 1. jūlijs
3.	Sagatavots starpposma novērtējums	2015. gada 1. jūlijs
4.	Izstrādāts pamatnostādņu īstenošanas rīcības plāns 2017.–2018. gadam	2016. gada 1. oktobris
5.	Sagatavots informatīvais ziņojums par pamatnostādņu īstenošanas rīcības plāna izpildes gaitu 2014.–2016. gadā	2017. gada 1. jūlijs
6.	Sagatavots pamatnostādņu īstenošanas gala ietekmes novērtējums	2019. gada 1. septembris

13. Pārskatu sniegšanas un novērtēšanas kārtība

KM ir atbildīgā institūcija par pamatnostādņu īstenošanu, koordināciju un kontroli. Pamatnostādņu īstenošanu uzrauga pamatnostādņu īstenošanā iesaistīto ministriju, institūciju, t.sk. NVO pārstāvju, padome, kuras sastāvu apstiprina Ministru kabinets.

Pamatnostādņu ieviešanu nodrošina KM sadarbībā ar citām ministrijām, kā arī citām nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanā iesaistītajām valsts, pašvaldību un nevalstiskajām institūcijām.

KM sniedz MK informāciju par:

- pamatnostādņu īstenošanu divas reizes pamatnostādņu darbības periodā: starpposma novērtējumu 2015.gadā un gala ietekmes novērtējumu 2019.gadā,
- kā arī trīs informatīvos ziņojumus par pamatnostādņu rīcības plānu īstenošanu 2014.gadā, 2017.gadā un 2019.gadā.

Nepieciešamības gadījumā KM var sagatavot grozījumus pamatnostādņēs un iesniegt tos izskatīšanai MK.

Kultūras ministre

D.Melbārde

Vīza:

Valsts sekretāra p.i.

B.Zakevica

05.05.2015. 11:50

30 990

Robežniece, 67330325

Gunta.Robezniece@km.gov.lv

Politikas rezultāti un to rezultatīvo rādītāju pases

Politikas rezultāts	Pieaugusi skolēnu piederības sajūta Latvijai.
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Skolēnu īpatsvars, kuri atbild „Es ļoti cienu Latviju”, tai skaitā: <ul style="list-style-type: none"> • skolēnu īpatsvars skolās ar latviešu mācību valodu (%), • skolēnu īpatsvars skolās ar krievu mācību valodu (%)
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Publikācija „Skolēnu pilsoniskā izglītība Latvijā un pasaulē. Starptautiskā pētījuma IEA ICCS 2009 pirmie rezultāti”. Rīga, LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Izglītības pētniecības institūts, 2010. 43.lpp. Starptautisks pētījums, kura veikšanu organizē Starptautiskā izglītības sasniegumu novērtēšanas asociācija IEA
Mērīšanas biežums	Pētījums tiek veikts reizi 10 gados
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Abi rādītāji pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP uzdevuma nr.1.1.2 <i>Bērnu un jauniešu pilsonisko zināšanu un prasmju pilnveidošana visu līmeņu izglītības programmās</i> īstenošana • Izglītības attīstības pamatnostādņu 2007.–2013.gadam īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Sekmēta plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Saeimas vēlēšanās piedalījušos vēlētāju īpatsvars (%)
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Centrālās vēlēšanas komisijas dati http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Sa10/aktiv/Novadi.pdf Vēlēšanās piedalījušies vēlētāju skaits attiecināts pret vēlētāju kopējo skaitu
Mērīšanas biežums	Vienreiz 4 gados
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • Pamatnostādņu Rīcības plāna (turpmāk – PRP) pasākuma nr.1.2.1.2 <i>Elektroniskās nobalsošanas iespējas nodrošināšana un Vēlētāju reģistra ieviešana Saeimas vēlēšanās</i> īstenošana • Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2009.-2018.gadam īstenošana • Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.2	Iedzīvotāju skaits, kas uzskata, ka spēj ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā. Rīga: Latvijas Fakti, 2011. - 7.lpp. Rādītājs tiks iegūts veicot monitoringu par pilsoniskās līdzdalības procesu attīstību, šķēršļiem un izaicinājumiem
Mērīšanas biežums	Periodiski
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP uzdevuma nr.1.1.4 <i>Attīstīt pilsonisko izglītību mūžizglītības programmā</i> īstenošana • PRP uzdevuma nr.1.2.1 <i>Veicināt iedzīvotāju politisko līdzdalību</i> īstenošana • PRP uzdevuma nr.1.2.5 <i>Tradicionālo un netradicionālo pilsoniskās līdzdalības formu attīstība</i> īstenošana • Latvijas Nacionālais attīstības plāna 2007.–2013.gadam īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāta	Jauniešu īpatsvars (%), kuri ir iesaistīti kādās brīvprātīgā darba aktivitātēs

rezultatīvais rādītājs Nr.3	
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009.-2018.gadam, IZM. Rīga, 2009. 66.lpp.
Mērīšanas biežums	Periodiski
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP uzdevuma nr.1.2.3 <i>Veicināt jauniešu pilsonisko līdzdalību īstenošana</i> • PRP uzdevuma nr.1.2.6 <i>Atbalsts brīvprātīgo darbam īstenošana</i> • Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2009.-2018.gadam īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.4	NVO vidējais skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Rādītājs aprēķināts, izmantojot Lursoft datus – NVO sadalījums pa Latvijas reģioniem (skatīts 2011.gada augustā) http://www.lursoft.lv/lursoft-statistika/Sabiedrisko-organizaciju-to-apvienibu-biedribu-un-nodibinajumu-dibinasanas-dinamika&id=41 un izmantojot Centrālās statistikas pārvaldes iedzīvotāju statistikas datus (uz 2011.gada 1.anvāra) http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/iedzivotaji-galvenie-raditaji-30260.html
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP uzdevuma nr.1.2.4 <i>Nevalstisko organizāciju darbības apstākļu uzlabošana īstenošana</i> • PRP pasākuma nr.1.2.6.2 <i>NVO kapacitātes stiprināšana, lai nodrošinātu iespējas labvēlīgas vides izveidei brīvprātīgo iesaistīšanai NVO īstenošana</i>
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Palielinājusies ārzemēs dzīvojošo latviešu politiskā līdzdalība
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Ārpus Latvijas vēlējušo skaits (personas)
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Centrālās vēlēšanas komisijas dati http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Sa10/aktiv/Arzemes_Valstis.pdf
Mērīšanas biežums	Reizi 4 gados
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP pasākuma nr.1.2.1.2 <i>Elektroniskās nobalsošanas iespējas nodrošināšana un Vēlētāju reģistra ieviešana Saeimas vēlēšanās īstenošana</i>
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Palielinājusies mazākumtautību pārstāvju līdzdalība publiskajā sektorā, pieaudzis Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas citām Latvijā dzīvojošajām tautībām
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Publiskajā sektorā nodarbināto īpatsvars (%): <ul style="list-style-type: none"> • mazākumtautību pārstāvji
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: M.Hazans. <i>Etniskās minoritātes Latvijas darba tirgū no 1997. līdz 2009.gadam: situācija integrācijas virzītājspēki un šķēršļi// Cik integrēta ir Latvija?</i> N.Muižnieks (red.) Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2010. 159.lpp.
Mērīšanas biežums	Monitoringa pētījums
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītāji pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP pasākuma nr.1.2.1.4 <i>Sabiedrības līdzdalība politikas veidošanas un īstenošanas procesā pašvaldību, valsts pārvaldes un Eiropas Savienības līmenī īstenošana</i> • Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Naturalizācijas process turpinās, kā arī ir paaugstinājies iedzīvotāju informētības un

	izpratnes līmenis par pilsonības jautājumiem
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Nepilsoņu īpatsvars starp Latvijas iedzīvotājiem (%)
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: IS09. PASTĀVĪGO IEDZĪVOTĀJU VALSTISKĀ PIEDERĪBA GADA SĀKUMĀ. Centrālās statistikas pārvaldes dati uz 01.01.2011.
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs samazinās
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> PRP uzdevuma nr.1.2.2 <i>Atbalstīt pasākumus (semināri, sabiedriskās diskusijas un apspriedes, interneta lapu atīstība, informatīvi materiāli), kuru mērķis ir sekmēt pilsoņu īpatsvara pieaugumu Latvijā un nepilsoņu motivāciju iegūt Latvijas pilsonību</i> īstenošana Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas politikas pamatnostādņu 2005. – 2014.gadam īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.2	Naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonībā uzņemto personu skaits (personas gadā)
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati http://www.pmlp.lv/lv/statistika/Naturalizacija.html
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs ir stabils vai pakāpeniski pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> PRP uzdevuma nr.1.2.2 <i>Atbalstīt pasākumus (semināri, sabiedriskās diskusijas un apspriedes, interneta lapu atīstība, informatīvi materiāli), kuru mērķis ir sekmēt pilsoņu īpatsvara pieaugumu Latvijā un nepilsoņu motivāciju iegūt Latvijas pilsonību</i> īstenošana Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas politikas pamatnostādņu 2005. – 2014.gadam īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Samazinājušās atšķirības dažādu etnisko grupu nodarbinātības līmeņos
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Etnisko grupu īpatsvari starp ilgtermiņa bezdarbniekiem: <ul style="list-style-type: none"> latvieši krievi romi
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Aprēķins veikts pēc NVA datiem http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=6&mid=330&txt=336&t=stat , attiecinot attiecīgās tautības bezdarbniekus pret visu ilgstošo bezdarbnieku grupu. Mērķa indikators izraudzīts saskaņā ar attiecīgās etniskās grupas skaitu kopējā iedzīvotāju skaitā (iedzīvotāju skaits uz 01.01.2011, CSP dati)
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītāji tiecas uz attiecīgās etniskās grupas iedzīvotāju skaitu kopējā iedzīvotāju skaitā
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> PRP uzdevuma nr.1.3.1 <i>Iekļaut sabiedrībā personas, kuras ir atstumtas nabadzības un ģeogrāfiskās nošķirtības dēļ</i> īstenošana PRP pasākuma nr.1.3.6.1 <i>Paaugstināt romu tautības bērnu izglītības līmeni, nodrošinot atbilstošas mācību programmas un metodiku, un paplašināt iespējas romu kopienu pārstāvjiem, kuri pārsnieguši obligātās izglītības ieguves vecumu, iesaistīties izglītības procesā</i> īstenošana PRP pasākuma nr.1.3.6.3 <i>Romu profesionālo iemaņu situācijas izpēte un paaugstināšana, romu iekļaušanās darbā tirgū un uzņēmējdarbības veicināšana</i> īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Paaugstinājies Latvijas iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par diskriminācijas un iecietības jautājumiem

Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Tiesībsarga saņemto iesniegumu skaits par iespējamo diskrimināciju (iesniegumu skaits)
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Tiesībsarga 2010.gada ziņojums. 142.lpp.
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug. Situācija, kad pieaug saņemto sūdzību skaits, ir vērtējama divējādi – no vienas puses, tas var liecināt, ka ir pieaudzis gadījumu skaits, kad cilvēki ir izjūtiši pret sevi diskrimināciju, no otras puses – ir pieaugusi cilvēku informētība un zināšanas par pretdiskriminācijas jautājumiem un cilvēki mērķtiecīgāk aizstāvēs savas tiesības pret diskrimināciju.
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> PRP uzdevuma nr.1.3.2 <i>Regulāri izglītojoši un informatīvi pasākumi par imigrāciju un trešo valstu valstspiederīgo integrāciju dažādām sabiedrības mērķa grupām, t.sk., informatīvi pasākumi ar imigrantu līdzdalību un pasākumi plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem</i> īstenošana PRP uzdevuma nr.1.3.3 <i>Informēt sabiedrību un apmācīt dažādu palīdzīgo profesiju speciālistus par iecietību un sociālo atstumtību, starpkultūru kompetencēm, tiesu praksi attiecībā uz diskrimināciju</i> īstenošana PRP uzdevuma nr.1.3.4 <i>Pretdiskriminācijas pārraudzības un novērtēšanas sistēmas attīstība</i> īstenošana PRP uzdevuma nr.1.3.5 <i>Starpkultūru dialoga prasmju attīstības veicināšana izglītībā</i> īstenošana
Cita informācija	Iesniegumu skaita dinamika 2007.g. – 304, 2008.g. – 320, 2009.g. – 181. Skaidrojums cilvēku pasivitātei ziņošanā par diskriminācijas gadījumiem – ar ekonomisko krīzi saskaita vispārēja depresija un uz tās fona - neticība izmaiņām situācijā.
Politikas rezultāts	Nodrošināta efektīva romu bērnu iekļaušanas sistēma vispārīglītojošās skolās
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Romu tautības skolēnu īpatsvars, kas pamet mācības vispārīglītojošajās skolās līdzekļu trūkuma dēļ (%)
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Romu tiesības uz izglītību: īstenošanas situācija Latvijā. Rīga: IIC, 2011. – 30.lpp.
Mērīšanas biežums	Veicot monitoringa pētījumu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs samazinās
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> PRP uzdevuma nr.1.3.6 <i>Atbalsta pasākumi romu integrācijai, izglītības un nodarbinātības līmeņa paaugstināšanai, kā arī veselības un sociālās aprūpes un mājokļu pakalpojumu pieejamības jomā</i> īstenošana EK paziņojuma par ES programmu attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām līdz 2020.gadam izpilde
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Pieaudzis Latvijas iedzīvotājiem kopējo informācijas avotu daudzums, liela daļa Latvijas iedzīvotāju regulāri saņem informāciju no Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem un uzticas tiem
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kuri skatās latviski raidošos kanālus: LTV1, LTV7, LNT, TV3 (%)
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Baltic Institute of Social Sciences. Situācijas izpēte elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2012.-2017.gada izstrādei. Rīga, 2011. 9.lpp. Rādītājs iegūts, saskaitot LTV1, LTV7, LNT un TV3 skatīšanas laika daļas, kuras skatās citu tautību skatītāji
Mērīšanas biežums	Periodiski
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> PRP uzdevuma nr.1.4.1 <i>Nodrošināt sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu saturs kvalitāti, īpaši attiecībā uz sabiedrības integrācijas, nacionālās identitātes un diskriminācijas</i>

	<p><i>novēršanas jautājumu atspoguļošanu sabiedriskajā pasūtījumā īstenošana</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • PRP uzdevuma nr.1.4.2 <i>Nodrošināt sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu satura daudzveidību un pieejamību īstenošana</i> • PRP uzdevuma nr.1.4.3 <i>Paaugstināt plašsaziņas līdzekļu jomā strādājošo kapacitāti un profesionālo kvalifikāciju īstenošana</i> • PRP uzdevuma nr.1.4.4 <i>Attīstīt plašsaziņas līdzekļu lietotprasmju programmas dažādām mērķa grupām īstenošana</i>
Cita informācija	
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.2	<p>Ziņu raidījumu vidējā auditorija tautību griezumā latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3 (%), tai skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • latvieši • citu tautību skatītāji
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	<p>Avots: Baltic Institute of Social Sciences. Situācijas izpēte elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2012.-2017.gada izstrādei. Rīga, 2011. 14.lpp. Rādītājs iegūts, saskaitot LTV1, LTV7, LNT un TV3 ziņu raidījumu auditorijas</p>
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP uzdevuma nr.1.4.1 <i>Nodrošināt sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu satura kvalitāti, īpaši attiecībā uz sabiedrības integrācijas, nacionālās identitātes un diskriminācijas novēršanas jautājumu atspoguļošanu sabiedriskajā pasūtījumā īstenošana</i> • PRP uzdevuma nr.1.4.2 <i>Nodrošināt sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu satura daudzveidību un pieejamību īstenošana</i> • PRP uzdevuma nr.1.4.3 <i>Paaugstināt plašsaziņas līdzekļu jomā strādājošo kapacitāti un profesionālo kvalifikāciju īstenošana</i> • PRP uzdevuma nr.1.4.4 <i>Attīstīt plašsaziņas līdzekļu lietotprasmju programmas dažādām mērķa grupām īstenošana</i>
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Uzlabojušās to iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda, latviešu valodas prasmes
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Pilsonības saņemšanai latviešu valodas eksāmenu sekmīgi nokārtojušo īpatsvars pret eksāmenu kārtojušo skaitu
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Aprēķins veikts, pamatojoties uz PMLP datiem http://www.pmlp.lv/lv/statistika/dokuments/Naturalizacija_1995_2010.pdf
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP pasākuma nr.2.6.1.8 <i>Latviešu valodas apmācības nepilsoņiem (latviešu valodas apmācība var notikt kompleksi ar citiem integrācijas pasākumiem, kā arī atbilstoši noteiktam vecumam) īstenošana</i> • PRP pasākuma nr.2.6.2.2 <i>Latviešu valodas runātāju klubu izveides veicināšana un to darbības atbalstīšana (jo sevišķi latviešu diasporā un skolās ar mazākumtautību mācību valodu) īstenošana</i> • <i>Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2005.-2016.gadam īstenošana</i>
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Radīti apstākļi visaptverošai imigrantu integrācijas politikai
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Integrācijas programmu apguvē, t.sk. dažādu līmeņu valsts valodas apguves programmās, iesaistījušos imigrantu skaits (personas)
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Dati no pakalpojumu sniedzējiem
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug

vērtības prognoze	
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP uzdevuma nr.1.2.7 <i>Izveidot nacionāla līmeņa koordinējošu sistēmu imigrantu līdzdalības atbalstam</i> īstenošana • ES Imigrācijas un Patvēruma pakta izpilde • Stokholmas programmas izpilde • EK paziņojuma par ES programmu attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām līdz 2020.gadam izpilde
Cita informācija	
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.	Aktīvi darbojošos imigrantu NVO un NVO, kas pārstāv viņu intereses, skaits
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Dati no pakalpojumu sniedzējiem
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP uzdevuma nr.1.2.7 <i>Izveidot nacionāla līmeņa koordinējošu sistēmu imigrantu līdzdalības atbalstam</i> īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Latviešu valodas lietošana pieaug, apgūstot valodu dažādās vecuma grupās un izglītības sistēmas līmeņos
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Centralizētā valsts (latviešu) valodas eksāmena rezultāti 9.klasē pēc līmeņiem: <ul style="list-style-type: none"> • B • C • D
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Valsts Izglītības satura centrs http://visc.gov.lv/eksameni/vispizgl/statistika/2011/dokumenti/ce_rezult_sadalijums_limenos.pdf
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP uzdevuma nr.2.6.1 <i>Nodrošināt latviešu valodas apguvi un attīstīt valodas apguves sistēmu dažādām mērķa grupām, tai skaitā inovatīvu mācību metožu attīstība un metodisko un mācību materiālu izstrāde</i> īstenošana • PRP uzdevuma nr.2.6.3 <i>Nodrošināt metodisko atbalstu pedagogiem</i> īstenošana • <i>Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2005.-2016.gadam</i> īstenošana • <i>Izglītības attīstības pamatnostādņu 2007.-2013.gadam</i> īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.2	Centralizētā valsts (latviešu) valodas eksāmena rezultāti 12.klasē pēc līmeņiem: <ul style="list-style-type: none"> • B • C • D
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Valsts Izglītības satura centrs http://visc.gov.lv/eksameni/vispizgl/statistika/2011/dokumenti/ce_rezult_sadalijums_limenos.pdf
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • PRP uzdevuma nr.2.6.1 <i>Nodrošināt latviešu valodas apguvi un attīstīt valodas apguves sistēmu dažādām mērķa grupām, tai skaitā inovatīvu mācību metožu attīstība un metodisko un mācību materiālu izstrāde</i> īstenošana • PRP uzdevuma nr.2.6.3 <i>Nodrošināt metodisko atbalstu pedagogiem</i> īstenošana • <i>Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2005.-2016.gadam</i> īstenošana • <i>Izglītības attīstības pamatnostādņu 2007.-2013.gadam</i> īstenošana

Cita informācija	
Politikas rezultāts	Veicināta pašdarbības loma kultūrtelpas veidošanā un identitātes stiprināšanā, saglabājot pašdarbības māksliniecisko kolektīvu skaitu
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Pašdarbības kolektīvu skaits uz 1000 iedzīvotājiem
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Rādītāja iegūšanai izmantoti dati no Kultūras ministrijas datu bāzes "Latvijas digitālā kultūras karte" un Centrālās statistikas pārvaldes dati: visu pašdarbības kolektīvu skaits attiecināts pret Latvijas iedzīvotāju skaitu.
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs nemainās
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> PRP uzdevuma nr.2.7.3 <i>Visas sabiedrības līdzdalība tautas mākslas kustībā un Dziesmu un deju svētku procesā, atbalsts mazākumtautību māksliniecisko kolektīvu darbībai</i> īstenošana Valsts kultūrpolitikas vadlīniju 2006.–2015.gadam īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Palielinājusies Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai un iesaistīšanās kultūrtelpā
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dziesmu un deju svētku procesā
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Kultūrizglītības un nemateriālā mantojuma centra dati.
Mērīšanas biežums	Regulāri
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> PRP uzdevuma nr.2.7.7 <i>Tradicionālās kultūras lomas stiprināšana latviskās dzīves telpas veidošanā</i> īstenošana Valsts kultūrpolitikas vadlīniju 2006.–2015.gadam īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Stiprināta Eiropas dimensija Latvijas kultūrtelpā, līdzdarbojoties Eiropas kultūras tīklos un norisēs
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Atbalstīti projekti ES programmu „Kultūra” un „Eiropa pilsoņiem” ietvaros
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Kultūras ministrijas dati
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs ir stabils vai pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> PRP pasākuma nr.2.7.8.2 <i>Līdzdalība Eiropas kultūras tīklos un norisēs (Eiropas mantojuma zīme, Eiropas kultūras galvaspilsēta, Eiropas Savienības kultūras atbalsta programmās u.c.)</i> īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Tiek veidota atbalsta sistēma latviskās identitātes saglabāšanai un latviešu valodas apguvei
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Latviešu „nedēļas nogales (svētdienas) skolu” skaits ārpus Latvijas
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Latviešu valodas aģentūra
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības	<ul style="list-style-type: none"> PRP pasākuma nr.2.6.1.6 <i>Latviešu valodas apguves pieejamība ārzemēs dzīvojošiem</i>

rezultāti	<p>latviešiem. Pedagogu darba atbalstīšana latviešu diasporas centros īstenošana</p> <ul style="list-style-type: none"> PRP pasākuma nr.2.6.1.7 <i>Diasporas nedēļas nozares skolotāju darba atzīšana kopējā darba stāžā</i> īstenošana PRP pasākuma nr.2.6.2.2 <i>Latviešu valodas runātāju klubu izveides veicināšana un to darbības atbalstīšana (jo sevišķi latviešu diasporā un skolās ar mazākumtautību mācību valodu)</i> īstenošana Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2005.–2014.gadam īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.2	Ārvalstīs dzimušo bērnu skaits, kuriem piešķirta Latvijas pilsonība
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Pilsonības un migrācijas departamenta dati
Mērīšanas biežums	Ik gadu
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> PRP pasākuma nr.1.2.1.1 <i>Likumprojekta „Grozījumi “Pilsonības likumā”” pieņemšana, pieļaujot dubultpilsonību ar ES, EEZ un NATO dalībvalstīs</i> īstenošana
Cita informācija	
Politikas rezultāts	Pieaugusi mazākumtautību dalība ar Latvijas vēsturi saistītajās atzīmējamajās dienās
Politikas rezultāta rezultatīvais rādītājs Nr.1	Cittautiešu respondentu īpatsvars, kas atzīmē LR Proklamēšanas dienu
Rādītāja iegūšanas metodoloģija	Avots: Zepa, B. (zin. red.) (2008). <i>Mēs. Svētki. Valsts. Valsts svētku svinēšanas socioloģiskā izpēte</i> . Rīga: Baltic Institute of Social Science. 71. lpp
Mērīšanas biežums	Periodiski
Rādītāja vēlamās vērtības prognoze	Rādītājs pieaug
Saistītie darbības rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> PRP uzdevuma nr.3.9.1 <i>Vēstures skolotāju prasmju uzlabošana, mācot par Latvijas vēsturi Otrā pasaules kara laikā un Latvijas okupāciju</i> īstenošana PRP uzdevuma nr.3.9.2 <i>Skolēnu (t.sk. mazākumtautību) skolēnu izglītošana par padomju okupāciju</i> īstenošana PRP uzdevuma nr.3.9.6 <i>Popularizēt pētījumus par stalinisma un nacisma mazākumtautību upuriem, veicināt viņu piemiņas saglabāšanu</i> īstenošana PRP uzdevuma nr.3.10.2 <i>Novadu vēstures izpētes atbalstīšana</i> īstenošana PRP uzdevuma nr.3.10.3 <i>Popularizēt Latvijas vēsturi kā daļu no Eiropas kopējās vēstures</i> īstenošana
Cita informācija	

Apstiprinātas ar
Ministru kabineta
2011.gada 20.oktobra
rīkojumu Nr.542

Grozītas ar
Ministru kabineta
2012.gada 12.decembra
rīkojumu Nr.596

Grozītas ar
Ministru kabineta
2015.gada 22.aprīļa
rīkojumu Nr.207

**Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas
pamatnostādņu 2012.–2018.gadam
(kopsavilkums)**

Rīga, 2011

Risināmā jautājuma būtība

Pirmais valdības politikas attīstības dokuments par sabiedrības integrāciju bija Ministru kabineta 2001. gadā apstiprinātā Valsts programma „Sabiedrības integrācija Latvijā”. Kaut arī šī programma ir beztermiņa un virkne tajā iekļauto sabiedrības integrācijas virzienu ir kļuvuši par atsevišķām politikām (mūžizglītības, sociālās iekļaušanas, kultūras, valsts valodas), tomēr rīcības plāna trūkums radījis situāciju, ka valstī pēdējos piecus gadus nav vienotas sabiedrības integrācijas politikas. Tas būtiski apgrūtina sistemātisku integrācijas problēmu risināšanu. Lai novērstu šo trūkumu, ir sagatavots attīstības dokumenta projekts – Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018.gadam (turpmāk – Pamatnostādnes), kas definē politiku nacionālās identitātes stiprināšanas, pilsoniskās sabiedrības attīstības un sabiedrības integrācijas jomā. Izstrādātajā dokumentā ir ievērota pēctecībā ar iepriekšējo integrācijas politiku, taču vienlaikus tajā ir akcentētas jaunas problēmas un izaicinājumi. Dokuments balstās uz šādiem politikas pamatprincipiem: atvērtā latvietība, atbildība un līdzdalība, piederība Eiropai, mazākumtautību savpatnības saglabāšana, cieņa pret izvēles brīvību, cilvēktiesību ievērošana, daudzveidīgas identitātes.

Pamatnostādņu virsmērķis ir stipra, saliedēta Latvijas tauta – nacionāla un demokrātiska kopiena, kura nodrošina tās vienojošā pamata – latviešu valodas, kultūras un nacionālās identitātes, eiropeisko demokrātisko vērtību, unikālās kultūrtelpas saglabāšanu un bagātināšanos Latvijas nacionālas demokrātiskas valsts līdzsvarotai attīstībai.

Pamatnostādnēs identificētas šādas galvenās risināmās problēmas:

- Liela Latvijas iedzīvotāju daļa netic savām spējām ietekmēt sociālos un politiskos procesus;
- Latvijas nevalstiskās organizācijas nav pietiekami finansiāli un administratīvi nostiprinātas un ilgtspējīgas;
- Nav izveidota visaptveroša diskriminācijas pārraudzības un novēršanas sistēma. Trūkst regulāru pētījumu un informatīvo kampaņu par sociālo atstumtību un diskriminācijas problēmām Latvijas sabiedrībā;
- Latvijas bērniem un jauniešiem ir nepietiekams pilsoniskās izglītības līmenis, tāpēc nepietiekamas savstarpējās sadarbības un līdzdalības prasmes;
- Pašreizējais pilsonības tiesiskais regulējums rada šķēršļus valstiskās saiknes saglabāšanai ar ārzemēs dzīvojošajiem latviešiem;
- Nepilsoņiem samazinās motivācija iegūt Latvijas pilsonību, naturalizācijas tempi palēninās, politiskās līdzdalības iespējas, kuras sniedz Latvijas pilsonība, nav pietiekama motivācija, lai naturalizētos;
- Lai gan latviešu valodas prasmes ir nozīmīgi pieaugušas, tomēr vairākas tendences norāda, ka latviešu valodas lietošana publiskajā telpā neuzrāda līdzīgus panākumus. Krievu valodas pašpietiekamība publiskajā telpā, jo īpaši pilsētās, kurās liels mazākumtautību īpatsvars, ir acīmredzama.

Sabiedrības integrāciju uz latviešu valodas pamata ietekmē arī latviešu pasivitāte komunikācijā ar cittautiešiem runāt latviski;

- Nostiprinās prakse nepamatoti pieprasīt krievu valodas prasmes, kur tas nav attaisnojams darba specifikas dēļ. Tas latviešiem darba tirgū rada diskriminējošus šķēršļus;
- Mazākumtautību pedagogu centieni latviešu valodas prasmes pilnveidē ir atšķirīgi. Savukārt vispārējās izglītības iestādēs un augstākās izglītības iestādēs ar latviešu mācību valodu, pedagogiem nav pieredzes darbam ar dažādas etniskas izcelsmes izglītojamiem;
- Formālās un neformālās izglītības programmās latviskā kultūrtelpa neparādās tās daudzveidībā, kur cittautieši var atrast savu piesaisti Latvijai. Iedzīvotāju piederības sajūtas veidošanos un integrāciju vienotā kultūrtelpā kavē arī etniskie aizspriedumi;
- Nav mērķtiecīgas valsts programmas, kas atbalstītu ārzemēs dzīvojošo latviešu iespējas apgūt un saglabāt latviešu valodu, kultūru un tradīcijas. Ierobežota pieejamība Latvijas profesionālajai mākslai;
- Daļā sabiedrības valda uz nepatiesiem vēsturiskajiem faktiem balstīti priekšstati par Latvijas okupāciju un tās sekām. Tas šķēļ Latvijas sociālo atmiņu un kavē saliedētas sabiedrības veidošanos;
- Vairumam iedzīvotāju nav priekšstata par Latvijas vēsturi līdz 20.gadsimtam. Tas sašaurina nacionālās identitātes izpratni plašākā Eiropas identitātes kontekstā.

Piedāvātais risinājums

Lai sekmētu minēto problēmu risināšanu, turpmākā rīcība plānota trīs virzienos. Katram no tiem ir vairāki apakšmērķi, uzdevumi un konkrēti veicamie pasākumi:

1) rīcības virziens „Pilsoniskā sabiedrība un integrācija” ar apakšmērķiem: attīstīt pilsonisko izglītību, izmantojot formālās un neformālās izglītības metodes; stiprināt tradicionālās un netradicionālās pilsoniskās līdzdalības formas; veicināt sociāli atstumto grupu iekļaušanos sabiedrībā un novērst diskrimināciju; stiprināt kvalitatīvu, demokrātisku informācijas telpu un palielināt plašsaziņas līdzekļu lomu integrācijā.

2) rīcības virziens „Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa” ar apakšmērķiem: nodrošināt latviešu valodas lietošanu Latvijas publiskajā telpā, nostiprināt latviešu valodas prasmes ārzemēs dzīvojošiem latviešiem, mazākumtautībām, nepilsoņiem, jaunajiem imigrantiem; nostiprināt latvisko kultūrtelpu kā sabiedrību saliedējošu pamatu un veicināt piederību kultūrtelpai lokālajā, nacionālajā un Eiropas līmenī; nostiprināt ārzemēs dzīvojošo latviešu latvisko identitāti un piederību Latvijai.

3) rīcības virziens „Saliedēta sociālā atmiņa” ar apakšmērķiem: nostiprināt uz patiesiem faktiem balstītu un demokrātiskām vērtībām atbilstošu izpratni par Otro

pasaulē karu, kā arī padomju un nacistu okupāciju Latvijā; veicināt Latvijas lokālās un eiropēiskās vēstures apzināšanu, izpēti un izpratni.

Papildus nepieciešamais finansējums un paredzētais finansēšanas avots

Pamatnostādnes ietver konkrētu rīcības plānu 2012. un 2013. gadam. Finanšu un ekonomiskās krīzes apstākļos tuvākajos gados valsts budžeta pieejamā finansējuma apjoms būs nepietiekams, lai pilnā mērā īstenotu nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politiku. 2012.gadā iesaistītās institūcijas Pamatnostādnes īstenošanai tām piešķirto valsts budžeta līdzekļu ietvaros, kā arī piesaistot starptautisko finansējumu, savukārt 2013.gadā Pamatnostādņu īstenošanai līdzās iepriekš minētajiem finansu avotiem būs nepieciešams papildus valsts budžeta finansējums. Galvenie ārvalstu finanšu resursi nosauktu avoti Pamatnostādņu 11.nodaļā.

Sabiedrības pārstāvju iesaistīšana Pamatnostādņu projekta izstrādē

2011.gada 22.martā Kultūras ministrijas mājas lapā tika publicēts Pamatnostādņu ievada projekts. Tāpat tas tika publicēts masu medijos. Tādējādi jau Pamatnostādņu izstrādes stadijā sabiedrībai bija iespēja iesaistīties jaunās politikas veidošanā. Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumiem Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” Pamatnostādņu projekts 2011.gada 10.augustā tika publicēts Valsts kancelejas mājas lapā, nosakot, ka publiskā apspriede ilgst līdz 9.septembrim. Sabiedriskās apspriedes notika Liepājā (11.augustā), Madonā (18.augustā), Rīgā (19.augustā), Daugavpilī (25.augustā) un Bauskā (26.augustā). Pamatnostādņu projekts 16.augustā tika prezentēts un apspriests Kultūras ministrijas Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzības ieviešanas uzraudzības komitejā un 17.augustā – Kultūras ministrijas Pilsoniskās sabiedrības padomē. 31.augustā Pamatnostādņu projekts tika izskatīts NVO un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes sēdē.

Kultūras ministre ir izveidojusi Konsultatīvo padomi nacionālās identitātes un sabiedrības integrācijas jautājumos, kuras 2011.gada 31.augusta sēdē tika izskatīts un izdiskutēts Pamatnostādņu projekts. Pamatnostādņu projektā risināmie jautājumi, pirms publiskās apspriedes, tika diskutēti arī tādās ekspertu grupās: vēsturnieku, vēstures skolotāju, plašsaziņas līdzekļu speciālistu, ārzemēs dzīvojošo latviešu, valodnieku un trešo valstu pilsoņu integrācijas un romu integrācijas.

Līdzās sabiedriskās apspriedes pasākumiem Latvijas reģionos sabiedrības pārstāvjiem bija iespēja iesniegt savus priekšlikumus un iebildumus, nosūtot tos rakstiski Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamentam. Šajā laikā tika saņemti 42 atzinumi no 34 sabiedrības pārstāvjiem (26 juridiskām organizācijām un 7 privātpersonām). Apkopojot atzinumos sniegtos viedokļus, tika identificēti 361 priekšlikumi par Pamatnostādņu projektu.

Sabiedriskās apspriešanas laikā pozitīvi tika novērtēta Pamatnostādnes paustā politiskā griba stiprināt latviešu valodu kā vienīgo valsts valodu. Dažādu viedokļus izpelnījās sociālās atmiņas sadaļa kā īpašs integrācijas politikas virziens. Iedzīvotāji pauda savas domas un ieteikumus, kā labāk panākt saliedētu sociālo atmiņu. Citi viedokļi bija saistīti ar divkopienu sabiedrības attīstību, nevis Latvijas kā demokrātiskas un nacionālas valsts attīstību. Virkne priekšlikumu attiecās uz Pamatnostādņu konceptuālo ietvaru, piedāvājot precizēt dokumentā lietotos jēdzienu skaidrojumus. Vairāki ieteikumi skāra Pamatnostādņu 9.nodaļu „Turpmākās rīcības plānojumā paredzētie uzdevumi un pasākumi”, precizējot vai papildinot noteiktus uzdevumus.

Viedokļi, kas netika ņemti vērā, neietvēra konkrētu priekšlikumu vai to argumentācija bija pārāk vispārīga un neskaidra. Atsevišķi iebildumi nebija Pamatnostādņu konceptuālā ietvara jautājumi vai bija saistīti ar politisko izšķiršanos.

Kultūras ministre

D.Melbārde